

ECD+

REŠPEKT K ROZMANITOSTI

**POSILNENIE A PODPORA PRACOVNÍKOV V OBLASTI
ROZVOJA V RANOM DETSTVE – ECD PLUS**

**Spolufinancovaný
Európskou úniou**

POSILNENIE A PODPORA PRACOVNÍKOV V OBLASTI ROZVOJA V RANOM DETSTVE – ECD PLUS

REŠPEKT K ROZMANITOSTI

Podpora Európskej komisie na výrobu tejto publikácie nepredstavuje súhlas s obsahom, ktorý odráža len názory autorov, a Komisia nemôže byť zodpovedná za prípadné použitie informácií, ktoré sú v nej obsiahnuté.

Spolufinancovaný
Európskou úniou

Obsah

METODIKA PERSONA DOLL - TRÉNINGOVÁ PRÍRUČKA	7
ÚVOD	8
ZRUČNOSTI NA AKTIVITY S BÁBIKOU PERSONA DOLL V TRIEDE	9
PROTIPREDSUDKOVÝ PRÍSTUP – LUISE DERMAN-SPARKSOVEJ	10
METODIKA TRÉNINGU PERSONA DOLL	12
OČAKÁVANIA OD TRÉNINGU PERSONA DOLLS	14
KONAŤ ČI NEKONAŤ	15
KAM PATRÍTE?	17
DISKUSIA	18
VYTVÁRANIE OSOBNOSTÍ	19
BÁBIKY S PRÍBEHOM NA ROZPRÁVANIE	20
SLOVNÍK	21
PROGRAM 2+1-DŇOVÉHO SEMINÁRA	23
METODIKA PERSONA DOLL	25
1. ÚVOD DO METODIKY PERSONA DOLL	25
2. VYTVÁRANIE BÁBIKY S OSOBNOSŤOU	26
3. O HLAVNÝCH PRAVIDLÁCH	27
4. VÝROBA BÁBIK	27
5. VÝBER BÁBIKY	28
6. PLÁNOVANIE VOPRED	29
7. STRETNUTIA S PERSONA DOLL	29
8. ZHRNUTIE PRÍBEHU	30
9. PRÍKLADY PRÍBEHOV	31
10. ZOZNAM POCITOV:	34
SĽUB PROTI ZAUJATOSTI A DISKRIMINÁCI	34
METODIKA PERSONA DOLL - MATERIÁLY	36
ÚVOD	37
MATERIÁL 1: PREČO TO ROBÍME?	39
MATERIÁL 2: NIEKOĽKO DÔLEŽITÝCH BODOV O POUŽÍVANÍ BÁBIK PERSONA DOLL	42

MATERIÁL 3: VŠETKO O MNE	45
MATERIÁL 4: JA A OSTATNÍ	47
MATERIÁL 5: KAŽDÝ Z NÁS JE INÝ	50
MATERIÁL 7: POČÚVAŤ SEBA A POČÚVAŤ DRUHÝCH	56
MATERIÁL 8: CÍTIŤ SA BEZPEČNE	59
MATERIÁL 9: RIEŠENIE PROBLÉMOV	61
MATERIÁL 10: CÍTIŤ SA SILNÝ	64
MATERIÁL 11: MIESTO, KDE ŽIJEM	67
MATERIÁL 12: PRÁCA S RODINAMI	69

INŠPIRATÍVNE POSTUPY PRE INKLÚZIU ROZMANITOSTI V OBLASTI VZDELÁVANIA A VÝCHOVY V RANOM

<u>DETSTVE Z EURÓPY</u>	<u>71</u>
"ARTLUDIK" - TALIANSKO	72
"LIBELA" - TALIANSKO	74
"THE APARTMENT APS" - TALIANSKO	76
"VNÍMAJKOVIA" - SLOVENSKO	78
"ZIPPYHO KAMARÁTI" - SLOVENSKO	80
"KOZMOVE DOBRODRUŽSTVÁ" - SLOVENSKO	82
ROZMANITA INKLUZÍVNA ŠKOLKA A SPOLOČNOSŤ - SLOVENSKO	84
DRUHÝ KROK - SLOVENSKO	86
"HOGY VAGY" - MAĎARSKO	89
PRECEDE - SRBSKO	91
ŠKOLENIE PREDŠKOLSKÝCH PEDAGÓGOV NA PRÁCU S RÓMSKÝMI DEĎMI - SRBSKO	93
MULTISENZORICKÁ ZÁHRADA NADÁCIE KARIN DOM - BULHARSKO	95
DOBRY ŠTART - ČESKÁ REPUBLIKA	98
THE LANGUAGE FRIENDLY SCHOOLS - HOLANDSKO	100
ŠTÁTNA MATERSKÁ ŠKOLA RINGERAJA - SLOVINSKO	102
RIGHTS RESPECTING SCHOOLS (ŠKOLY REŠPEKTUJÚCE PRÁVA) - SPOJENÉ KRÁĽOVSTVO	105
SCHOOLS OUT – SPOJENÉ KRÁĽOVSTVO	108
<u>VZDELÁVANIE K SOCIÁLNEJ SPRAVODLIVOSTI - TEORETICKÝ ÚVOD</u>	<u>110</u>
VÝBER Z RELEVANTNÝCH LITERÁRNYCH ZDROJOV	111
SOCIÁLNA SPRAVODLIVOSŤ	111

VZDELÁVANIE K SOCIÁLNEJ SPRAVODLIVOSTI	112
METODIKA VZDELÁVANIA K SOCIÁLNEJ SPRAVODLIVOSTI - TRÉNINGOVÁ PRÍRUČKA	121
AKTÍVNE POČÚVANIE (PRÍBEH MÔJHO MENA)	122
POZITÍVNE KLEBETY	124
CIBUĽA IDENTITY	125
JELLY BABY (ŽELATÍNOVÉ BÁBÄTKA)	129
LEILA A MOHAMED	131
PRENÁJOM MÔJHO BYTU	134
STRETNIUTIE TROCH KULTÚR	136
CITRÓNOVÁ KRAJINA	139
HRA NA NÁVŠTEVNÍKOV	141
VZDELÁVANIE K SOCIÁLNEJ SPRAVODLIVOSTI - MATERIÁLY PRE ÚČASŤNÍKOV TRÉNINGU	144
DEFINÍCIA SOCIÁLNEJ SPRAVODLIVOSTI AKO UZNANIE TOHO, ŽE:	145
ČO TO ZNAMENÁ, KLÁŠŤ V NAŠOM UVAŽOVANÍ O VZDELÁVANÍ DO POPREDIA SOCIÁLNU SPRAVODLIVOSŤ?	146
SEDEM ZRUČNOSTÍ, POSTUPOV A DISPOZÍCIÍ AKTIVISTICKÉHO VZDELÁVANIA V OBLASTI SOCIÁLNEJ SPRAVODLIVOSTI:	147
PÄŤ ZÁKLADNÝCH VEDOMOSTNÝCH ZLOŽIEK VZDELÁVANIA V OBLASTI SOCIÁLNEJ SPRAVODLIVOSTI:	148
PEDAGÓGOVIA V OBLASTI SOCIÁLNEJ SPRAVODLIVOSTI	149
VYTVORENIE DEMOKRATICKEJ ATMOSFÉRY, NA KTOREJ SA PODIEĽAJÚ VŠETCI	150
PEDAGÓGOVIA SOCIÁLNEJ SPRAVODLIVOSTI VEDÚ ŠTUDENTOV K ZÁVÄZKOM MINIMÁLNE V TROCH OBLASTIACH	151
PEDAGÓGOVIA MUSIA VIESŤ ŠTUDENTOV K	152
PEDAGÓGOVIA SOCIÁLNEJ SPRAVODLIVOSTI	153
ZÁSADY KULTÚRNE CITLIVÉHO VYUČOVANIA PODĽA VICKY HARGREAVES	154
REFLEXIA SEBA SAMÉHO A VLASTNEJ KULTÚRY	154
REFLEXIA INÝCH KULTÚR	154
ROZVÍJANIE POZITÍVNYCH POSTOJOV K ROZMANITOSTI	155
PRÁCA S RODINAMI AKO CENNÝ ZDROJ	156
POZOROVANIE A ANALÝZA	157
REAKCIE	158
ZÍSKAVANIE ZDROJOV	159
LITERATÚRA	160
VZDELÁVANIE V OBLASTI SOCIÁLNEJ SPRAVODLIVOSTI PODĽA MADELEINE DOBSON	161

LITERATÚRA	163
<u>VZDELÁVANIE K SOCIÁLNEJ SPRAVODLIVOSTI - AKTIVITY PRE DETI</u>	164
DETI:	165
DISKUSIA V KOMUNITNOM KRUHU	166
DVAJA NA PASTELKU	167
SKUPINOVÝ PORTRÉT	168
OTÁZKY NA ZAMYSLENIE	169
VÝROBA MASIEK	170
SYMBOLY REŠPEKTU A INKLÚZIE	171
AUTOPORTRÉTY	172
CITRÓNOVÁ KÔRA	173
NEROVNOSŤ V TRIEDE	174
PRÍBUZNÍ	175
TOTO JE NÁŠ DOM	178
KOLÁŽ OBÁV	179
ZÁSADY VHODNÉ PRE DETI	182
ROZHOVORY S MALÝMI DEŤMI O HLAVNÝCH ZÁSADÁCH HNUZIA ZA ŽIVOTY ČERNOCHOV	183
KULTÚRNE NORMY	185
<u>INŠPIRATÍVNE POSTUPY PRE VZDELÁVANIE K SOCIÁLNEJ SPRAVODLIVOSTI V RANOM DETSTVE Z</u>	
<u>EURÓPY</u>	186
"PRIMA INFANZIA SOCIAL CLUB" - TALIANSKO	187
"S.P.E.R.A. PROJECT - OPEN EDUCATIONAL AND RECREATIONAL SPACES" - TALIANSKO	189
"ASSOCIAZIONE GENITORI SCUOLA DI DONATO" - TALIANSKO	191
"BAMBINI: DALLA PERIFERIA AL CENTRO" - TALIANSKO	193
AFLATOT - SLOVENSKO	195
"MENEDEK" - MAĎARSKO	197
CHILDREN'S RIGHTS UP! (PRÁVA DETÍ NAHOR!!) - SRBSKO	198
GENDERBEST - SRBSKO	201
PODPORA PRÍSTUPU PROSTREDNÍCTVOM ODSTRÁNENIA DANÍ - BULHARSKO	203
KINDERDAM - BUDOVANIE DEMOKRATICKEJ SPOLOČNOSTI - HOLANDSKO	205

Metodika Persona Doll - tréningová príručka

Úvod

Pre tento tréningový manuál, vytvorený v rámci projektu ECD Plus bol pripravený výber nasledujúcich aktivít. Výber uskutočnila Zsuzsa Laszlo, certifikovaná školiteľka metodiky Persona Doll.

Ciele

Účel výberu je dvojaký. Po prvé, je to plnohodnotný manuál k metodike Persona Doll, ktorý môžu používať ľudia z praxe (červená časť). Po druhé, tento materiál obsahuje pokyny na školenie a tipy pre facilitátorov (modrá časť).

Štruktúra výstupu

Príručka obsahuje nasledujúce časti:

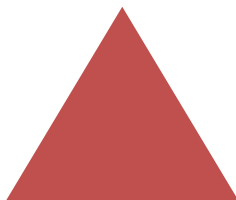
- Úvodné školiace aktivity
- Citlivosť - zahrievacie školiace aktivity
- Bábika s osobnosťou - školiace aktivity

Zdroj:

Persona Doll Handout – Persona Doll Training Centre, UK

Zručnosti na aktivity s bábikou Persona Doll v triede

ZRUČNOSŤ

VEDOMOSTI

POSTOJ

1. Mať otvorenú myseľ
2. Trpezlivosť
3. Empatia
4. Vedomosti o kultúre, s ktorou sa stretávate
5. Spochybnenie vlastného názoru
6. Tolerovanie nejednoznačnosti
7. Poznanie stereotypov kultúry, s ktorou sa stretávate
8. Uvedomenie si vlastných predsudkov
9. Neodsudzovanie
10. Flexibilita
11. Kultúrne sebauvedomenie
12. Senzitivita

Protipredsudkový prístup – Luise Derman-Sparksovej

Štyri ciele protipredsudkového prístupu podľa Derman-Sparksovej sú:

1. Identita a sebaúcta:

Výchova každého dieťaťa a každého dospelého: budovanie sebadôvery, skupinovej identity a sebaidentifikácie, ktorá nezahŕňa pocit nadradenosti nad ostatnými.

Každé dieťa preukáže sebavedomie, sebadôveru, hrdosť na rodinu a pozitívnu sociálnu (skupinovú) identitu.

2. Empatia:

Podporovať u každého dieťaťa a dospelého spokojnú, empatickú interakciu s ľuďmi z rôznych prostredí: týka sa to informácií, ako aj emocionálnych postojov a pocitov.

Každé dieťa bude vyjadrovať spokojnosť a radosť z ľudskej rozmanitosti, ovládať presný jazyk na pomenovanie rozdielov medzi ľuďmi a vstupovať do empatických, spravodlivých a starostlivých interakcií s ľuďmi z rôznych prostredí.

3. Odnaučenie negatívnych postojov:

Viesť každé dieťa a dospelého ku kritickému mysleniu o rôznych druhoch predsudkov v spoločnosti: naučiť sa identifikovať, spochybniť a odstrániť tie, ktoré sú nespravodlivé.

Deti si budú rozvíjať schopnosti kritického myslenia o rôznych druhoch predsudkov v spoločnosti: naučia sa identifikovať, spochybňovať a odstraňovať tie, ktoré sú nespravodlivé. Budú čoraz viac

rozpoznávať nespravodlivosť, ovládať jazyk na opis nespravodlivosti a chápať, že nespravodlivosť zraňuje.

4. Problematizujúci/aktivistický prístup:

Pomôcť každému dieťaťu a dospelému rozvíjať sebadôveru a zručnosti, aby sa dokázali postaviť za seba a za ostatných zoči-voči nespravodlivému, zaujatému správaniu.

Každé dieťa preukáže svoje schopnosti a zručnosti, aby mohlo spolu s ostatnými alebo samostatne konať proti predsudkom a/alebo diskriminačnému konaniu. Ide o aktivistický cieľ, ktorý má deti naučiť, že ľudia, ktorí spolupracujú, môžu vytvoriť zmenu a vybudovať spravodlivejšiu komunitu - dokonca aj v triede.

Zdroj: Persona Dolls and anti-bias curriculum practice with young children: A case study of Early Childhood (Persona Dolls a prax učebných osnov s malými deťmi zameraná proti predsudkom): (dizertačná práca), Carol Smith, Katedra pedagogiky, Univerzita Kapského mesta, február 2009

Metodika tréningu Persona Doll

Hlavné posolstvo metódy PD

Odborníci na rané detstvo môžu zmeniť život malých detí tým, že im umožnia bojovať proti diskriminácii, rozvíjať emocionálnu gramotnosť a empatiu a otvoriť sa inakosti!

Cieľ školenia Persona Doll

Umožniť predškolským pedagógom a/alebo odborníkom z praxe a pomocným pracovníkom, ktorí pracujú v službách a programoch pre deti v ranom veku, aby čelili diskriminácii a predsudkom u malých detí a podporovali rovnosť a inkluzívnosť.

Očakávané výsledky: Po absolvovaní tréningu odborníci získajú zručnosti a vedomosti, ktoré im umožnia:

- Cítiť sa oprávnení diskutovať s deťmi o "citlivých témach", ako je chudoba, postihnutie, vylúčenie, odmietnutie, strach, násilie atď.
- Umožniť deťom kriticky myslieť a otvorene hovoriť o svojich pocitoch a odolávať predsudkom, stigmatizácii a diskriminácii.
- Posilniť psychosociálny život malých detí a budovať komunitu v triede.

Prístup tréningu

Tréning je výrazne založený na prístupe Persona Doll, ktorý je účinným spôsobom, ako pomôcť deťom vo veku 2-7 rokov preskúmať a konfrontovať predsudky. Postup Persona Doll pochádza z Veľkej Británie a používa sa na celom svete: v Európe (Holandsko, Nemecko, Maďarsko, Írsko, Chorvátsko atď.), Južnej Afrike a Austrálii.

Táto metóda predstavuje účinný, neohrozujúci a príjemný spôsob, ako s malými deťmi nastoliť otázky rovnosti a bojovať proti stereotypnému a diskriminačnému mysleniu. Bábiky pomáhajú deťom vyjadrovať pocity a myšlienky, kriticky myslieť, spochybňovať nespravodlivé zaobchádzanie a rozvíjať empatiu s ľuďmi, ktorí sa od nich líšia. Metóda ponúka účinný nástroj na rozhovor o otázkach, ako sú rasizmus, kultúra, rod a iné otázky rovnosti. Učiteľom sa páči jej jednoduchosť a praktické skúsenosti, ktoré ponúka.

Persona Dolls nie sú obyčajné bábiky ani bábky. Odborníci z praxe im dávajú vlastné individuálne osobnosti, čím ich menia z neživých predmetov na "ľudí" s individuálnou osobnosťou, rodinným, kultúrnym a triednym zázemím, menom, pohlavím a vekom. Aby sa zabezpečilo, že osobnosti, ktoré vytvoria, budú detailné a autentické, odborníci do praxe zahrnú dôležité fakty, ako napríklad miesto, kde bábiky žijú a spia, jazyk(y), ktorým(-i) hovoria, čo majú a nemajú rady; veci, ktoré im idú, a tie, ktoré považujú za ťažké, veci, ktoré ich robia šťastnými, a tie, ktoré ich rozrušujú, desia a znepokojujú, dĺžku pobytu rodiny v tejto krajine, ak je to relevantné, aj jej skúsenosti z pohľadu utečenca alebo Róma/travelera. Pri vytváraní osobností najmä pre bábiky z kultúr, ktoré odborníci nepoznajú, dbajú na to, aby im dali vhodné mená a správne ich vyslovovali.

Tréning sa začína aktivitami zameranými na sebareflexiu týkajúcu sa rozmanitosti a končí sa priamymi skúsenosťami s používaním Persona Dolls. Na tretí deň ráno účastníci navštívia jednu materskú školu v Budapešti a učiteľku, ktorá má s prácou s Persona Dolls veľké skúsenosti. Účastníci dostanú videomateriály o sedeniach s Persona Dolls v rôznych prostrediach a návod na výrobu bábik.

Očakávania od tréningu Persona Dolls

Odporúča sa zmapovať očakávania účastníkov školenia pred jeho začiatkom alebo na **jeho** začiatku. Ak to urobíte vopred, ušetríte čas počas tréningu.

Ciele

Uistiť sa, že účastníci vedia, čo od školení získajú. Vybudovať v nich dôveru.

Opis

Dajte každému účastníkovi 3 lístky rôznej farby (napr. zelený, žltý a ružový).

Požiadajte ich, aby napísali svoje odpovede na nasledujúce 3 otázky, jednu na každý lístok:

1. *Čo od školenia očakávam? (zelená)*
2. *Čo v školení nechcem? (žltá)*
3. *Aké sú moje silné stránky, skúsenosti, ktoré môžem do školenia vnieť? (ružová)*

Požiadajte účastníkov, aby umiestnili lístky na stenu (alebo na 3 flipchartové papiere). Pri online stretnutí: požiadajte ich, aby odpovede umiestnili do chatu alebo použili online platformu Mentimeter (www.mentimeter.com).

Zhrňte obsah odpovedí, prediskutujte myšlienky a poskytnite odpovede na VŠETKY vznesené obavy a otázky.

Konať či nekonať

Opis

V malých skupinách sa striedajte v rozprávaní o tom, kedy ste boli účastníkmi alebo svedkami diskriminačného incidentu týkajúceho sa dospelých (nie detí). Diskriminačný incident je incident, ktorý obeť alebo iná osoba vníma ako diskriminačný. Niektoré incidenty môžu byť jasne identifikovateľné ako diskriminačné a nespravodlivé, zatiaľ čo iné môžu byť menej zjavné.

Môžu napríklad zahŕňať:

Diskrimináciu	Podpichovanie
Vylúčenie	Stereotypizáciu
Obťažovanie	Marginalizáciu/ignorovanie
Fyzický útok	Vtipy
Nadávky	Povýšenecký prístup

Je zrejmý rozdiel medzi tým, keď ste pozorovateľom a keď ste cieľom. Je veľmi dôležité, aby každý vnímal pocity, ktoré to môže vyvolať, a poskytol potrebnú podporu.

- Aké opatrenia boli prijaté?
- Aké prekážky bránili ľuďom konať?

V druhom kole potom postupne hovorte o tom, kedy ste boli účastníkmi alebo svedkami diskriminačného incidentu týkajúceho sa detí.

Diskriminácia	Podpichovanie
Vylúčenie	Stereotypizácia
Obťažovanie	Marginalizácia/ignorovanie

Fyzický útok

Vtipy

Nadávk

Povýšenecký prístup

- Aké opatrenia boli prijaté?
- Aké prekážky bránili ľuďom konať?

Zdroj: Persona Doll Handout – Persona Doll Training Centre, Spojené Kráľovstvo

Kam patríte?

Opis

Premýšľajte o tom, k čomu sa prikláňate. Potom sa rozhliadnite okolo seba a analyzujte, či ste v určitom zmysle členom menšiny alebo väčšiny. Pozrite sa, v koľkých nových kruhoch sa po každej otázke ocitnete.

- Ranné nápoje (káva, čaj a iné)
- Stravovacie návyky (vegetarián, milovník mäsa atď.)
- Dochádzanie do práce (30 minút, 60 minút, viac ako 60 minút)
- Nočná sova - ranné vtáča
- Kuchárske zručnosti
- Perlivá alebo neperlivá voda
- Kúsok pizze - zjete ho celý alebo necháte kôrku (alebo nejeseť pizzu)
- Ako šúpete banán
- Kniha alebo e-kniha
- Rubikova kocka
- Ako nanášate kečup na jedlo (kruhy alebo cikcak)
- Počas dňa nechávate telefón v tichom režime / vibrovať / so zapnutým zvukom
- Horká alebo mliečna čokoláda
- Coca Cola alebo Pepsi Cola (alebo ani jedna z nich)
- Budík: Vypnete ho alebo posuniete na neskôr

Diskusia

Opis

Individuálne zvážte tieto tvrdenia, rozhodnite sa, s ktorými súhlasíte a s ktorými nie, a o ktorých nie ste rozhodnutí. Potom zoradte tie, s ktorými súhlasíte, podľa dôležitosti.

2. Porovnajte svoje odpovede s odpoveďami ostatných členov skupiny. Ktoré výroky vyvolali najväčšiu kontroverziu?

1. *Malé deti nemajú predsudky. To my dospelí ich učíme predsudkom tým, že zdôrazňujeme rozdiely medzi ľuďmi.*
2. *Malé deti sa učia, s ktorými hračkami by sa mali hrať chlapci a ktoré sú vhodné pre dievčatá.*
3. *Narušujeme nevinnosť detí a prehľbujeme konflikty, keď ich povzbudzujeme, aby skúmali a diskutovali o otázkach rovnosti.*
4. *Malé deti si uvedomujú rozdiely vo farbe pleti. Môže to ovplyvniť ich vzťah k iným deťom.*
5. *Nemôžete očakávať, že si malé deti vytvoria pozitívne postoje k iným, ak sa necítia dobre vo vzťahu k svojej kultúre a identite.*
6. *Deti potrebujú pozitívne vstupy. Nie je pre ne dobré, keď vidia obrázky zobrazujúce chudobu, hlad alebo vojnu, alebo keď sa o takýchto problémoch hovorí.*

3. Rozhodnite v skupine, či s výroky súhlasíte, alebo nie.

Zdroj: Persona Doll Handout – Persona Doll Training Centre, Spojené kráľovstvo

Vytváranie osobností

Opis

V malých skupinách si vyberte bábiku a vytvorte pre ňu detailnú osobnosť.

- jej rodinu
- jej kultúrne pozadie
- kde žije
- kde spí
- akým(i) jazykom(jazykmi) hovorí
- ktoré veci má a nemá rada
- ktoré jedlo obľubuje a ktoré nie
- v čom je dobrá a čo jej robí problémy
- jej obavy
- nedávnu minulosť - ak je to vhodné.

Keď skupina vypracuje detaily o osobnosti bábiky, strávte niekoľko minút individuálnym premýšľaním o vašej konkrétnej skupine detí a o tom, ako by ste prípadne zmenili postavu, aby ich odrážala.

Počas spätnej väzby niekto z každej skupiny porozpráva ostatným skupinám o bábike svojej skupiny, t. j. predstaví svoju bábiku.

Budete mať príležitosť podeliť sa o to, čo ste cítili, keď ste vytvárali postavu svojej bábiky, a hovoriť o všetkých problémoch, ktoré sa vyskytli v skupine a u vás osobne.

Bábiky s príbehom na rozprávanie¹

Opis

V rovnakých skupinách ako predtým prediskutujte, ako by ste prezentovali bábiku a aké otázky by ste kládli, aby ste deťom osviežili pamäť. Určite vekovú skupinu.

Navrhňte, ako by ste predstavili a vypracovali antidiskriminačný scenár - možno taký, ktorého ste boli svedkami na pracovisku alebo ktorý ste zažili ako malé deti. Mohli by ste sa odvolať na predtým zostavený hárok s podnetmi k otázkam rovnosti. Budete tiež musieť zvážiť, ako ukončíte stretnutie.

V skupine sa striedajte v úlohe člena personálu a zvyšok skupiny bude hrať deti - nezabudnite, že ide o interaktívne stretnutie, takže "deti" musia primerane reagovať.

Bábika sedí na kolenách odborníka a ten za ňu hovorí. Povzbudzujte deti, aby sa s bábikou spriatelili a aby s ňou empatizovali - aby sa vcítili do jej kože. Vzbudte záujem všetkých kladením otvorených otázok, napr.: "Čo si myslíte...? Máte niekedy pocit...? Čo by ste urobili, keby...?"

Zapojte "deti" čo najviac - povzbudzujte ich, aby sa delili o svoje skúsenosti a nápady a aby sa navzájom počúvali bez prerušovania.

Premýšľajte o zručnostiach a postojoch, ktoré by si deti mohli osvojiť, aby im pomohli dosiahnuť ciele raného vzdelávania (alebo ich ekvivalent), najmä tie, ktoré sa týkajú osobnostného, sociálneho a emocionálneho rozvoja.

Dohodnite sa, kto bude rozprávať príbeh počas spätnej väzby. Spätná väzba je veľmi dôležitá, pretože sa v nej pravdepodobne zdôraznia mnohé radosti a ťažkosti spojené s touto prácou.

SPÄTNÁ VÄZBA: Po tom, ako každá skupina predstaví svoju bábiku a jej príbeh, ľudia sa porozprávajú o tom, čo cítili, keď boli v úlohe odborníka a v úlohe detí, a podelia sa o problémy, ktoré sa objavili.

¹ Zdroj: <https://personadoll.uk>

Slovník

Kategorizácia

Proces, pri ktorom sa ľudia zoskupujú do kategórií na základe spoločných znakov členov tej istej skupiny a znakov odlišujúcich členov jednej kategórie od členov inej kategórie.

- *Napr.: V skupine sú Taliani a Kórejčania.*

Národné črty

Existujú všeobecné osobnostné črty, ktoré sa pripisujú ľuďom určitého národa. Hoci kultúra má uznávaný vplyv na formovanie charakteru, myšlienka národného charakteru sa vo všeobecnosti nepovažuje za užitočný konštrukt, pretože vždy pozostáva z nepreskúmaného [stereotypu](#).

- *Napr.: Taliani sú hlučnejší ako Kórejčania.*

Stereotyp

Stereotypy spočívajú v zdieľaných presvedčeniach alebo myšlienkach o určitej skupine ľudí. Stereotyp je súbor charakteristík, ktoré vystihujú ľudskú skupinu zvyčajne z hľadiska správania, zvykov atď. Cieľom stereotypov je zjednodušiť realitu: "Oni sú takí". Stereotypy sú zvyčajne založené na nejakom kontakte alebo predstavách, ktoré sme získali v škole, prostredníctvom masmédií alebo doma a ktoré sa potom zovšeobecňujú a zahŕňajú všetkých ľudí, ktorí by mohli byť s nimi spojení.

- *Napr.: Taliani chodia vždy neskoro.*

Predsudok

Predsudok je úsudok, ktorý si urobíme o inej osobe alebo iných ľuďoch bez toho, aby sme ich skutočne poznali. Predsudky môžu mať negatívny alebo pozitívny charakter. Predsudky sa učíme v rámci procesu socializácie a je veľmi ťažké ich zmeniť alebo odstrániť. Preto je dôležité, aby sme si uvedomovali, že ich máme.

- *Napr.: Predsudky voči Talianom v Spojených štátoch na začiatku dvadsiateho storočia. Boli spájaní s organizovaným zločinom.*

Diskriminácia

Nespravodlivé alebo predpojaté zaobchádzanie s rôznymi kategóriami ľudí, najmä na základe rasy, veku, pohlavia alebo zdravotného postihnutia.

- *Napr.: Ak zamestnávateľ, ktorý nie je talianskeho pôvodu, nezamestná Taliana.*

Zdroj: <https://dictionary.apa.org/>

Program 2+1-dňového seminára

Deň 1

9.00 - 10.30	Privítanie, úvod, základné aktivity o otázkach rozmanitosti
10.30- 10.50	Prestávka na kávu
10.50- 12.20	Ďalšie aktivity zamerané na rozmanitosť (D.I.E., konštruktívne počúvanie, výsledky diskusie)
12.20- 13.10	Obed
13.10- 14.40	Úvod do metodiky Persona Doll
14.40- 15.00	Prestávka na kávu
15.00- 16.30	Vytváranie osobností bábik (skupinová práca)

Deň 2

9.00 - 10.30	Ďalšie aktivity týkajúce sa rozmanitosti (Leila a Mohammed, ID cibule)
--------------	--

10.30- 10.50	<i>Prestávka na kávu</i>
10.50-12.20	Práca s bábikami + filmy
12.20-13.10	<i>Obed</i>
13.10-14.40	Práca s bábikami + filmy
14.40-15.00	<i>Prestávka na kávu</i>
15.00-16.30	Práca s bábikami + filmy

Deň 3

9.30- 11.30	<i>Návšteva materskej školy</i>
12.00-13.00	Akčné plány

Metodika Persona Doll

Zdroj: <https://personadoll.uk>

1. Úvod do metodiky Persona Doll

Bábiky Persona Doll sú malé kamarátky (Brown, 2001), ktoré navštevujú deti a rozprávajú im o tom, čo sa deje v ich živote. Tieto príbehy uvádzajú diskusiu o možných problémoch a ťažkých situáciách. Bábiky poskytujú deťom príležitosť flexibilne a kriticky myslieť, podporujú ich schopnosť riešiť problémy a rozvíjať empatiu a zmysel pre spravodlivosť. Pôvodne sa na stvárnenie bábik používali papierové a kartónové bábky Persona Dolls (Tausová, 1987), ktoré však postupne nahradili veľké (približne 70 cm vysoké), mäkké bábiky z látky. Persona Dolls napodobňujú ľudí. Sú to chlapci alebo dievčatá s odlišnou farbou pleti, typom vlasov a tváre; niektoré nosia okuliare, niektoré používajú invalidné vozíky a iné sa pohybujú bez ťažkostí. Bábiky sa pomerne ľahko vyrábajú¹⁴ (Smith, 2006) a môžu ich vyrábať dobrovoľníci a firmy. V mnohých ohľadoch sa podobajú na iné bábiky.

Sila PDA nespočíva v samotných bábikách, ale v tom, ako sa deťom predstavujú a ako sa s nimi pracuje. Tieto bábiky majú identitu a osobnosť. Tausová pôvodne zamýšľala, že bábiky budú odrážať fyzické vlastnosti, identity, životný štýl a okolnosti detí v jej triede. Mali by rodinu a priateľov a žili by v konkrétnej oblasti v konkrétnom dome alebo byte a ich identity by sa nemenili o nič viac ako u skutočných detí (Tausová, 1987).

Nadviazanie vzťahu medzi deťmi a bábikou je prvou fázou PDA (Brown, 2001). Uskutočňuje sa rozvíjaním dialógu, ktorý skúma podobnosti a rozdiely medzi deťmi a bábikou, ako aj ich názory a pocity týkajúce sa bábiky a toho, čo sa deje v živote detí. Keď deti nadviažu vzťah s bábikou, prostredníctvom príbehov o jej skúsenostiach sa predstavia otázky alebo témy týkajúce sa rovnosti. Príbehy môžu vychádzať z reálií triedy alebo zo širších problémov v komunite. Tieto otvorené, interaktívne, problematizujúce stretnutia poskytujú deťom priestor na vyjadrenie ich pocitov a myšlienok o probléme bábiky, na empatiu, riešenie problémov a rozvoj aktivistického postoja v súvislosti s rozmanitosťou a nespravodlivosťou (Brown, 2001; 2008; Derman-Sparks et al., v tlači).

Podobne ako mnohé iné antidiskriminačné opatrenia vychádza PDA z presvedčenia, že deti sa nerodia s negatívnymi postojmi a hodnotami, ale že sa ich učia a môžu sa ich odnaučiť. Mnohé štúdie ukázali, že deti sa učia pozorovaním rozdielov a podobností medzi ľuďmi a preberaním vyslovených a nevyslovených pozitívnych a negatívnych "správ" o týchto rozdieloch (Katz, 1976; Milner, 1983; Aboud, 1988; Glover, 1991; Derman-Sparks, 1992; Siraj-Blatchford, 2000; MacNaughton, 2001).

Základným predpokladom PDA je, že spochybňovanie predsudkov prinesie odnaučenie a zníži diskrimináciu a jej škodlivé účinky nielen na tých, ktorí sú diskriminovaní, ale aj na tých, ktorí diskriminujú. Každý zásah na zníženie diskriminácie predstavuje úspech pre tých, ktorým záleží na rovnosti a znížení predsudkov. Ako však poukazuje Brown (2001), chýba výskum o používaní Persona Dolls. Otázka, či je PDA účinná v boji proti diskriminácii, teda zatiaľ nebola uspokojivo zodpovedaná. Hodnotenie účinnosti PDA presahuje rámec tejto štúdie, ale preskúmame obmedzený výskum, ktorý existuje v súvislosti s jej používaním a účinnosťou.

Bábiky pomáhajú deťom vyjadrovať pocity a myšlienky, kriticky myslieť, spochybňovať nespravodlivé zaobchádzanie a rozvíjať empatiu s ľuďmi, ktorí sú iní ako ony. Dôraz by sa mal vždy klásť na predstavenie odlišností a zvyšovanie tolerancie.

Bábiky a ich príbehy sú silným nástrojom na skúmanie, odhaľovanie a konfrontáciu predsudkov. Persona Doll je metodika pre predškolských pedagógov, ktorí na hodinách používajú tieto textilné bábiky.

Bábiky majú svoje individuálne osobnosti, životné príbehy s radosťami aj starosťami.

Deti ich rýchlo prijímajú ako kamarátov, s ktorými zdieľajú svoje radosti a súcitia s nimi, keď sú smutné.

2. Vytváranie bábiky s osobnosťou

Premýšľajte o svojich vlastných stereotypoch (každý z nás nejaké má) a skontrolujte, či ich neposilňujete. Na rode, etnickej príslušnosti, triede, štruktúre rodiny, type domova, náboženstve, kultúrnom prostredí, používaných jazykoch, fyzických znakoch, farbe pleti, špeciálnych schopnostiach a postihnutiach, na tom, čo má či nemá rada každá z bábik sa musí dohodnúť celý tím. Mená by mali zodpovedať ich osobnostiam a kultúrnemu zázemiu. Tieto základné údaje zostávajú nemenné, hoci sa môžu zmeniť okolnosti, napr. nové dieťa v rodine, sťahovanie.

Osobnosť každej bábiky je potrebné zapísať do jej knihy a pridať všetky príbehy, ktoré sa okolo nej vytvorili.

Bábiky musia reflektovať deti z aktuálnej skupiny

Ako preventívne opatrenie je možné uviesť bábiky, ktoré neodrážajú špecifiká konkrétnej skupiny detí.

- *rodina*
- *kultúrne pozadie*
- *meno*
- *rod*
- *vek*
- *charakteristiky*
- *čo má či nemá rada*
- *obavy*
- *túžby*
- *atď.*

3. O hlavných pravidlách

Bábiky patria učiteľom.

Bábiky nerozprávajú, šepkajú učiteľovi a učiteľ povie deťom, čo hovoria.

Bábiky sa líšia veľkosťou od bežných bábik, ktoré si môžeme kúpiť v obchodoch.

Bábiky nezostávajú v triede.

Bábiky majú "ľudské" problémy.

Bábiky sú spolužiaci, nie hračky.

Bábiky nie sú bábky.

Malo by byť možné sa bábik dotýkať a objímať ich, ale nemalo by sa s nimi hrať.

4. Výroba bábik

Keďže bábiky, ktoré by presne reprezentovali rôzne farby pleti a telesné črty, nie sú bežne dostupné, možno si ich budete musieť vyrobiť. V každom prípade mnohí ľudia uprednostňujú

bábiky z textilu, pretože budú pravdepodobne jedinečné a výnimočné - odlišné od tých, čo sú bežne dostupné na hranie. Ďalšou výhodou je, že je možné si ich privinúť a dajú sa lepšie objímať. Je dobré zachovať jednoduchý tvar tela. Výplň by mala byť dostatočne voľná, aby umožnila bábikám sedieť a ohýbať ruky, ale ich krk by mal byť pevný, aby mohli držať hlavu hore. Pri výbere výplne majte na pamäti zdravotné a bezpečnostné faktory.

Môžu mať ľubovoľnú výšku, ale 30 palcov je dobrá veľkosť, s ktorou sa deti môžu stotožniť, a ľahko sa na ne dá zohnať oblečenie. Odev sa dá vyrobiť alebo kúpiť v charitatívnych obchodoch a na trhoch alebo získať do daru od rodičov - malé džínsy, tričká, mikiny, šaty a kabátiky sa dnes vyrábajú pre malé deti a bábikám pristanú. Vyberte oblečenie a doplnky, ktoré odrážajú osobné vlastnosti bábik a detí v skupine. Pripravte si zásobu náhradného oblečenia, aby bábiky nemali na sebe vždy to isté, keď prídu rozprávať svoje príbehy!

Ak chcete získať vhodné farby pokožky, vyberte si látky od ebenovo hnedej až po ružovo béžovú. Aj vlasy musia byť vhodné a musia vydržať určité zaobchádzanie. Horúce lepidlo rýchlo schne a je číre. V remeselných obchodoch je možné kúpiť kučeravé vlasy v niekoľkých farbách. Husté vlasy sa dajú vytvoriť tak, že sa jednotlivé pramene umiestnia čo najbližšie k sebe. Do vlasov možno pridať koráliky a iné ozdoby.

Každá bábika sa môže stať Persona Doll - stačí jej dať vlastnú individuálnu osobnosť a premeniť ju tak na osobu - cenného člena skupiny. Mnohí ľudia uprednostňujú textilné bábiky, pretože sú prítulné, pravdepodobne jedinečné, výnimočné a odlišné od bábik na hranie. Je dobré predstaviť najprv bábiku chlapca, aby zaujala pozornosť chlapcov a aj preto, že deti si často myslia, že všetky bábiky sú dievčenské a len pre dievčatá. Chlapčenské bábiky poskytujú príležitosť prelomiť stereotypy, ktoré deti môžu mať osvojené, napríklad aj tým, že obľúbenou farbou chlapčenskej bábiky je ružová.

5. Výber bábiky

Bábiky musia reflektovať deti v skupine. Ak však všetky deti pochádzajú z rovnakej etnickej alebo kultúrnej skupiny, hovoria dominantným jazykom a nemajú žiadne zjavné postihnutie, je dôležité predstaviť také bábiky, ktoré sa od detí líšia. Napríklad, ak v skupine nie sú deti so sluchovým postihnutím, jedna z bábik by mohla deťom rozprávať o tom, aká je šťastná, pretože má teraz načúvací prístroj, a neskôr by sa dal povedať príbeh o tom, ako sa jej posmievali alebo ju vylúčili.

Takéto príbehy môžu deťom pomôcť rešpektovať tých, ktorí sa od nich líšia, a oceniť mnohé veci, ktoré majú spoločné, napr. všetci majú oči, pokožku a vlasy, aj keď ich farba, tvar a štruktúra môžu byť odlišné.

6. Plánovanie vopred

Navrhujeme:

Informovať ostatných učiteľov

Zapojiť rodičov

Pripraviť príbeh

Pripomíname:

Je veľmi dôležité hovoriť o veselých aj smutných udalostiach súvisiacich s bábikami.

Na prvom stretnutí sa predstaví bábika a porovnajú sa podobnosti a rozdiely s deťmi - pomáha to deťom identifikovať sa.

Na druhom stretnutí bábika rozpráva príbeh, ktorý deti analyzujú a hľadajú riešenie.

Príbehy by mali byť spolu s názormi detí zdokumentované v bábikinej knihe.

Bábiky z černošských rodín, rodín so zmiešaným pôvodom, rómskych/ travelerských rodín a rodín utečencov alebo rodín so zdravotným postihnutím treba zahrnúť do prostredia aj vtedy, ak v ňom nie sú deti z týchto rodín alebo deti so zdravotným postihnutím.

Pred uvedením bábik do prostredia musia odborníci z praxe viesť hĺbkové diskusie, aby nastolili problémy, dosiahli konsenzus a záväzok.

Vytvárajte príbehy, ktoré sa týkajú života detí, aby ich bavili, budú sa do nich zapájať a učiť sa z nich.

Pri prvej práci s bábikami uprednostňujte šťastné scenáre pred nešťastnými - aj neskôr striedajte šťastné scenáre s tými, ktoré predstavujú emocionálne a sociálne problémy.

Počas rozprávania príbehov povzbudzujte všetky deti, aby prispievali, počúvali, oceňovali a reagovali na ich príspevky

7. Stretnutia s Persona Doll

Fázy stretnutia s Persona Doll:

1. DÔVERA: Vybudujte vzťah medzi deťmi a bábikou.

2. **TVORBA:** Predstavte otázky alebo témy týkajúce sa rovnosti prostredníctvom príbehov o skúsenostiach bábiky.
3. **VNÍMANIE:** Deti sa vcítia a podelia sa o svoje vlastné pocity a myšlienky týkajúce sa problému bábiky, ako aj o svoje vlastné problémy, ktoré s ňou môžu súvisieť.
4. **PREMÝŠĽANIE:** V interaktívnej fáze riešenia problémov sú deti podnecované ku kritickému mysleniu a rozvíjaniu aktivistického postoja k nespravodlivosti a neprávosti.

S bábikou sediacou na vašich kolenách a svojim bežným hlasom rozprávajte deťom, čo im bábika prišla povedať o konkrétnej situácii, zážitku alebo pociť. Potom zmeníte svoju úlohu a stanete sa facilitátorom. S deťmi sa rozprávate o tom, čo sa bábike stalo, ako sa cíti a čo sa dá urobiť, aby ste jej pomohli, ak potrebuje podporu. Deťom dáte priestor, aby väčšinou rozprávali ony. Pozorne a aktívne počúvajte príspevky každého dieťaťa, opakujte ich, aby ste sa uistili, že ich všetci počuli, a v prípade potreby deti podporte. Otvorené otázky deti zaujmú a podnietia ich ku kritickému uvažovaniu o tom, čo povedali ony a ich rovesníci. Príbehy musia odrážať šťastné udalosti a situácie, ako aj diskriminačné, nešťastné skúsenosti. Deti sa o bábiky zaujímajú a ochotne im pomáhajú, najmä keď príbehy poukazujú na situácie alebo skúsenosti, ktoré považujú za nespravodlivé.

Príbehy môžu deťom pomôcť uvedomiť si, že nie sú samy - že aj iní sú v rovnakej alebo podobnej situácii a prežívajú rovnaké alebo podobné bolestivé pocity. To, ako bábiky riešia svoje problémy, môže deťom pomôcť naučiť sa zručnosti zvládania ťažkostí.

8. Zhrnutie príbehu

Zapojte príspevky detí, najmä tie, ktoré najviac zodpovedajú tomu, čo ste zamýšľali deti naučiť. Udržujte záver príbehu krátky a jednoduchý. Ak bol príbeh nešťastný, uistite deti, že bábika sa cíti oveľa šťastnejšie a že im ďakuje za ich rady. To im môže pomôcť cítiť sa dobre a ako súčasť skupiny.

Niektorí lektori majú pre bábiky špeciálnu stoličku, na ktorej môžu sedieť, keď sa rozpráva ich príbeh, aby sa s nimi mohli objímať a rozprávať najmä tie deti, ktoré na príbehy reagovali silne emocionálne alebo mali podobné skúsenosti.

Bábiky a ich príbehy rozvíjajú u detí chápanie spravodlivosti a nespravodlivosti, ich schopnosť empatie a sebadôveru, ktorú potrebujú, aby sa dokázali postaviť voči nespravodlivosti a predsudkom, keď ich zažijú alebo sú ich svedkami.

Otázky po predstavení príbehu:

1. **Čo sa stalo?**
2. **Ako sa podľa vás (bábika) cíti?**
3. **Čo by podľa vás mala urobiť?**
4. **Čo môže povedať týmto deťom?**
5. **Čo si myslíte, že by sa stalo, keby....?**
6. **Stalo sa vám niečo podobné?**
7. **Videli ste, že sa to stalo niekomu inému?**
8. **Čo by ste teraz urobili inak?**

9. Príklady príbehov

Dispozície a postoje detí

Nyla je dnes nahnevaná, pretože sa chcela pripojiť k skupine hrajúcej sa s novou čajovou súpravou v domácom kútiku. Sedela na koberci a pozorovala, ako všetky deti rozkladajú šálky a tanieriky. Bola veľmi smutná, pretože túžila ísť na čajový večierok, ale bála sa, že niekto povie, že ona sa nemôže hrať.

Cítili ste sa niekedy podobne?

Čo vám pomohlo cítiť sa lepšie?

Ako môžeme Nyle pomôcť?

Sebavedomie a sebaúcta detí

Peter sa bojí, pretože vždy, keď sa hrá v piesku, berú mu niektoré deti hračky. Nevie, ako tomu zabrániť. Teraz sa už nechodí hrať do piesku, ak tam je niekto ďalší.

Stalo sa to aj vám?

Ako ste sa cítili?

Rešpekt k rozmanitosti

Ako môžeme Petrovi pomôcť?

Nadväzovanie priateľstiev

Leanne sa rada hráva so svojou kamarátkou Keeley. Niekedy sa Keeley ide hrať s inými deťmi a Leanne sa cíti vynechaná. Keď sa to stalo naposledy, Leanne sa tak rozčúlila, že kopla dieťa, s ktorým sa Keeley hrala, a dostala sa do veľkých problémov.

Máš najlepšieho kamaráta?

Aký je to pocit, keď sa chce hrať s niekým iným?

Ako môžeme pomôcť Leanne?

Správanie a sebakontrola

Ross nerád upratuje. Keď je čas upratovať, ide a nájde si niečo na hranie, a upratovanie nechá na ostatné deti. Niekedy o tom ostatné deti povedia učiteľke a ona ho pokarhá.

Aj vy ste to niekedy urobili?

Čo by sa stalo, keby tak robili všetky deti?

Ako môžeme povzbudiť Rossa, aby sa zapojil do upratovania?

Starostlivosť o seba

Mohammed sa obáva, že si nevie obliecť kabát. Väčšina ostatných detí v jeho skupine to dokáže, ale on nie. Jednoducho nevie prísť na to, ako vopchať ruky do rukávov. Niekedy sa nejde hrať von, ak si treba obliecť kabát. Je niečo, čo ani vy neviete urobiť?

Aký je to pocit?

Ako môžeme pomôcť Mohammedovi?

Utečenec

Jeho rodina sú utečenci zo Sýrie. Museli sem prekonať veľmi ťažkú cestu. Teraz bývajú v malom byte v Hulle. Abdul má len päť rokov, ale rodina mu často pripomína veľkú záhradu, v ktorej žili v Sýrii. Nevie, kde sú dnes jeho starí rodičia - predtým bývali všetci spolu. Jeho mama, otec a staršia

sestra na nich často spomínajú a túžia ich nájsť. Abdul je z toho smutný. Má obavy, pretože práve začal chodiť do školy a nikoho v nej nepozná. Deti v triede s Abdulom komunikujú a rady mu pomáhajú, ak sa cíti smutný alebo znepokojený.

Aký je to pocit?

Ako môžeme Abdulovi pomôcť?

Utečenec

Lektor v škôlke vytvoril osobnosť a pozadie pre bábiku Salmu, ktorá má 4 roky. Salma žije so svojou matkou, starou mamou a starším bratom a sestrou. Otca nevidela, odkedy pred dvoma rokmi odišli z Iránu. Nikto z rodiny nevie, kde je. Miluje svoju (vymyslenú) škôlku a svoju učiteľku Gemmu. Začína si v škôlke získavať priateľov, ale niekedy ľudia na ulici jej mame hovoria škaredé veci, pretože jej mama bola zranená a teraz musí chodiť s barlami. Niekedy deti v škôlke hovoria, že jej mama smiešne rozpráva a smiešne chodí. Lektor sa pýta detí:

Aký je to pocit?

Ako môžeme Salme pomôcť?

10. Zoznam pocitov:

Šťastný	Vplyvný	Smutný	Zmätený
<ul style="list-style-type: none"> • <i>plný života</i> • <i>radostný</i> • <i>spokojný</i> • <i>potešený</i> • <i>nadšený</i> • <i>rád</i> • <i>rozradostený</i> • <i>milovaný</i> • <i>veselý</i> • <i>pokojný</i> • <i>šťastný</i> • <i>spokojný</i> • <i>pochabý</i> • <i>úžasný</i> • <i>skvelý</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>ambiciózny</i> • <i>odvážny</i> • <i>statočný</i> • <i>sebaistý</i> • <i>udatný</i> • <i>rozhodný</i> • <i>oprávnený</i> • <i>mocný</i> • <i>silný</i> • <i>nadľudský</i> • <i>spoľahlivý</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>skľúčený</i> • <i>stiesnený</i> • <i>sklamany</i> • <i>na dne</i> • <i>skleslý</i> • <i>zdrvený</i> • <i>beznádejny</i> • <i>biedny</i> • <i>nešťastný</i> • <i>rozladený</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>pochybujúci</i> • <i>ohromený</i> • <i>nerozhodný</i> • <i>zmätený</i> • <i>dopletený</i> • <i>v pomykove</i> • <i>napätý</i> • <i>neurčitý</i> • <i>neistý</i>

Sľub proti zaujatosti a diskriminácii

- Sľubujem, že od tohto dňa urobím všetko pre to, aby som prerušil predsudky a zastavil tých, ktorí by z nenávisti ubližovali, obťažovali alebo porušovali občianske práva kohokoľvek.
- Vždy sa budem snažiť byť si vedomý svojich predsudkov voči ľuďom, ktorí sú iní ako ja.
- Budem klásť otázky o kultúrach, náboženstvách a rasách, ktorým nerozumiem.

- Ozvem sa proti každému, kto sa vysmieva, snaží sa zastrašiť alebo skutočne ubližuje niekomu inej rasy, náboženstva, etnickej skupiny alebo sexuálnej orientácie.
- Budem pomáhať tým, ktorí sú terčom obťažovania.
- Budem premýšľať o konkrétnych spôsoboch, ako môže moja škola, ostatní študenti a moja komunita podporovať rešpekt voči ľuďom a vytvárať zónu bez predsudkov.
- Pevne verím, že jednotlivec môže niečo zmeniť a že nikto nemôže byť „nevinným okoloidúcom“, pokiaľ ide o odpor k nenávisti.

Zdroj: Caryl Stern-LaRosa, Ellen Hofheimer Bettmann (2000), Hate Hurts: Ako sa deti učia a odnaúčajú predsudkom. Scholastic Paperbacks

Metodika Persona Doll - materiály

ÚVOD

Cieľ tréningu Persona Doll

Cieľom je poskytnúť predškolským pedagógom, odborníkom z praxe a paraprofesionálom v programoch raného vzdelávania nástroje na to, ako čeliť predsudkom a diskriminácii vo svojej práci s deťmi a zároveň presadzovať rovnosť a začleňovanie.

Predpokladané výsledky tohto tréningu zahŕňajú dať odborníkom možnosť:

- Zapojiť sa do diskusií s deťmi o citlivých témach, ako je chudoba, zdravotné postihnutie, vylúčenie, odmietnutie, strach a násilie, s pocitom, že majú právomoc riešiť tieto témy.
- Umožniť deťom kriticky myslieť a otvorene vyjadrovať svoje emócie, pomôcť im odolávať predsudkom, stigmatizácii a diskriminácii.
- Zlepšiť psychosociálnu pohodu malých detí a podporiť pocit komunity v triede.

Tréningový prístup

Tréning je pevne ukotvený v prístupe Persona Doll, vysoko efektívnej technike na pomoc deťom vo veku 2-7 rokov pri skúmaní a riešení zaujatosti. Persona Doll, ktorá pochádza zo Spojeného kráľovstva, získala široké globálne využitie v rôznych regiónoch vrátane Európy (krajiny ako Holandsko, Nemecko, Maďarsko, Írsko, Chorvátsko atď.), Južnej Afriky a Austrálie. Táto metóda ponúka účinný, nezastrašujúci a príjemný spôsob uvádzania tém súvisiacich s rovnosťou a bojom proti stereotypným a diskriminačným myšlienkam medzi malými deťmi. Pomocou týchto bábik môžu deti vyjadrovať svoje emócie a myšlienky, zapojiť sa do kritického myslenia, spochybňovať nespravodlivé zaobchádzanie a pestovať empatiu voči jednotlivcom, ktorí sú od nich odlišní. Slúži ako cenný nástroj na uľahčenie rozhovorov o otázkach, akými sú rasizmus, kultúra, rod a iné otázky rovnosti. Pedagógovia oceňujú jej priamočiarosť a praktické učenie, ktoré poskytuje.

Persona Dolls sú viac než len obyčajné typické bábiky alebo bábk. Tým, že ich lektori vybavujú rôznymi individuálnymi osobnosťami, premieňajú ich z neživých predmetov na „ľudí“ ich vlastnými jedinečnými osobnosťami, rodinným a kultúrnym zázemím, menami, rodom a vekom. Aby sa zaistila autenticita a bohatosť týchto osobností, lektori zahŕňajú dôležité detaily, ako sú miesto pobytu a spánku bábik, používané jazyky, preferencie a averzie, silné stránky a výzvy, zdroje radosti aj trápenia, strachy, obavy a skúsenosti, vrátane faktorov, ako je dĺžka prítomnosti ich rodiny v krajine a utečenecký alebo rómsky/travelerský pôvod. V prípade vytvárania osobností pre bábiky z cudzích kultúr sa starostlivo zvažuje výber vhodných mien a výslovnosti.

Tréning sa začína introspektívnymi cvičeniami zameranými na rozmanitosť a vyvrcholí praktickým zapojením bábiky Persona. Na tretí deň majú účastníci možnosť navštíviť materskú školu, kde skúsená učiteľka, ktorá používa bábiku Persona Doll v praxi predvádza jej využitie. Okrem toho sú účastníkom poskytnuté video zdroje znázorňujúce stretnutia, kde sa tieto bábiky využívajú v rôznych kontextoch, spolu s pokynmi na ich výrobu.

Obsah materiálov

Aj keď sa domnievame, že je nevyhnutné, aby sa pedagógovia, členovia profesionálneho podporného tímu a paraprofesionáli najprv zúčastnili školenia používania Persona Dolls, skôr než ich predstavíme deťom, rodičom a skupinám, poskytujeme aj súbor materiálov, ktoré môžu pomôcť pri príprave diskusie o výhodách používania týchto bábik, pri ich tvorbe a pri plánovaní skupín aktivít s deťmi.

MATERIÁL 1: Prečo to robíme?

Je nevyhnutné kriticky preskúmať aktivity a ich ciele a prispôbiť ich vašej špecifickej kultúrnej a národnej situácii a vekovej skupine detí, s ktorými pracujete. To si vyžaduje, aby ste prispôbili aktivity tak, aby boli vývojovo vhodné pre vek detí, aby ste si vytvorili rezervoár príbehov, riekaniek, pesničiek, kultúrnych/náboženských/historických a/alebo rôznych nástrojov a aktivít z vášho vlastného prostredia a prostredia iných s cieľom umožniť deťom, aby boli vystavené iným pohľadom, zoznámili sa s nimi a akceptovali pohľady iných a tých, ktorí sú od nich odlišní. Vy, ako odborník/učiteľ/dospelý, ste kľúčovým prvkom tohto programu. Vďaka vašej schopnosti, kapacite a kreativite tento program uvediete do života. Zavedením týchto prvkov, ich prispôbením a stavaním na nich rozšírite svoje vlastné vedomosti a zručnosti a umožníte deťom získať vedomosti, zručnosti a postoje, ktoré im pomôžu pochopiť, zaoberať sa a riešiť nespravodlivosť, šikanovanie, sociálnu nespravodlivosť alebo konflikty konštruktívnym a zmysluplným spôsobom. To si bude vyžadovať, aby ste neustále prechádzali procesom sebareflexie, hodnotenia, monitorovania a prípadne hodnotenia vplyvu vašich aktivít na správanie, postoje a porozumenie detí.

Deti sú neoddeliteľnou súčasťou spoločnosti. Pozorujú, absorbujú a prijímajú udalosti a informácie, ktoré zažívajú. Prichádzajú do škôlky/školy s množstvom vedomostí a informácií, ktoré im poskytli rodičia, súrodenci, susedia, členovia komunity, televízia a internet. Všetky tieto veci zohrávajú úlohu pri formovaní ich vnímania a ovplyvňujú ich chápanie udalostí, ktoré sa okolo nich dejú (explicitne aj implicitne).

Malé deti sú tiež „občanmi sveta“, ktorí si uvedomujú svoje korene, ale sú otvorení kultúrnym a geografickým horizontom bez hraníc (Rinaldi, 2001). Ak ako vychovávateľa v ranom detstve chceme dosiahnuť tento cieľ, musíme deťom pomôcť naučiť sa akceptovať a chápať podobnosti a odlišnosť u iných, najmä v regiónoch priamo alebo nepriamo postihnutých konfliktom, prostredníctvom zvýšeného počtu utečencov alebo migrantov, kde, žiaľ, dostávajú od svojho okolia protichodné posolstvá.

Musíme ich vystaviť podobnosti a všednosti každého z nich, ako aj ich jedinečnosti. Deti sa tiež potrebujú dozvedieť o realite rôznych národností a komunít v ich krajine. Ak ich chceme

vzdelávať, aby si rozvíjali úctu k iným, ktorí sú odlišní, potrebujú mať príležitosť preskúmať tradície a zvyky rôznych komunit, s ktorými žijú. Týmto dávame deťom nástroje, vedomosti, zručnosti a dispozície, aby pochopili, čo je to rešpekt a akceptovali ostatných. Vysporiadať sa s „akceptovaním druhých“ nie je jednoduché v každodennom živote v programoch raného detstva a niekedy sa zdá, že v krajinách, ktoré zažívajú dôsledky rôznych konfliktov, je to nerealizovateľná misia. Výskum však ukazuje, že programy v ranom detstve môžu zmeniť životy detí a zmeniť ich pohľad na „iných“, ak sa naučia empatii a sympatii.

Riešenie konfliktov v medziľudských vzťahoch a v širších kruhoch, ako sú národnostné, etnické a náboženské prostredie, má veľa spoločných znakov, čo je, žiaľ, často dôvodom vzniku konfliktných situácií. Ak teda deti pochopia a zažijú riešenie konfliktov a budovanie mieru na medziľudskej úrovni vývinovo vhodným spôsobom, vytvorí to základ pre ich pochopenie sociálnej spravodlivosti, rozmanitosti, tolerancie, rešpektu, schopnosti počúvať a demokracie v rôznych prostrediach. Uvedomia si, že vo svete existujú legitímne dôvody na hádky a nezhody, ako aj spôsoby, ako konflikty riešiť.

Je našou zodpovednosťou vytvoriť pre deti bezpečné, zabezpečené a chránené prostredie, ako je prostredie materskej školy/ školy, alebo akékoľvek iné neformálne prostredie, ktoré podporuje deti v širšom chápaní konfliktov, mieru a spravodlivosti. Vystavenie detí aktivitám, ktoré im pomáhajú porozumieť a pozitívne prijať kultúrnu rozmanitosť a akceptovať ostatných je úloha, v ktorej môžete ako odborník/učiteľ/dospelý pomôcť dieťaťu. Dieťa v materskej škole/škole, rodina a vy sa stávate veľvyslancami spravodlivosti a porozumenia.

Hlavné aktivity

Hoci sú témy prezentované v nasledujúcom poradí, zámerom je, aby ich lektori pre raný vek mohli pokryť akýmkoľvek spôsobom, ktorý najlepšie vyhovuje potrebám a záujmom detí v danom prostredí.

Všetko o mne: Identita a spolupatričnosť.

Ja a ostatní: Povedomie o druhých a rešpekt k nim.

Každý z nás je iný: Rešpektujeme rozmanitosť.

Cítim, cítiš: Emocionálna inteligencia.

Počúvanie mňa a počúvanie druhých: sebaujadrenie a sebarealizácia.

Pocit bezpečia: Bezpečné a ochranné prostredie.

Riešenie problémov: Schopnosť riešiť konflikty.

Pocit sily: Odolnosť.

Miesto, kde žijem: Rodiny a komunity.

MATERIÁL 2: Niekoľko dôležitých bodov o používaní bábik

Persona Doll

Bábiky Persona ponúkajú neohrozujúci, efektívny a priateľský spôsob, ako podporiť emocionálnu gramotnosť a posilniť postavenie malých detí.

Persona Dolls sú špeciálne bábiky s individuálnymi osobnosťami, životnými skúsenosťami, vecami, ktoré sa im páčia a nepáčia. Každá bábika žije v nejakej rodinnej jednotke a v komunite.

Tieto bábiky rozprávajú deťom o svojich dobrých aj nie až tak dobrých skúsenostiach a môžu sa použiť na preskúmanie mnohých problémov malých detí. Deje sa to prostredníctvom dospelého, ktorý rozpráva svojím bežným hlasom.

Niektoré dôležité body, ktoré je potrebné zvážiť pri zavádzaní Persona Dolls do prostredia raného vzdelávania

- Osobnosti bábik musia odrážať deti v skupine.
- Ak sú všetky deti v skupine z rovnakého etnického alebo kultúrneho prostredia a nemajú žiadne postihnutia atď., je dôležité predstaviť bábiky, ktoré reflektujú rozmanitosť.
- Akonáhle sa rozhodnete pre identitu bábiky Persona Doll, je dôležité, aby zostala rovnaká a nemenila sa.
- Bábiky oživuje dospelý.
- Z bábik sa stanú malí kamaráti, s ktorými sa deti stotožňujú.
- Bábiky a ich príbehy podporujú deti pri vyjadrovaní pocitov a riešení problémov.
- Bábiky podporujú deti, aby premýšľali o svojich zážitkoch.
- Bábiky môžu pomôcť deťom vyrovnáť sa s úzkosťou a strachom.
- Je dôležité mať vyvážený počet chlapcov a dievčat.

Medzi oblasti a problémy, ktoré možno skúmať prostredníctvom bábik, patria:

- Emócie - hnev, smútok, strach, šťastie
- Empatia

- Riešenie problémov
- Odnaučenie predsudkov
- Rešpektovanie odlišností a ostatných ľudí
- Počúvanie názorov detí
- Kultúrna rozmanitosť
- Práva detí
- Identita a príslušnosť

Niekoľko praktických tipov, ako s deťmi používať bábiku/bábky

- Dospelý pôsobí ako tlmočník pre bábiky.
- Dospelý nie je bábika, ale hovorí za bábiku.
- Hovorte svojim prirodzeným hlasom.
- Povedzte deťom, že bábika im prišla porozprávať o konkrétnom zážitku alebo pociťte.
- Vyzvite deti na príspevok.
- Nechajte deti rozprávať sa.
- Úlohou dospelého je uľahčiť diskusiu.
- Pozorne a aktívne počúvajte príspevky detí.
- V prípade potreby podprite deti kladením vhodných otázok.
- Povzbudzujte deti, aby pomenovali pocity bábiky, navzájom sa počúvali, hlboko sa zamysleli a vyjadrovali svoje myšlienky.
- Diskusia o pocitoch a nápadoch je dôležitejšia ako hľadanie dôležitých riešení.
- Pri oživovaní bábiky udržiajte prezentáciu krátku, informatívnu a zábavnú.
- Cieľom je upútať pozornosť detí, aby ich zaujímalo, čo sa s bábikou deje.
- Stručne vysvetlite deťom, že bábiky sa a nimi chcú o niečom porozprávať.
- Pýtajte sa navodzujúce otázky, premýšľajte o tom, čo deti hovoria, a zachytávajte reakcie detí, ktorých sa týkala situácia, o ktorej sa diskutuje.
- Ponúknite im podporu, ak sa cítia nepríjemne.
- Záver rozprávania príbehu musí byť krátky a jednoduchý.
- Nie vždy môže byť záver dokonalý.

Zapájajte príspevky detí, najmä tie, ktoré zodpovedajú cieľu príbehu – podľa očakávaní, čo si deti z príbehu majú vziať.

MATERIÁL 3: Všetko o mne

(Identita a príslušnosť)

Zameranie dieťaťa: *Každý je JA. Neexistuje nikto iný celkom ako ty. Si úplne jedinečný. Si dôležitý. Máš meno. Môže ti byť teplo aj zima, veselo aj smutno, niekedy si **hladný**, inokedy nie, niekedy si **ospalý** a niekedy **plný energie**. Ale si **to** vždy ty. A si veľmi výnimočný.*

Zameranie dospelého: *Je dôležité, aby sme pri našej práci s malými deťmi potvrdili jedinečnú identitu, osobnosť a záujmy každého dieťaťa. Je to veľmi dôležité v oblastiach postihnutých prílevom utečencov a migrantov, kde v niektorých prípadoch môžu byť rodiny **od seba** oddelené alebo vysídlené. Pri práci s veľkými skupinami detí to môže byť náročné, preto je dôležité mať k dispozícii rôzne spôsoby práce s deťmi, aby zahrňali aktivity **pre jednotlivcov**, dvojice a malé aj veľké skupiny. Je tiež dôležité, aby prostredie na hru a učenie odrážalo identitu a záujmy každého jednotlivca; aby sa v prostredí raného veku videli.*

Dobre fungujú dva až tri riadky (ako pri zameraní na deti), ktoré jednoducho uvádzajú tému spôsobom primeraným veku.

Príklady otázok na diskusiu:

- Všetci máme **nejaké** meno; vieš ako si prišiel k svojmu menu/kto ho vybral/odkiaľ pochádza?
- Aké veci rád/rada robíš?
- Čo nerád/a robíš?
- Čo ťa rozosmeje?
- Aké zvieratá máš rád/rada?
- Máš bratov/sestry?
- Čo rád/rada jedávaš?
- Aká je tvoja obľúbená hra?

- Aká je tvoja obľúbená farba?

Použitie Persona Dolls:

Toto je vhodná chvíľa na predstavenie bábiky/bábik Persona Dolls. Aj bábika má meno, osobnosť, niečo obľubuje a niečo nemá rada. Aj ona/ony potrebujú spoznať deti a zoznámiť sa s nimi.

Prineste bábiky, predstavte ich a použite ich na začatie rozhovoru s jednotlivými deťmi. Motivujte deti, aby sa podelili o svoje pocity a skúsenosti a aby každé dieťa interagovalo s bábikou a podelilo sa o svoj príbeh mena, čo má a nemá rado, o pocity a skúsenosti.

MATERIÁL 4: Ja a ostatní

(uvedomenie si potrieb druhých)

Zameranie dieťaťa: *Môže byť veľmi zábavné rozprávať sa a robiť veci s našimi priateľmi, bratmi a sestrami a inými deťmi. Je naozaj dobré, keď všetci spolu vychádzajú a sú si navzájom nápomocní..... Cítíme sa vtedy šťastní.*

Zameranie dospelého: *Uvedomenie si potrieb druhých – Deti potrebujú rozvíjať schopnosť spájať sa a komunikovať s ostatnými. Potrebujú rozvíjať priateľstvá, vychádzať spolu a užívať si nápaditú a dramatickú hru s ostatnými deťmi. Podpora sociálneho rozvoja je jednou z najdôležitejších úloh, ktoré máme ako dospelí, a jedným z najlepších spôsobov, ako podporiť sociálny rozvoj, je ukázať dobré sociálne zručnosti nielen ostatným dospelým, ale aj deťom. Deti potrebujú cítiť, že sú vypočuté, oceňované, rešpektované a uznávané. Dobré sociálne zručnosti pomáhajú dieťaťu uspieť v živote. Dieťa s dobrými sociálnymi zručnosťami vychádza s rovesníkmi a rozvíja si citlivosť na potreby iných. Zlaté pravidlo by malo byť správať sa k ostatným tak, ako by ste chceli, aby sa oni správali k vám. Z detí s dobrými sociálnymi zručnosťami sa s väčšou pravdepodobnosťou vyvinú sociálne uvedomelí dospelí, ktorí si vážia ľudské práva.*

Príklad otázok na diskusiu

- Aké veci robíte so svojimi priateľmi, vďaka ktorým sa cítite šťastne?
- Spomeniete si, kedy vám váš kamarát/kamaráti pomohli niečo urobiť?
- Aký ste mali z toho pocit?
- Spomeniete si na to, kedy ste pomohli svojmu priateľovi/kamarátom niečo urobiť?
- Ako sa váš priateľ cítil?
- Aký ste mali vy pocit, keď ste pomohli svojmu priateľovi?
- Stalo sa, že vám niekto ublížil?
- Aký to bol pocit?
- Aká je vaša obľúbená hra?

- Máte priateľov, ktorí majú radi rôzne hry?
- Aký je váš obľúbený šport?
- Máte priateľov, ktorí majú radi rôzne športy?

Použitie Persona Dolls:

Môžete najprv použiť bábičky Persona, aby ste sa porozprávali o veciach, ktoré sa im páčia alebo nepáčia. Aj to môže byť súčasťou predstavenia bábičky skupine a vytvárania väzieb medzi deťmi v skupine a bábičkou Persona.

Pri inej príležitosti môžete pomocou bábičky porozprávať príbehy o ich dobrom/užitočnom správaní voči ostatným alebo iným, aby ste predstavili tému a vyzvali deti, aby sa podelili o svoje vlastné skúsenosti. Pri nasledujúcej príležitosti môžete pomocou Persona Doll porozprávať jej príbeh o incidente ubližujúceho správania, ktorého bola svedkom alebo ho zažila. Tieto príbehy by mohli odrážať príklady šikanovania, osočovania alebo vylúčenia z hry na základe národného, etnického, sociálneho pôvodu alebo na základe fyzického vzhľadu, obezity, nosenia okuliarov..., zdravotného postihnutia alebo akejkoľvek inej charakteristiky. Bábičky Persona môžete použiť na rozprávanie príbehov o pocitoch spojených so začlenením/vylúčením z hernej situácie. Použite bábičky Persona na predvedenie scenárov o užitočnom správaní a spôsoboch, ako prekonať negatívne pocity z vylúčenia s pomocou priateľov, príbuzných.

MATERIÁL 5: Každý z nás je iný

(Rešpektovanie rozmanitosti)

Zameranie dieťaťa: *Pozrite sa okolo seba...Čo vidíte? Niektorí z nás majú dlhé vlasy... iní krátke, niektorí majú svetlé oči, niektorí tmavé, niektorí sa usmievajú a niektorí nie. Niektoré veci robíme všetci. Jeme, smežeme sa a spíme. Niektoré veci robíme inak... Môžeme hovoriť rôznymi jazykmi alebo sa odlišujeme v iných smeroch. Každý sme iný a to je to, čo tvorí svet. Môžeme mať rôzne vlasy, oči, farbu pleti, ale možno by sme radi robili rovnaké veci, ako je plávanie, hranie sa a maľovanie. Aj keď sme rozdielni, každý človek je výnimočný a dôležitý.*

Zameranie dospelého: *Od útleho veku deti zažívajú a snažia sa pochopiť rozdiely v rámci komunit. Výskum ukazuje, že deti vo veku od dvoch do piatich rokov si začínajú uvedomovať rod, rasu, etnickú príslušnosť a zdravotné postihnutie a sú na ne zvedavé. Postupne začínajú zisťovať, v čom sú si podobné a v čom sa líšia od ostatných ľudí a ako tieto rozdiely vnímajú. Aby sa rozvinula empatia, dospelí by mali najskôr povzbudiť deti, aby identifikovali podobnosť, spoločné záujmy, napríklad aké aktivity deti rady robia v predškolských zariadeniach alebo doma, a potom jasne a pozitívne riešiť rozdiely, napríklad rôzne oslavy, jedlo, obliekanie. Pri práci s malými deťmi je potrebný rešpektujúci rozdielny prístup, aby sme čelili predsudkom, stereotypom a zaujatosti. Dospelí zohrávajú zásadnú úlohu pri pomoci malým deťom pri rozvíjaní pozitívneho postoja k odlišnosti.*

Príklady otázok na diskusiu:

- Akej farby máš vlasy?
- Máš dlhé alebo krátke vlasy?
- Koľko detí v triede má čierne/blond/hnedé/červené vlasy atď.?
- Koľko detí má dlhé/krátke vlasy?
- Akú farbu majú tvoje oči?
- Aký/aká si vysoký/á?

- Máš svetlú alebo tmavú pokožku?
- Máš pehy a pod.?
- Máš bratov a sestry?
- Rád/rada športuješ?
- Ktoré športy máš najradšej?
- Čo robievaš, keď nie si v škôlke?
- Je niečo, čo robíš rád/rada, a tvoji priatelia nie?

Použitie Persona Dolls:

Bábiky Persona môžete použiť na zobrazenie rôznych kultúr, náboženstiev prostredníctvom ich príbehu alebo niečoho, čoho boli svedkom alebo to videli. Môžete bábiky nasadiť okuliare a vytvoriť príbeh o tom, že ich bude musieť chvíľu nosiť, aby ste mohli ľahkou formou iniciovať diskusiu o postihnutí. Nechajte ju rozprávať svoj príbeh o tom, čo robí so svojou rodinou, priateľmi, o festivaloch alebo rôznych typoch podujatí, na ktoré chodí.

Porozprávajte sa s deťmi o skúsenostiach s bábikou pozitívnym spôsobom.

Pozvite deti, aby sa s bábikou porozprávali o svojich zážitkoch.

Pozitívnym spôsobom spájajte podobnosti a rozdiely.

MATERIÁL 6: Ja cítim, ty cítiš

(Emocionálna inteligencia)

Zameranie dieťaťa: *Každý má pocity a emócie. Niekedy sa cítíme šťastní a niekedy smutní. Niekedy sa cítíme vystrašení alebo osamelí a niekedy nahnevaní. Je v poriadku a prirodzené mať rôzne pocity a emócie v rôznych časoch. Niekedy potrebujeme pomoc od ostatných, aby sa s nami porozprávali o tom, ako sa cítíme alebo prečo sa tak cítíme. Porozprávať sa o tom, ako sa cítíme s niekým, kto tomu rozumie, nám môže pomôcť cítiť sa lepšie.*

Zameranie dospelého: *Malé deti sú veľmi závislé od dospelých, ktorí im pomáhajú pomenovať a vyjadriť svoje pocity a emócie. Deti môžu kolísať od jedného pocitu k druhému a majú problém pochopiť, pomenovať a vyjadriť svoje emócie. Dospelí zohrávajú hlavnú úlohu v schopnosti detí identifikovať, chápať a vyjadrovať pocity a emócie zdravým spôsobom. Deti sa učia označovať svoje pocity tak, že im dospelí vymodelujú zdravý emocionálny prejav. Je dôležité, aby dospelí vyjadrovali svoje emócie pozitívnym spôsobom. Napríklad: "To je frustrujúce, budem sa musieť zhlboka nadýchnuť a začať odznova." Je dôležité si uvedomiť, že hovoriť o pocitoch môže byť ťažké. Mali by sme si tiež uvedomiť a prijať svoje vlastné pocity o tom, ako nás môžu ovplyvniť pocity a skúsenosti dieťaťa, rodiča alebo iného pracovníka. Je dôležité, aby deti rozoznávali reč tela spojenú s ich vlastnými pocitmi a rozpoznávali reč tela spojenú s pocitmi iných. Deti, ktoré sú schopné vyjadrovať svoje pocity a emócie, lepšie zvládajú konflikty a problémy a zapájajú sa do menej deštruktívneho správania ako deti, ktoré to nedokážu.*

Príklady otázok na diskusiu:

- Dokážete si spomenúť na niečo, čo vás robí šťastnými?
- Spomeniete si na chvíle, keď ste boli smutní? (Uznajte pocity detí: „Z toho by som bol smutný aj ja.“)
- Spomeniete si, kedy ste sa báli?
- Spomeniete si, kedy ste sa cítili nahnevaní?

- Čo môžete robiť, keď sa cítite smutní/vystrašení/nahnevaní? (s kým sa môžete porozprávať?)
- Je niekto, s kým sa môžete porozprávať, keď sa cítite smutní/vystrašení/nahnevaní?
- Ako viete, kedy sa váš priateľ/brat/sestra cíti šťastný/smutný/vystrašený/nahnevaný? (opíšte reč tela, napr. má červené líca a zatína päsť, myslím, že je nahnevaný)
- Ako môžete pomôcť, ak si myslíte, že váš priateľ/brat/sestra je smutný/vystrašený/nahnevaný? (je dôležité pomôcť deťom rozvíjať empatiu)

Používanie bábk Persona:

Pomocou bábk Persona môžete hovoriť o pocitoch a emóciách - dnes sa bábika cíti šťastná, smutná, vystrašená, nahnevaná atď.

Bábiku si môžete umiestniť do lona tak, aby jej reč tela zobrazovala rôzne pocity a emócie. Potom môžete upozorniť deti na rôzne znaky rozličných emócií a pocitov, ktoré prejavujú rečou tela.

Vysvetlite, prečo sa bábika cíti šťastná, smutná, nahnevaná alebo vystrašená – pripravte príbeh, ktorý bábika Persona vyrozpráva na vysvetlenie svojich pocitov.

Môžete sa opýtať detí, či majú podobnú skúsenosť.

Môžete ich vyzvať, aby prišli s nápadmi a možnými riešeniami, ako pomôcť bábike cítiť sa lepšie, keď sa bojí alebo hnevá.

Uistite sa, že bábika Persona vám povie, ako jej deti pomohli.

MATERIÁL 7: Počúvať seba a počúvať druhých

(Sebavyjadrenie a sebarealizácia)

Zameranie dieťaťa: *Každý má svoje vlastné myšlienky a nápady, svoje vlastné pocity a emócie.*

Niekedy sa chcete podeliť o tieto myšlienky, nápady, pocity a emócie. Keď sa chcete podeliť o svoje nápady, je dôležité, aby dospeli a ostatné deti počúvali, čo im chcete povedať. Môžete sa vyjadriť aj inak, napríklad spievať, robiť umenie, hrať, tancovať. Je dobré, ak počúvajú vás a rovnako dôležité je počúvať aj druhých.

Zameranie dospelého: *Deti si rozvíjajú schopnosti počúvať, keď s nimi hovoríte a očakávate, že odpovedia. Ak však skutočne počúvame a naladíme sa na malé deti, ide menej o odpovede a viac o pozorovanie ich mnohých spôsobov verbálnej a neverbálnej komunikácie – „100 jazykov dieťaťa“. Užitočné spôsoby, ako podporiť schopnosti počúvať, zahŕňajú - rozprávať deťom príbehy a prinútiť ich, aby si predstavili, čo sa bude diať ďalej, alebo vám príbeh porozprávali, čítať deťom príbehy, hrať hry na počúvanie, ako napríklad odriekavať riekanky a nechať ich hádať, aké je posledné rýmujúce sa slovo. Keď dieťa nútime počúvať: „Počúvaj ma... okamžite,“ alebo: “ Už som ti to povedal stokrát...” zvyčajne to nefunguje, pretože ide o nátlak. Podporujte pozitívnu túžbu počúvať druhých a byť vypočutí tak, že to bude odmeňujúce a zábavné. Počúvanie malých detí je veľmi dôležité pri akejkoľvek znepokojujúcej situácii.*

Otázky na diskusiu:

- Počúvame len ušami? (Počúvať znamená používať celé telo na to, aby sme venovali pozornosť druhým... Používať oči na pozeranie, uši na počúvanie, myseľ na premýšľanie, celé telo na sústredenie)
- Kto sú tí ľudia, ktorí vás počúvajú?
 - akých veciach sa rád/rada rozprávaš s ostatnými?
- Aký je to pocit, keď ťa nikto nepočúva?
- Ktorých ľudí počúvate?

- Čo môžete urobiť, aby ste boli dobrí poslucháči? (Pozrite sa na osobu, počkajte a počúvajte, čo hovorí, bez toho, aby ste sa odvrátili, zopakujte, čo povedala, pýtajte sa, ak niečomu nerozumiete.)
- Prečo si myslíte, že je dôležité počúvať druhých? Čo by sa stalo, keby ste nepočúvali ostatných? (matku, otca, súrodencov, učiteľa, lekár, majiteľa obchodu atď.)
- Prečo si myslíte, že je dôležité, aby vás ostatní počúvali? (aké dôležité informácie chcete zdieľať..., čo sa vám páči, nepáči, niečo, čo sa vám stalo, čo chcete robiť)

Použitie Persona Dolls:

Pomocou bábyky Persona môžete hovoriť o tom, ako sa cítila, keď ju nikto nepočúval alebo keď sa bála hovoriť.

Môžete tiež povedať deťom: „Bábika Persona dnes nechce hovoriť, iba vás počúvať,“ a vyzvať deti, aby rozprávali o svojom dni alebo o tom, čo sa im v ten deň páčilo/nepáčilo...

Tému môžete uviesť aj tak, že poviete: „Bábika Persona má problém a chce, aby si ho deti vypočuli“. Po vypočutí príbehu o probléme bábyky môžu deti uviesť svoje riešenie a počúvať riešenia iných detí. Bábika/bábka povie deťom, aké to je, keď ich niekto počúva, a ako jej pomohli pri riešení problému.

Pamätajte, nemusíte predstierať bábikin "hlas". Bude vám šepkať do ucha a vy budete počúvať a prerozprávate to deťom.

MATERIÁL 8: Cítiť sa bezpečne

(Bezpečné a ochranné prostredie)

Zameranie dieťaťa: *Všetci máme právo cítiť sa bezpečne bez ohľadu na to, kde sme a s kým sme. Necítíme sa bezpečne, keď dochádza ku kriku, bitke alebo urážlivému správaniu. Ak sa necítíme bezpečne, musíme to povedať dospelému, ktorý nám môže pomôcť. Musíme pomôcť aj ostatným cítiť sa bezpečne tým, že budeme pomáhať, nie ubližovať.*

Zameranie dospelého: *Deti vyrastajú v prostredí, ktoré môže byť niekedy násilné a škodlivé. Deti sa nemôžu hrať, relaxovať alebo prejavovať, ak sa necítia bezpečne. Existuje mnoho spôsobov, ako môžeme my ako dospelí prispieť k tomu, aby bolo životné prostredie pre deti bezpečnejšie a viac chránené. Zahŕňa to ochranu detí pred vystavením násiliu zabezpečením fyzického prostredia. V násilných situáciách sa deti môžu cítiť v ohrození aj priamo vo svojom prostredí, keď sú vystavené strachu dospelých alebo pri sledovaní televízneho spravodajstva. Je dôležité, aby deti cítili, že ich prostredie je bezpečné a aby boli pri nich dospelí, ktorí ich budú chrániť, počúvať a poskytnú im istotu. Deti môžu pomôcť identifikovať tie prvky prostredia, ktoré v nich vyvolávajú pocit nebezpečenstva, strachu alebo ohrozenia. Môžu sa tiež stať partnermi, ktorí pomôžu urobiť životné prostredie bezpečnejším pre všetkých. Učia sa tak zodpovednosti a ako sa starať o seba a ostatných.*

Príklady otázok na diskusiu:

- Kde sa cítite bezpečne? Vďaka čomu sa cítite bezpečne?
- Cítite sa niekde nebezpečne?
- Aký máte z toho pocit?
- Kde vidíte násilie okolo vás?
- Aké druhy správania sú škodlivé?
- Ako môžeme namiesto ubližovania pomáhať?

Použitie Persona Dolls:

Tému môžete uviesť tak, že poviete deťom, že bábika Persona plače. Cíti strach, pretože ľudia okolo nej kričia alebo plačú. Nieкто ju hrubo tlačil a zhodil ju. Potom by ste sa mohli spýtať detí, ako by sme mohli svojej kamarátke pomôcť?

Ďalšou možnosťou je povedať, že bábika Persona vám práve hovorila, že nerada spí v tme, a potom sa spýtať detí, či sa niektoré z nich cítia rovnako. Potom by ste sa mohli opýtať, čo by sa dalo urobiť, aby ste jej pomohli cítiť sa bezpečne.

Dá sa napríklad povedať, že bábika počula vonku hlasné a desivé zvuky. Myslí si, že by to mohla byť zbraň alebo ohňostroj. Má niektoré iné dieťa strach z hlasných zvukov? Koho by mohla bábika požiadať o pomoc?

MATERIÁL 9: Riešenie problémov

(Zručnosti na riešenie konfliktov)

Zameranie dieťaťa: *Radi sa hráme s ostatnými; môžeme sa spolu naozaj skvelo zabaviť. Väčšinu času radi robíme rovnaké veci, ale niekedy chceme robiť niečo iné a občas sa nezhodneme. Niekedy musíme veci vyriešiť.*

Zameranie dospelého: *Každodenný život je plný problémov. Problémy nie sú „problémom“, ide o však to, ako ich riešime a o metódy, ktoré si zvolíme a ktoré môžu viesť k pozitívnym alebo negatívnym výsledkom. Učitelia zohrávajú kľúčovú úlohu na pomoc deťom pri rozvíjaní pozitívnych techník riešenia problémov. Zahŕňa to: identifikáciu a definovanie problému, nájdenie riešenia, na ktorom sa zhodnú obe strany, pomoc deťom uviesť ich riešenie do praxe a potom spolu s deťmi premýšľať o zvolenom riešení a výsledku.*

Ide o zdĺhavý proces, ktorý si vyžaduje dialóg a interakciu medzi učiteľom a dieťaťom, ale z dlhodobého hľadiska je plodnejší, pretože poskytuje deťom zručnosti, ktoré môžu v budúcnosti použiť na riešenie iných problémov. Dospelí sa často snažia vyriešiť problém alebo ukončiť konflikt tým, že prikážu deťom, aby prestali alebo boli dobré, ale slová len dočasne zastavia toto správanie. Alebo dospelý môže nanútiť riešenie – stanoviť časový limit a povedať deťom, že musia podeliť. Tieto prístupy sú riadené dospelými a nevytvárajú v dieťati schopnosť riešiť problémy. Umožniť dieťaťu definovať problém, prísť s rozumnými riešeniami a otestovať, či jeho riešenia fungujú, je dlhodobá stratégia, ktorá deťom umožňuje byť aktívnymi pri zmene vlastného správania.

Pozitívne kroky na riešenie problému

Nasleduje načrtnutie stratégie, ktorá sa zameriava na budovanie zručností dieťaťa ako riešiteľa problémov. Keď sa v ranom detstve vyskytne problém, ako dospelý:

K situácii pristupujte pokojne a zastavte akékoľvek zraňujúce konanie. Postavte sa medzi deti, dolu na ich úrovni; používajte pokojný hlas a buďte radšej neutrálni, než aby ste sa prikláňali k jednej zo strán.

Uvedomte si pocity detí. Povedzte niečo jednoduché, napríklad: „Vyzeráte naozaj naštvane.“

Získajte informácie. Opýtajte sa: "V čom je problém?" Nepýtajte sa „prečo“, malé deti sa zameriavajú skôr na to, v čom je problém, než na pochopenie príčin, ktoré za konfliktom stoja.

Zopakujte problém: „Problémom je teda...“ V prípade potreby použite a rozveďte vlastné slová detí tak, že ich, ak treba, nahradíte nehodnotiacimi výrazmi, napr. výrazy „hlúpy“ alebo „zlý“.

Požiadajte o riešenia a spoločne jedno vyberte. Opýtajte sa: „Čo môžeme urobiť, aby sme tento problém vyriešili?“ Povzbudzujte deti, aby premýšľali o riešení, ale ak to deti spočiatku nedokážu, ponúknite im možnosti.

Spoločne vyberte riešenie a uznajte dosiahnutý úspech detí, napr.: "Vyriešili ste problém!" Zostaňte nablízku pre prípad, že by niekto nebol spokojný s riešením a proces by bolo potrebné zopakovať.

Použitie Persona Dolls

Môžete použiť bábiku Persona na začatie konverzácie rozprávaním jej príbehu o tom, aká je nešťastná, pretože zakaždým, keď sa ide hrať so stavebnicami, prídu iné deti a niektoré kocky si odnesú, takže nemôže postaviť tú veľikánsku vežu. Môžete požiadať deti o radu, čo má robiť.

Ďalším príkladom je, že bábika Persona je veľmi nahnevaná. Je šťastná, že lieta na hojdačke a nechce z nej zísť. Ale prišlo jedno dievča a chce, aby to IHNEĎ urobila!!! Môžete s deťmi prediskutovať, čo by bolo najlepšie urobiť, aby boli obidve spokojné.

Môžete tiež vymyslieť príbehy, ktoré ukážu, že bábika je veľmi šťastná, pretože úspešne vyriešila nejakú problémovú situáciu alebo konflikt s inými deťmi. Alebo napríklad preto, že sa jej podarilo získať veľa obrázkových kníh a môže si ich pozrieť. Dokážu deti uhádnuť, ako sa dostala k toľkým knihám?

MATERIÁL 10: Cítiť sa silný

(Odolnosť)

Zameranie dieťaťa: *Niekedy sa v našom živote dejú veci, ktoré sú ťažké, kvôli ktorým sa cítíme smutní, máme obavy alebo strach. Vtedy všetci potrebujeme niekoho, na koho sa môžeme obrátiť, kto nám pomôže cítiť sa v bezpečí a chránení. Keď vieme, že sú ľudia, ktorí nás milujú a starajú sa o nás, pomáha nám to cítiť sa opäť silnými.*

Zameranie dospelého: *Mnohé deti vyrastajú v podmienkach nešťastia a ťažkostí. Je však veľa takých detí, ktoré majú schopnosť predchádzať, minimalizovať alebo dokonca prekonať následky nepriazne. Faktory, ktoré sa spájajú s odolnosťou u malých detí, zahŕňajú dostupnosť dôveryhodných a starostlivých dospelých a vzťahov, zmysel dieťaťa pre jeho vlastné úspechy, úcel a sebaúctu, genetickú výbavu a temperament dieťaťa (napr. osobnú zraniteľnosť, úzkosť, problémy duševného zdravia) a mat' pri sebe v živote ľudí, ktorí prejavujú bezpodmienečnú lásku.*

Odolnosť detí môžeme zvýšiť tým, že budeme pre ne starostlivými, podporujúcimi a milujúcimi vzormi. Môžeme a mali by sme im pomôcť oceniť ich vlastné zručnosti a schopnosti robiť pozitívne zmeny v skupine/prostredí/triede alebo doma, čím sa buduje ich sebaúcta, sebadôvera a vplyv. Prostredníctvom počúvania, podpory, vedenia, budovania dôvery a tým, že im umožníme stať sa aktérmi, môžu sa stať aktívnymi účastníkmi vo svojom prostredí, čo môže zvýšiť ich životaschopnosť.

Otázky na diskusiu:

- Za kým idete, keď potrebujete pomoc?
- Sú ďalší ľudia, ktorí vám môžu pomôcť a podporiť vás?
- Kto vám dáva pocit bezpečia?
- Kto vám pomôže pochopiť, čo je „správne“ a čo „nesprávne“?
- Kto vám určuje pravidlá? Aké druhy pravidiel musíte dodržiavať?
- Rady skúšate nové veci a aktivity? Ako sa cítite, ak niečo nejde tak, ako by ste chceli?

- Ako môžeme riešiť veci, keď nie sú presne také, aké by sme ich chceli mať?
- Môžete mi povedať dve veci, ktoré rady robíte?
- Čo robíte dobre?
- Čo by ste sa chceli naučiť?

Použitie Persona Dolls:

Využite bábiky Persona na rozprávanie o tom, ako niekedy nevedia, čo majú robiť, ale potom použijú hlavu na to, aby sa rozhodli, čo je dobré a čo môže byť nebezpečné. Bábiku môžete použiť na zdieľanie pocitov a zážitkov s deťmi. Bábika im hovorí, že sa niekedy bojí vecí, ktoré sa okolo nej dejú. Nechajte bábiku hovoriť o chvíľach, keď je zmätená alebo vystrašená a nie si je istá, čo presne by mala robiť. Vtedy vyhľadá svoju mamu alebo otca alebo niekoho, kto je pre ňu veľmi dôležitý, aby získala podporu a ochranu. Chce vedieť, čo robia iné deti, keď sa boja. Kto im pomáha? Nechajte každé dieťa, aby sa rozprávalo s bábikou (alebo jej šepkalo do ucha), čo robí, keď sa bojí alebo je rozrušené. Ak dieťa nechce hovoriť, môže bábiku posunúť ďalšiemu dieťaťu. Ďalšou aktivitou môže byť, že im bábika Persona rozpráva príbeh o veľkom daždi alebo búrke. Domom to otriasalo. Bola vystrašená. Ale pamätala si, že mama a otec boli v druhej izbe. Tak šla k nim a všetci spolu obišli dom, aby sa ubezpečili, že všetky okná sú zatvorené, dvere zamknuté, a potom si všetci spolu sadli a rozprávali si príbehy. Dokonca povedala rodičom vtip (majte pripravený vtip)!!! Požiadajte deti, aby sa podelili o podobné skúsenosti, ktoré mali, ako boli schopné reagovať a konať v ťažkej situácii... Čo urobili? Povzbudte ich reakcie a nechajte ich vymyslieť iné spôsoby, ako reagovať v takýchto ťažkých podmienkach... Nieкто bojoval, prišla veľká búrka, nieкто sa stratil atď.

Alebo má bábika problém a chce, aby si ho deti vypočuli a pomohli ho vyriešiť... Cestou domov zo školy je šikanovaná, nieкто jej ubližuje a niekedy sa cíti veľmi osamelá... Deti môžu navrhnúť svoje riešenie problému a počúvať riešenia ostatných.

Príbeh môže byť aj o bábke, ktorá dáva a dostáva objatia... Je dobrý pocit byť milovaný. Kto vás ľúbi? (Povzbudte deti, aby hovorili o tom, koho ľúbia a kto ľúbi ich. Je to dobré cvičenie na pomoc pri identifikácii tých, ktorí môžu mať problémy v domácom prostredí).

Bábka hovorí deťom, že zdieľanie našich pocitov a myšlienok s ostatnými je dobré. Môžeme si navzájom pomáhať pri riešení problémov. Vždy by sme mali hľadať pomoc u tých, ktorým dôverujeme a ktorých máme radi.

MATERIÁL 11: Miesto, kde žijem

(Rodiny a komunity)

Zameranie dieťaťa: *Deti žijú obklopené dospelými a niekedy aj inými deťmi, ktoré ich ľúbia a starajú sa o ne. To je to, čo tvorí rodinu.*

Zameranie dospelého: *(Je dôležité, aby učiteľ vnímal individuálnu rodinnú situáciu dieťaťa).*

Deti vyrastajú v rôznych typoch rodín a v rôznych komunitách. Vzťahy patria medzi najdôležitejšie skúsenosti malých detí a majú obzvlášť silný vplyv na ich sociálne a emocionálne funkcie. Zážitky dieťaťa v ranom detstve výrazne ovplyvňujú aj vývoj ľudského mozgu. V časoch konfliktov sa môžu rodiny oddeliť a tento kruh starostlivosti o dieťa sa môže narušiť. Podporujúce rodiny, bezpečné komunity, dospelí mentori a starostliví učitelia sú to, čo malé deti potrebujú, aby cítili spolupatričnosť a spojenie. Je dôležité vybudovať zmysel pre komunitu už v predškolských zariadeniach/škole a pomôcť malým deťom vyjadriť svoje pocity, naučiť sa byť súcitným, nájsť kreatívne spôsoby riešenia konfliktov a rešpektovať rozmanitosť. Vzdelávanie v ranom detstve stavia na rodinnej výchove a deti sa budú cítiť sebavedomejšie a pozitívnejšie, keď budú rodičia/opatrovatelia a odborníci/učitelia spolupracovať v atmosfére vzájomného rešpektu.

Príklady otázok na diskusiu:

- Môžete nám povedať, kde bývate a s kým?
- Máte bratov alebo sestry?
- Máte starých rodičov, strýkov, tety, sesternice?
- Čo rady robíte so svojou rodinou alebo s ľuďmi, s ktorými žijete?
- Na ktoré miesta rady chodíte vo svojej komunite a prečo?
- Ako môžeme prispieť k tomu, aby sa naše komunity stali lepšími miestami na hranie a život?
- Ako môžeme ukázať našej rodine/ľuďom, s ktorými žijeme, že nám na nich záleží?
- Čo sa vám páči na vašej materskej škole?

- Aké sú vaše obľúbené činnosti v materskej škole?
- Je niečo v materskej škole, čo sa vám nepáči?
- Máte v materskej škole dobrých kamarátov?
- Ako môžeme ukázať svojim kamarátom v materskej škole, že nám na nich záleží?
- Čo môžeme urobiť v materskej škole, aby bola dobrým miestom pre všetkých?

Použitie Persona Dolls:

Bábiky môžete použiť na rozprávanie o ich rodinných zážitkoch, chodení k babičke, hrách s bratmi, sestrami, bratrancami, sesternicami, o tom, ako sa dostali s niekým do konfliktu, ako sa to vyriešilo atď. Bábiky môžu rozprávať o svojich skúsenostiach v komunite, o tom, kam a s kým rady chodia, o ľuďoch v komunite, ktorí im pomáhajú a pod. Bábiky môžete použiť na zapojenie detí do diskusií o ich skúsenostiach v predškolských zariadeniach.

MATERIÁL 12: Práca s rodinami

Aby bola práca s malými deťmi efektívna, je nevyhnutné spolupracovať s rodičmi. Keď odborníci a rodičia spolupracujú, výsledky majú pozitívny vplyv na vývoj a učenie dieťaťa. Vzťahy musia byť autentické, zmysluplné a rešpektujúce.

Prínosy práce s rodinami:

Deti sa cítia sebavedomejšie a pozitívnejšie, keď rodičia/opatrovatelia a odborníci spolupracujú v atmosfére vzájomného rešpektu.

Rodičia/opatrovatelia poznajú svoje dieťa najlepšie.

To, čo rodičia/opatrovatelia robia doma s deťmi, má najvýznamnejší vplyv na ich emocionálny, sociálny a intelektuálny rozvoj.

Rodičia/opatrovatelia môžu zlepšiť vývoj svojho dieťaťa bez ohľadu na jeho sociálne zázemie.

To, čo robí rodič/opatrovateľ, je dôležitejšie ako postavenie rodiča/opatrovateľa.

Vplyv je evidentný naprieč všetkými sociálnymi skupinami a etnickými pôvodmi.

Niektoré praktické tipy na prácu s rodinami:

Zapojte sa do pravidelnej obojsmernej komunikácie.

Budujte dôveru rodičov v to, čo už robia, a podporte ich, aby na tom stáli.

Vyhňte sa domnienkam o rodičoch.

Počúvajte rodičov ako jednotlivcov a venujte čas spoznávaniu rodinných jednotiek. Oceňujte ich názory.

Opýtajte sa rodičov, aké aktivity alebo informácie boli pre nich užitočné a čo by chceli navyše.

Postoj malých detí k rozmanitosti je ovplyvnený správaním dospelých okolo nich. Všetky rodiny by mali byť vítané a oceňované.

Úsmev, ktorý víta rodiča, vysiela veľmi dôležitú správu, že sú vítaní.

Odborní pracovníci sa musia zamyslieť nad tým, ako oslovujú rodinu. Často počúvame o ťažko dostupných rodičoch/opatrovateľoch, ale odborní pracovníci musia urobiť všetko, čo môžu, aby dali rodinám vedieť, že sú tu pre nich.

Personál by mal byť flexibilný a vedieť sa vyrovnávať so zvratmi každodenného rodinného života. Ak rodičia/opatrovatelia potrebujú osobitnú podporu, najmä v konfliktných situáciách, personál by mal mať zdroje a vedomosti, kam ich odkázať.

Zapojte rodičov/opatrovateľov do práce s deťmi a bábikami Persona, poskytnite im úvodné informácie a tipy o identitách, osobnostiach a pozadí Persona Dolls, aby vedeli podporovať deti doma.

Rodičia sa budú cítiť ocenení, ak:

- Dostáva sa im srdečné a úprimné privítanie.
- Vidia, že sa s nimi zaobchádza rovnako ako s ostatnými rodičmi.
- Personál ich dieťa dobre pozná a má oň skutočný záujem.
- Personál s nimi zdieľa svoje odborné znalosti a podporuje ich pri práci s dieťaťom v domácnosti.
- Personál si s nimi pravidelne vymieňa informácie o ich dieťati.
- Existuje obojstranná komunikácia a rodičia sa cítia vypočutí.

Inšpiratívne postupy pre inklúziu rozmanitosti v oblasti vzdelávania a výchovy v ranom detstve z Európy

"ARTLUDIK" - TALIANSKO

Praktické aktivity zamerané na prístupnosť predprimárneho vzdelávania

Cieľové skupiny:	deti od 3 do 10 rokov
Zameranie:	Vytvárať služby na podporu inklúzie rozmanitosti a dostupnosti služieb VSRD pre všetky deti prostredníctvom metodík hrania.

Ciele: Artludik je združenie na podporu sociálnej práce, ktoré približne pred tromi rokmi založili odborníci na predškolskú výchovu a umelci so špecializáciou na zdravotné postihnutia. Hlavný cieľ zakladateľov zostáva neochvejný: vytvoriť spojenie medzi deťmi a sférou umenia a kultúry prostredníctvom rozprávania príbehov, praktických remeselných činností a zmyslového skúmania s použitím rôznych materiálov. Ich záväzok spočíva v dôslednom uspokojovaní rozmanitých potrieb každého dieťaťa.

Metodika: Združenie organizuje nápadité a uvoľnené vzdelávacie workshopy určené pre deti. V súčasnosti sú účastníkmi predovšetkým ľudia z miestnej komunity, ale cieľom do budúcnosti je postupne nadviazať užšiu spoluprácu so školami. Hlavnou devízou je schopnosť využívať hru ako vzdelávací nástroj, ktorý účinne prekonáva akékoľvek kultúrne alebo fyzické bariéry, s ktorými sa deti môžu stretnúť. Súbor nástrojov zahŕňa manuálne zručnosti a stojí na metodike Montessori spolu s aktívnou pedagogikou a vzdelávacím modelom "Reggio-Emilia". Hlavné prekážky zahŕňajú prekonávanie výziev, ktoré predstavuje kríza Covid-19, a prispôbenie sa prostrediu verejných škôl s osobitným pedagogickým prístupom. Združenie prepája rôznorodé miestne a širšie

skúsenosti.

Vplyv: Pokiaľ ide o cieľ zapojenia škôl, zatiaľ neboli dosiahnuté znateľné výsledky; ale účasťou na národných tendroch sa podarilo vyhrať niekoľko spoluprác. Facebooková stránka združenia je pomerne aktívna: <https://www.facebook.com/ArtLudik>.

Záver: Pre rast združenia je nevyhnutné lepšie prepojenie s podobne zmýšľajúcimi organizáciami!

Kontakt:

Organizácia, mesto, krajina: ARTLUDIK, Rím, Taliansko

Webová stránka:

<https://artludik.altervista.org/?fbclid=IwAR2t6u3Km2qzAk3g0gEn4jC5eQXdht2cSbc8NoSjNG5libApkxDmtEZI>

Kontaktná osoba: Cristiana Bolognesi, spoluzakladateľka artludiklab@gmail.com

"LIBELA" - TALIANSKO

“LIBELA” je spôsob existencie, zažívame 360° začlenenie prostredníctvom arteterapie, ktorá je sam osebe transverzálna a prispieva k vytvoreniu toho, čo nazývame „sociálne lono“ (citát F.C.)

Cieľové skupiny:	Deti 0-5 a rodičia, na realizáciu ciest, ktoré môžu ponúknuť priestor pre vzťahy
Zameranie:	- adaptačná / odborná / organizačná príprava učiteľov na zvládanie zdravotných postihnutí; - služby na podporu sociálneho začlenenia a dostupnosti služieb VSRD.

Ciele: LIBELA je organizácia založená s primárnym cieľom presadzovať integráciu odchýlok ako ústredného princípu, v ktorom sa rozmanitosť premieňa na prínos pre jednotlivcov aj pre širšiu komunitu. Toto združenie sa venuje zosilňovaniu a uznávaniu individuálnych a kolektívnych silných stránok s cieľom podporiť prostredie, v ktorom sa oslavujú a oceňujú osobné a spoločné zdroje.

Metodika: Arteterapia je prepojená s muzikoterapiou, tanečno-pohybovou terapiou a rôznymi umeleckými prejavmi, ktoré slúžia skôr ako nástroje než konečné ciele. V súčasnosti je dôraz kladený na lokálno-regionálnu pôsobnosť, kde združenie zabezpečuje kurzy v spolupráci so sociálnymi službami a odbormi zameranými na sociálnu politiku. Neoddeliteľným aspektom je harmonické spájanie zdravých a postihnutých detí v rámci komunity. Medzi kľúčové aktíva patrí odhodlanie a súcit jednotlivcov, ako aj všímavosť pri každodenných interakciách. Navyše, budovanie sietí a nadväzovanie vzťahov s inými subjektmi prispieva k posilneniu miestneho

vplyvu prostredníctvom spolupráce medzi verejným a súkromným sektorom.

Vplyv: V súčasnosti sa zavádzajú špecifické metódy monitorovania, ale celkovo narastá počet žiadostí o účasť v programe. V kvalitatívnom meradle sa objavujú nové spolupráce, nové trajektórie a názory. Dôkazom toho sú vstupy od účastníkov sprostredkované priamou spätnou väzbou od rodičov.

Záver: Podobným organizáciám sa odporúča, aby zostali prístupné inovatívnym prístupom a zabezpečili, že tieto prístupy zostanú skôr nástrojmi než konečnými cieľmi. Odporúča sa tiež prijať hybridné formy experimentovania a vyčleniť priestor na ich skúmanie.

Kontakt:

Organizácia, mesto, krajina: Libelà APS, Rím, Taliansko

Webová stránka: <http://www.libela.it/>

Kontaktná osoba: Fabiana Colajorni, spoluzakladateľka Libelà info@libela.it

"THE APARTMENT APS" - TALIANSKO

"Budovanie udržateľnej a inkluzívnej budúcnosti detí s využitím rozvoja sociálnych zručností"

Cieľové skupiny:	Deti od 0 do 12 rokov
Zameranie:	Združenie podporuje sociálne a emocionálne zručnosti od útleho veku

Ciele: Toto združenie založené v roku 2019 v Ríme, bolo koncipované ako priekopnícky spoločný priestor pre bábätká. Zahŕňa škandinávsky vzdelávací prístup na otvorenie úplného osobného potenciálu jednotlivcov už od raných štádií života. Primárny dôraz sa kladie na pestovanie sociálnych zručností s cieľom podporiť inkluzívnosť, prijať rozmanitosť a posilniť sociálnu súdržnosť, a tým bojovať proti prípadom šikanovania a segregácie.

Metodika: Deti sa aktívne zúčastňujú na workshopoch, ktorých cieľom je poskytnúť im príležitosť preskúmať význam sociálnych a mäkkých zručností, čo prispieva k ich celostnému osobnostnému rozvoju. Apartmán APS koordinuje pútavé a nápadité workshopy vedené odborníkmi, ktoré slúžia na tieto primárne ciele:

Stravovanie detí predškolského veku vo veku 0-5 rokov.

Zapojenie detí v predpubertálnom veku (6 – 11 rokov), vrátane tých s miernym postihnutím a problémami s učením.

Ponuky od The Apartment sa zameriavajú na rodiny, ktoré hľadajú zábavné aktivity pre svoje deti, ako aj na tie, ktorých cieľom je posilniť kľúčové sociálne kompetencie nevyhnutné pre všestranný rast. Tieto kompetencie zahŕňajú emocionálnu inteligenciu, asertivitu, sebaúctu, kreativitu, inovácie a schopnosť efektívne interagovať s ostatnými.

Prostredníctvom praktických zážitkových aktivít sa The Apartment snaží poskytnúť detským účastníkom hodnotné chvíle neformálneho vzdelávania. Tento prístup uľahčuje učenie sa prostredníctvom tela, zmyslov, interakcií s prírodou a rovesníckych vzťahov. Tieto iniciatívy sa opierajú o princípy škandinávskej metodiky učenia.

Vplyv: Tento prístup získal širšie uznanie v celej Európe vďaka nedávnomu zapojeniu združenia do programu Erasmus+. Toto úsilie je zamerané na rozšírenie jeho vplyvu a vnesenie cezhraničného rozmeru do jej bežného fungovania.

Záver: Rozhodujúcim prvkom, ktorý prispieva k triumfu tohto modelu, je poskytovanie školení a neustáleho zlepšovania zručností (nepretržitý profesijný rozvoj) pre personál zapojený do aktivít, vrátane učiteľov, školiteľov a operátorov. Rovnako dôležité je aktívne zapojenie rodín do formovania vzdelávacích ciest, ich prispôsobenie jedinečným požiadavkám a záujmom detí.

Kontakt:

Organizácia, mesto, krajina: Apartmán APS, Rím, Taliansko

Webová stránka: www.theap.it

Kontaktná osoba: Eleonora Perotti

"VNÍMAJKOVIA" - SLOVENSKO

Päť špeciálnych bábik pomáha predškólakom vnímať rozmanitosť

Cieľové skupiny: deti vo veku 3-6 rokov

Zameranie: Vzdelávacie pomôcky pre učiteľov a rodičov, ktoré pomáhajú deťom pochopiť rozmanitosť. Päť Vnímajkovia (zmysloví prieskumníci).

Ciele: Občianske združenie V.I.A.C. má za sebou dlhú históriu vytvárania prostredia, ktoré podporuje inklúziu. Jeho hlavným zameraním je podpora inklúzie vo vzdelávaní, pričom toto zameranie sa rozširuje aj na deti predškolského veku. Organizácia má tiež dlhodobý záväzok voči mladým ľuďom a systematicky podporuje rozvoj ich zručností. Tento proces výchovy podporuje nielen osobný rast, ale aj pocit zodpovednosti za seba a okolie. Prostredníctvom rôznych aktivít využívajú svoj talent, zdokonaľujú svoje zručnosti a budujú svoj charakter, keď sa snažia nájsť svoje právoplatné miesto v spoločnosti. Tento záväzok zostáva v súlade s ich hlavným poslaním: „Umožniť najvyššiu kvalitu života pre všetkých“. Cieľom je podporiť inkluzívnejšiu a ústretovejšiu atmosféru v detských skupinách. Cieľom je, aby deti so zdravotným postihnutím zažili prijatie a

aby ich rovesníci bez postihnutia boli od útleho veku povzbudzovaní k tomu, aby uznávali rozmanitosť ako prirodzenú a prirodzenú súčasť našej existencie.

Metodika: Piaty Vnímajkovia sú súpravou háčkovaných bábik, z ktorých štyri predstavujú hendikepy, ktoré sa najčastejšie vyskytujú v každodennom živote detí a dospelých. Piaty predstavuje obyčajné dieťa, ktorému nič nechýba. Vnímajkovia sú oficiálne registrované produkty a slúžia ako edukačné pomôcky pre pedagógov, rodičov a tiež ako didaktické, pedagogické a preventívne pomôcky, ktoré pomáhajú deťom lepšie pochopiť rozmanitosť. Tmejka je slepá, Chcejkova rodina je veľmi chudobná, Inka má inú farbu pleti ako väčšina detí a Boľko má telesný handicap. Bábiky vychádzajú z osobnej skúsenosti ich autorky Ľubice Matušákovéj, ktorá je súčasťou V.I.A.C. a sú inšpirované skutočnými ľuďmi. K nim bola pripravená aj kniha rozprávok a CD s hudbou. Naučiť deti vnímavosti je jednoduchšie ako odstraňovať predsudky neskôr. „Je to spôsob, ako vybudovať vnímavejšiu generáciu,“ hovorí ich tvorkyňa.

Vplyv: Prostredníctvom iniciatívy „Vnímajkovia“ zástupcovia o.z. V.I.A.C spolupracujú s materskými školami a poskytujú im balík metód, očarujúcich príbehov a nástrojov, ktoré pomáhajú učiteľom aj rodičom riešiť problém rozmanitosti. Tento komplexný prístup bude prínosom pre približne 200 detí, ktoré sa v súčasnosti vzdelávajú v tomto rámci. Plány do budúcnosti zahŕňajú rozšírenie tejto iniciatívy na ďalšie materské školy.

Kontakt:

Organizácia, mesto, krajina: o.z. V.I.A.C, Slovensko

Kontaktná osoba: Ľubica Matuščáková, e-mail: info@vnimajkovia.sk

"ZIPPYHO KAMARÁTI" - SLOVENSKO

OZ Zippy

Program Zippyho kamaráti je určený na posilnenie sociálnych zručností detí vo veku 5 - 7 rokov.

Cieľové skupiny: deti vo veku 5-7 rokov

Zameranie: Zippyho kamaráti je vzdelávacia iniciatíva zameraná na sociálny a emocionálny rast, špeciálne prispôsobená na zlepšenie sociálnych zručností detí vo veku 5-7 rokov. Školitelia školia učiteľov, vychovávateľov, školských psychológov, špeciálnych pedagógov a ďalších odborníkov.

Ciele: Občianske združenie Zippy pracuje na začlenení sociálneho a emocionálneho učenia ako súčasť národného kurikula. Jeho hlavným cieľom je neustále zlepšovať duševnú pohodu v spoločnosti. Jeho vedľajšími cieľmi je: podporovať pozitívne duševné zdravie, zvyšovať povedomie verejnosti o duševnej pohode a jej podpore a predchádzať duševným poruchám. Zameriava sa tiež na pestovanie a upevňovanie životných zručností, ktoré tvoria základ emocionálnej inteligencie. Patrí medzi ne rozpoznávanie a zvládanie emócií, efektívna komunikácia, budovanie a udržiavanie medziľudských vzťahov, riešenie konfliktov, zvládanie stresu a odolnosť. Asociácia sa tiež zaviazala napredovať vo výskume v oblasti duševného zdravia. Tento program, ktorý vznikol pred viac ako dvoma desaťročiami, vyvinula mimovládna organizácia Partnership for Children so sídlom v Spojenom kráľovstve (www.partnershipforchildren.org.uk). Jeho vplyv prekročil hranice, pokrýva viac ako 30 krajín a pozitívne ovplyvňuje životy viac ako 1,6 milióna detí na celom svete. Táto transformačná iniciatíva je na Slovensku aktívna od roku 2013.

Metodika: Program Zippyho kamaráti nie je zameraný na deti so špecifickými problémami alebo

ťažkosťami; podporuje emocionálne zdravie všetkých malých detí.

Pozostáva zo šiestich modulov a každý modul pozostáva zo štyroch lekcí: týchto 24 lekcí prebieha v priebehu jedného školského roka. Ide o týchto šesť modulov (tém): Pocity, Komunikácia, Vzťahy, Riešenie konfliktov, Vyrovnanie sa so zmenou a stratou, Vyrovnanie sa s novými situáciami.

Tréneri programu Zippy školia učiteľov, ktorí majú záujem o realizáciu programu, na jednodňovom školení a tí ho potom s deťmi robia jeden školský rok. OZ Zippy poskytuje školeným učiteľom nepretržitú podporu a monitoruje kvalitu formou supervízie na vybraných hodinách. V polovici školského roka a na konci školského roka sa organizujú ďalšie niekoľkohodinové stretnutia s učiteľmi, aby sa skontroloval priebeh programu.

Program Zippyho kamaráti je akreditovaný ministerstvom školstva pre učiteľov a vychovávateľov predprimárneho a primárneho vzdelávania. Oba programy môžu poskytovať aj iní pedagogickí odborníci, ako sú školskí psychológovia, špeciálni pedagógovia a iní. Program ešte nie je akreditovaný pre tieto kategórie zamestnancov, ale je momentálne v procese akreditácie.

Vplyv: Program Zippyho kamaráti sa na Slovensku realizuje od roku 2013, bol zavedený v takmer 300 školách po celom Slovensku a program absolvovalo už viac ako 10 000 detí.

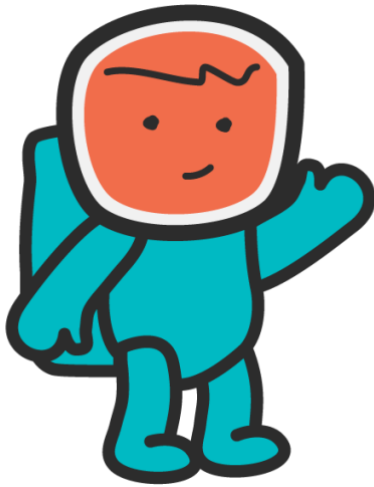
Kontakt:

Organizácia, mesto, krajina: OZ Zippy, Bratislava, Slovensko

Webová stránka: <https://www.zippy.sk/zippyho-kamarati/>

Kontaktná osoba/ e-mail: info@zippy.sk

"KOZMOVE DOBRODRUŽSTVÁ" - SLOVENSKO

Naučte sa, ako hovoriť s deťmi o šikanovaní, vylúčení a násilí. Metodika rešpektuje individualitu detí. Každé dieťa je iné, každé dieťa má iné podmienky pre svoj vývoj, každé dieťa je skrátka jedinečné.

Cieľové skupiny:	deti vo veku 3-8 rokov, rodičia, odborníci v oblasti predškolskej výchovy, učitelia, psychológovia, špeciálni a sociálni pedagógovia
-------------------------	--

Zameranie:	Je dôležité, aby boli deti voči sebe tolerantné a dokázali sa vyrovnáť s inakosťou bez násilných a traumatizujúcich reakcií. Tento preventívny program je nástrojom, ako lepšie hovoriť s deťmi o násilí a šikanovaní zážitkovou formou.
-------------------	--

Ciele: Tento program pomáha dospelým rozprávať sa s deťmi o problematických témach násilia a šikanovania zážitkovou formou. Tím odborníkov z Centra Slniečko, n.o. v spolupráci s kreatívnym štúdiom Cukru production pripravili pre deti interaktívny preventívny program. „Kozmo a jeho dobrodružstvá“ je originálny slovenský preventívny program vyvinutý špeciálne pre deti do 8 rokov. Je možné ho realizovať v materských a základných školách. Pomáha vám naučiť sa rozprávať s deťmi o témach šikanovania, vylúčenia alebo násilia zážitkovou formou. Metodika je postavená tak, aby rešpektovala individualitu detí. Každé dieťa je iné, každé dieťa má iné

podmienky na svoj vývoj a každé dieťa je skrátka jedinečné.

Metodika: Kozmo a jeho dobrodružstvá je osobitý a jedinečný preventívny program zo Slovenska, ktorý je dôsledne prispôsobený vzdelávaciemu profilu krajiny a zahŕňa školské aj predškolské prostredie. Tento program, zakorenený v spletitej štruktúre slovenských rodín a spoločnosti, stelesňuje záväzok odstrániť násilie a šikanovanie prostredníctvom proaktívnych opatrení.

Vývoj PP Kozmo je vyvrcholením rozsiahleho praktického zapojenia, starostlivého výskumu a nahromadenej múdrosti. Je šikovne štruktúrovaný tak, aby riešil náročné problémy prostredníctvom praktických, zážitkových a hravých prístupov. Preventívny program, ktorý dopĺňa svoj metodický rámec, ponúka celý rad exkluzívnych nástrojov, ktoré sú starostlivo navrhnuté pre celú triedu. KOZMObox obsahuje množstvo komponentov vrátane pumpy, svetla, prikrývky, kariet, videí, pesničiek, hádaniek a rôznych iných zdrojov. Tento súbor nástrojov uľahčuje pohlcujúcu a pútavú realizáciu programu a zabezpečuje aktívnu účasť detí.

Preventívny program Kozmo, navrhnutý špeciálne pre kontext predprimárneho vzdelávania, rozširuje svoj dosah na materské školy a prvé ročníky základných škôl. Jeho hlavným cieľom je podporovať prosociálne správanie a zručnosti potrebné pre efektívnu tímovú prácu a spoluprácu.

Vplyv: K dispozícii sú online kurzy a webináre, ako aj množstvo kvalitných vzdelávacích pomôcok. Vplyv preventívneho programu Kozmove dobrodružstvá na Slovensku je pozoruhodný. Riešením náročných problémov prostredníctvom zážitkových a hravých metód pomohol znížiť násilie a šikanovanie vo vzdelávacích prostrediach.

Kontakt:

Organizácia, mesto, krajina: OZ Slniečko

Webová stránka: <https://kozmove-dobrodruzstva.sk/preventivny-program/>

Kontaktná osoba/ e-mail: Paulina Rakusova, manažérka vzdelávacích programov,
educan@centrumslniecko.sk

ROZMANITA INKLUZÍVNA ŠKOLKA A SPOLOČNOSŤ - SLOVENSKO

Budovanie modelu pre rôznorodé a inkluzívne školy a komunity na ukončenie segregácie a nerovnosti na Slovensku aj mimo neho

Cieľové skupiny:	deti vo veku 2-5 rokov, rodičia, dospelí a seniori z komunity
Zameranie:	Rozmanita buduje v Bratislave modelovú inkluzívnu škôlku, školu a komunitu, aby nás všetkých lepšie pripravila na výzvy a príležitosti 21. storočia.

Ciele: Aby sme dokázali čeliť výzvam a využiť príležitosti 21. storočia, potrebujeme inovatívnych a flexibilných ľudí s vysokou úrovňou sociálnej a emocionálnej inteligencie, rozvinutými schopnosťami tvorivého a kritického myslenia a schopnosťou budovať silné vzťahy s rôznymi ľuďmi naprieč bublinami. Tieto zručnosti sa najlepšie rozvíjajú v rôznorodých tímoch založených na inkluzívnych princípoch – kde je každý prijatý a má šancu rozvinúť svoj plný potenciál. Tým zároveň prispievame k spravodlivej a udržateľnej spoločnosti.

Metodika: Poslaním Rozmanity je vytvoriť inkluzívne rozvojové centrum výnimočnej kvality. Jej víziou je vytvoriť replikovateľný a škálovateľný prototyp inkluzívnej škôlky, školy a komunity, ktorá podporuje rast bez ohľadu na zázemie, potreby, schopnosti alebo vek detí.

Základom tejto iniciatívy je pokročilé vzdelávanie, ktoré zdokonaľuje zručnosti 21. storočia, pričom kladie dôraz na kreativitu, kritické myslenie, emocionálnu a sociálnu citlivosť, znalosť anglického jazyka, medzikultúrne interakcie a podporu zodpovedného a udržateľného životného štýlu. Jej cieľom je rozšíriť tento model tak, aby oslovil deti v celej krajine.

Cesta začala vytvorením materskej školy s odstupňovanými poplatkami na základe platobnej schopnosti rodiny. Každá vekovo diferencovaná kohorta víta deti z rôznych príjmových úrovní, s rôznou úrovňou schopností, z rôznych kultúrnych prostredí, čím podporuje bohatú kombináciu perspektív. Táto materská škola je skutočne jedinečná v poskytovaní prvotriedneho Montessori vzdelávania tejto úžasne rôznorodej skupine detí. Vízia Rozmanity zahŕňa nielen rast detí, ale kladie dôraz aj na jednotu a rozvoj ich rodín. Snaží sa prepájať rôzne sociálne sféry v Bratislave a podporovať medzigeneračné väzby s miestnou komunitou. Zámerne pestuje pevnú, heterogénnu komunitu. Od začiatku sa zaviazala organizovať časté komunitné aktivity a vzdelávacie podujatia, ktoré poskytujú príležitosti na zmysluplné spojenia a vzťahy.

Vplyv: Materská škola sa otvorila až v roku 2021, ale časom po nej bude nasledovať základná škola, seniorské centrum aj rodičovské centrum, aby sa tu mohol rozvíjať naozaj každý a ktokoľvek. Budujeme model, ktorý budeme testovať, zdokonaľovať a proaktívne a slobodne šíriť ďalej s ostatnými školami – chceme prispieť k vízii, v ktorej budú mať všetky deti šancu navštevovať kvalitné inkluzívne školy, kde sa môžu stretávať a rozvíjať spolu so všetkými ľuďmi v komunite, do ktorej prirodzene patria.

Kontakt:

Organizácia, mesto, krajina: Inkluzívna materská škola a komunita Rozmanita, Bratislava, Slovensko

Webová stránka: www.rozmanita.sk

Kontaktná osoba: Anna Symington-Maar, anna.s.maar@rozmanita.sk

DRUHÝ KROK - SLOVENSKO

Je potrebné vytvoriť deťom také školské prostredie, aby sa im v škole páčilo.

Cieľové skupiny:	Tento program je určený najmä pre deti v materských školách a na prvom stupni základných škôl.
Zameranie:	Program DRUHÝ KROK s pomocou vyškolených učiteľov a psychologov učí deti spoznávať seba a ostatných, byť empatické a súcitné a učí ich spolupracovať v tíme. Prostredníctvom aktivít programu deti zisťujú, aké dôležité je pomáhať si navzájom, spolupracovať a vytvárať dobré medziľudské vzťahy. Týmto spôsobom sa pripravujú na život v dospelosti bez zlých spomienok na šikanovanie alebo agresiu v detstve, ktoré môžu mať výrazný vplyv na ich osobnostný rozvoj.

Ciele: Preventívny program DRUHÝ KROK poskytuje učiteľom potrebné informácie, vedomosti a zručnosti pre prácu na rozvoji sociálno-emocionálnych a morálnych kompetencií detí v triede a pri práci s učebnými pomôckami, ale do veľkej miery závisí od osobnosti učiteľa, ako dokáže s deťmi skutočne pracovať, počúvať ich a pomáhať im zvládať ich emócie a meniť ich pocity a správanie. Program ponúka riešenie existujúcich problémov v školskom prostredí, kde narastá agresivita, šikanovanie, útoky na spolužiakov a učiteľov a netolerancia voči rôznorodosti. Tento program s pôvodným názvom SECOND STEP je už bežnou súčasťou vyučovania v materských a základných školách v mnohých krajinách sveta, napríklad vo Fínsku, Nemecku, Dánsku, Nórsku, Švédsku, Veľkej Británii, Rakúsku, na Islande, v Lotyšsku, Kanade, USA, Japonsku a Austrálii.

Metodika: DRUHÝ KROK je proaktívny program určený na podporu sociálneho a emocionálneho rastu detí v materskej škole a v prvých piatich ročníkoch základnej školy. Táto komplexná iniciatíva, ktorú vedú vyškolení pedagógovia a psychológovia, vedie deti ku kultivovaniu empatie, vcítania sa do situácie iných, podpore efektívnej komunikácie, zvládnutiu riešenia konfliktov, udržaniu sa mimo dosahu a zvládaniu agresie a hnevu. Neoddeliteľnou súčasťou pedagogického programu sú fotografie, ktoré názorne zobrazujú reálne situácie, s ktorými sa deti stretávajú, doplnené podrobnými metodickými pokynmi na podporu učiteľov pri jeho realizácii v triede. Tieto vizuálne pomôcky umožňujú pedagógom viesť diskusie o agresii, násilí, hyperaktivite, introverzii, empatii, komunikačných zručnostiach, morálnom správaní a harmonickej dynamike triedy:

1. Podporovať empatiu u detí vytváraním základov, v ktorých pochopenie a vyjadrenie emócií vedú k pochopeniu a vcítaniu sa do pocitov iných.
2. Znižovať agresivitu vo vzdelávacom prostredí, bojovať proti znepokojujúcemu nárastu šikanovania a konfrontácií s učiteľmi. Zahŕňa to posilnenie emocionálnej odolnosti detí, zdokonalenie sociálnych zručností a podporu etického riešenia konfliktov.
3. Podporovať toleranciu voči rozmanitosti, pretože prvé známky netolerancie sa často objavujú už v prvých rokoch základnej školy. DRUHÝ KROK sa zaoberá fyzickými, psychologickými a sociálnymi nerovnosťami v predškolskom a ranom školskom veku, čím rieši netoleranciu priamo v jej zdroji.
4. Posilňovať spoluprácu medzi školami a rodinami, uznanie úlohy pedagóga pri rozvíjaní nielen vedomostí, ale aj charakteru. Zavedenie politiky spolupráce so žiakmi a ich rodičmi je nevyhnutné v triede aj mimo nej.

5. Klásť dôraz na prevenciu a uvedomovať si, že včasná intervencia poskytuje deťom nástroje na zabránenie alebo odstránenie negatívneho sociálneho správania v školách a zároveň podporuje ich zdravý osobnostný rozvoj.

Vplyv: V súčasnosti je do projektu DRUHÝ KROK zapojených 260 slovenských vzdelávacích inštitúcií, ktoré ho zaradili do vyučovania v rámci predmetu etika, do mimoškolských aktivít, práce s rodinami alebo do práce školských psychológov a počet spolupracujúcich škôl sa v najbližších rokoch pravdepodobne zvýši.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR odporúča využívať preventívny program ako učebnú pomôcku vo vyučovaní predmetu Etická výchova na prvom stupni základných škôl, aj mimo vyučovania a v práci školských psychológov.

Záver: Tento program sa ukazuje ako účinný pri prevencii škodlivých javov v materských a základných školách. Použitá metodika je osvedčená a spoľahlivá a je súčasťou vzdelávacieho systému v mnohých krajinách na medzinárodnej úrovni. Úspešne prispieva aj k lepšej spolupráci medzi učiteľmi a rodičmi.

Kontakt:

Webová stránka: www.druhykrok.sk

Kontaktná osoba/ e-mail:

"HOGY VAGY" - MAĎARSKO

Sebapoznanie a duševné zdravie patria každému.

Cieľové skupiny:	Deti, rodičia a odborníci na predškolskú výchovu
Zameranie:	Podpora duševného zdravia detí

Ciele: Prostredníctvom zapojenia celej vzdelávacej komunity (vrátane rodičov a pedagógov) sa organizácia snaží, aby deti spoznali svoje pocity a lepšie porozumeli samy sebe. Aby lepšie rozumeli dospelým, súrodencom a priateľom okolo seba. Aby sa úspešne integrovali do skupín a pracovali v tímoch. Aby sa mali radi.

Metodika: Organizácia podporuje sebapoznanie, duševné zdravie, pohodu a empatiu. Hogy Vagy pracuje s malými skupinami detí počas 30-minútových lekcií: pomocou príbehov dvaja vedúci skupiny vedú 4-5 detí vo svete sebareflexie a emócií, podľa vyvinutej metodiky založenej na metalizácii. Každé skupinové stretnutie začína a končí uvítacím a rozlúčkovým rituálom. Počas stretnutí poskytuje organizácia bezpečný priestor pre deti, aby sa dozvedeli o svojich vlastných vnútorných stavoch a emóciách a uvažovali o nich. Starostlivo vybraná rozprávka funguje ako chrbtica každej skupinovej relácie. Skupina sa spája s príbehom diskusiou o osobných situáciách a pocitoch podobných tým, ktoré sa objavujú v rozprávke. Po diskusii nasleduje kresba s cieľom spracovať skúsenosť.

Vplyv: Najmä pre znevýhodnené deti je táto metóda dôležitým prostriedkom na rozvoj jemnej motoriky. V súčasnosti organizácia pracuje v dvoch materských školách 8. okresu v 12 skupinách a priamo oslovuje približne 60 detí ročne. V rokoch 2017 a 2018 bolo počas skupinových stretnutí vytvorených približne 1000 kresieb.

Záver: Viac sieťovania medzi podobne zmýšľajúcimi organizáciami je nevyhnutnosťou pre rast organizácie! Organizácia Hogy Vagy rada spolupracuje s inými inštitúciami (napr. materské školy, základné školy, detské domovy a pod.).

Kontakt:

Webová stránka: <https://www.hogylvagy.hu/>

PRECEDE - SRBSKO

Program zahŕňal teóriu, prax a zmenu postoja učiteľov predškolských zariadení a rodičov k diverzite a zvýšil ich povedomie o tom, ako veľmi malé deti vnímajú rozdiely už vo veku troch rokov. Zvýšilo to dôveru učiteľov aj rodičov, že môžu vedome ovplyvňovať rešpekt detí k rozmanitosti.

Cieľová skupina	Učitelia a rodičia predškolákov, deti vo veku 3-6 rokov
Zameranie	Kontinuálny profesijný rozvoj/ opatrenia na zlepšenie odborného prostredia.

Ciele: Po desaťročí občianskych vojen v bývalej Juhoslávii vznikla akútna potreba pracovať na zmierení dôsledkov a rozvoji rešpektu k rozmanitosti. Organizácia Pomoc deci iniciovala program na: 1. rozvoj regionálnej siete západného Balkánu pre budovanie mieru s malými deťmi; 2. Vytvorenie národnej siete na budovanie mieru s malými deťmi v Srbsku, 3. Podporu odborníkov a rodičov v aktívnom rozvíjaní rešpektu k rozmanitosti u malých detí vo veku 3-6 rokov.

Metodika: Metodika obsahovala (seba)hodnotenie postojov a správania rodičov a učiteľov vo vzťahu k rozdielom, ich uvedenie si toho, nakoľko si malé deti všímajú rozdiely a či to môže viesť k vylúčeniu odlišných detí z hry. Po druhé to zahŕňalo vývoj nástrojov na aktívny rozvoj rešpektu k rozmanitosti medzi deťmi a ich pilotovanie. Po tretie, vývoj smerníc pre (vlastné) monitorovanie a hodnotenie realizovaných aktivít a školenie o implementácii rôznych nástrojov a procesu akčného výskumu pri tvorbe a implementácii rôznych aktivít.

Bol zavedený kaskádový systém školení, prostredníctvom ktorého sa pôvodne vyškolení učitelia a rodičia počas procesu stali novými rovesníckymi školiteľmi.

Hlavnými silnými stránkami bolo, že program sa dostal do predškolských a materských škôl po celej krajine prostredníctvom kaskádového systému školení a výrazne sa zvýšilo povedomie o schopnosti detí vnímať rozdiely už v ranom detstve. Spustilo to aj vedomé kroky rodičov aj učiteľov, aby podporili rešpekt detí k odlišnostiam.

Hlavnou výzvou bol nedostatok zdrojov na zabezpečenie nástrojov pre viac materských škôl a predškolských zariadení na realizáciu aktivít.

Program sa realizoval na národnej úrovni v Srbsku, Chorvátsku, Kosove*, Čiernej Hore, Severnom Macedónsku a Albánsku.

Vplyv: Národný súbor nástrojov pre aktívny rozvoj rešpektu k rozmanitosti u malých detí odporučili ministerstvá školstva v troch zúčastnených krajinách ako potrebný zdroj pre prácu v zariadeniach VSRD, školenie bolo akreditované národnými agentúrami v dvoch krajinách a vytvorené nástroje sa pravidelne a po celú dobu trvania projektu aktívne používali.

Záver: Tento program veľmi oceňujú aktéri vo všetkých zúčastnených krajinách a je stále potrebná ďalšia odborná príprava, mentoring a podpora, takže na prilákanie nových zdrojov je potrebné ďalšie sieťovanie.

Webová lokalita:

Kontaktná osoba/ e-mail: info@pomocdeci.org

ŠKOLENIE PREDŠKOLSKÝCH PEDAGÓGOV NA PRÁCU S RÓMSKÝMI DEĎMI -

SRBSKO

Toto školenie poskytuje predškolským učiteľom a asistentom učiteľov teoretické a praktické vedomosti a zručnosti na podporu aktívneho rešpektovania rozmanitosti v multietnických, multináboženských a multikultúrnych detských skupinách so zameraním na rómske deti. Školenie spoločne organizujú rómski a srbskí odborníci v danej oblasti.

Cieľová skupina	Učitelia v predškolských zariadeniach, asistenti učiteľov
Zameranie	školenia zamestnancov

Ciele: Organizácia Pomoc deci iniciovala toto školenie v spolupráci s Dr. Rajkom Djuricom, jedným z popredných rómskych odborníkov v Európe. Celkovým cieľom školenia bolo vybudovať kapacity predškolských učiteľov a asistentov učiteľov na podporu aktívneho rešpektovania rozmanitosti v multietnických, multináboženských a multikultúrnych skupinách detí v materských školách s osobitným zameraním na špecifiká práce s deťmi, ktorých materinský jazyk sa líši od vyučovacieho jazyka.

Metodika: Školenie bolo trojdňové, teoretické a praktické, interaktívne. Témy sa týkali: vnímania detí, učenia hrou, spoznávania a rešpektovania odlišností, histórie Rómov, histórie rómskej kultúry, interakcie medzi dospelými a deťmi, špecifik rôznych jazykov a prekladov, rozvoja procesu spolupráce s rodičmi a rozvoja tímovej práce a rozdelenia úloh medzi učiteľom a asistentom učiteľa.

Školenie bolo organizované na národnej úrovni a bolo akreditované ministerstvom školstva.

Jeho hlavnou silnou stránkou bolo, že ho spoločne pripravili a realizovali rómski a srbskí odborníci a že sa v ňom spájali teoretické a praktické poznatky a príklady osvedčených postupov. Hlavnou výzvou boli predsudky a stereotypy niektorých učiteľov.

Vplyv: Na základe hodnotenia školenia a neustáleho záujmu zo strany materských škôl a škôlok o takýto tréning pre svojich zamestnancov si učitelia uvedomili rôzne ťažkosti detí pochádzajúcich z odlišného etnického, náboženského a kultúrneho prostredia pri vyjadrovaní sa v takom nízkom veku, jazykové rozdiely, ktoré bránia deťom prejavíť vedomosti alebo pocity, a potrebu venovať pozornosť týmto ťažkostiam vo svojej práci.

Záver: Tento typ konkrétnych školení je potrebný pravidelne, pretože učitelia často iba predpokladajú, čo deti vedia alebo dokážu vyjadriť, bez toho, aby si uvedomili vplyv rozdielov na ne vo väčšinovej skupine obyvateľstva.

Webová lokalita:

Kontaktná osoba/ e-mail: info@pomocdeci.org

Multisenzorická ZÁHRADA NADÁCIE KARIN DOM - BULHARSKO

Organizovaný otvorený vzdelávací priestor je príležitosťou na rozvoj všetkých zmyslov detí a na vykonávanie integračných aktivít; podporuje komunikáciu a môže byť vytvorený kdekoľvek - na malej ploche alebo na väčšom otvorenom priestranstve.

Cieľové skupiny:	Deti s rôznymi vývinovými poruchami, deti s typickým vývinom, rodičia, učitelia/škoolitelia pracujúci v predškolskom zariadení, terapeuti, študenti.
Zameranie:	Inovatívne služby, zariadenia a prístup, ktoré vytvárajú hlboké spojenie medzi deťmi a prírodným svetom; multisenzorická záhrada slúži ako kanál na uľahčenie "zmyslovej integrácie", ktorá funguje ako inkluzívne, organizované útočisko pre deti s osobitnými požiadavkami na učenie, ako aj pre deti s bežnými vývojovými trajektóriami; komplexný profesijný rozvoj pedagógov.

Ciele: vybudovanie a realizácia organizovaného vonkajšieho vzdelávacieho priestoru zameraného na „zmyslovú integráciu“ vo vzdelávaní a výchove detí, v súlade s princípmi a praxou klasickej Montessori pedagogiky.

Metodika: Multisenzorická záhrada pozostáva z 30 odlišných zón, z ktorých každá je označená

písmenami z bulharskej abecedy a je prístupná deťom aj rodičom. V tomto otvorenom vzdelávacom priestore majú špecialisti slobodu viesť individuálne alebo skupinové stretnutia a prispôbiť svoj prístup tak, aby vyhovoval jedinečným potrebám detí. Integrované aktivity spájajú deti so špeciálnymi vzdelávacími požiadavkami s ich typicky sa rozvíjajúcimi rovesníkmi.

Pohľad do niektorých oblastí:

Montessori kruhová zóna: Plochá oblasť zobrazuje elipsu, kde sú v škatuli vrecúška naplnené rôznymi semenami. Úlohou detí je uchopiť vrecúško, prejsť s ním elipsou a zároveň udržať rovnováhu, čím podporia zmyslové, barické a kinestetické vnemy.

Zóna prípravy na písanie: Pieskovisko s modelmi a nástrojmi na písanie zlepšuje koordináciu ruka-oko, kontrolu tlaku pri písaní do piesku a priestorové vnímanie. U detí na vozíku alebo u ležiacich detí zvýšený modul s prídavným zásobníkom na piesok pomáha pri cvičení písania, stimuluje zrak, hmat, barické a stereognostické vnemy.

Zóna čarovného domčeka: Táto slabo osvetlená miestnosť slúži ako zmyslové útočisko vybavené svetlami, lampášmi, hudbou, vôňami a hmatovými tabuľami. Sprevádzajúca dospelá osoba vedie zmyslové skúmanie a ponúka relaxáciu po energických aktivitách, ktoré sú prístupné pre deti na vozíčku aj bežné deti.

Zóna sebavyjadrenia: Táto zóna s kriedou a tabuľou na trojnožke slúži na rozvoj sebavyjadrenia, precvičovanie svalov rúk, úchopu, priestorovej orientácie a vnímania farieb. Je prispôbená deťom s obmedzenou pohyblivosťou.

Zóna počúvania: Riadené čítanie podnecuje deti k prerozprávaniu príbehov, podporuje jasnú a súvislú reč a zároveň zdokonaľuje ich pozornosť uprostred hluku. Vhodné pre deti s pohybovými ťažkosťami.

Zóna chutnej geometrie: Vyvýšené kvetináče pripomínajúce geometrické tvary vytvárajú praktickú záhradu na pestovanie ekologických produktov, učia ekologickému povedomiu a podporujú pohyb, pozorovanie, skúmanie, komunikáciu a zodpovednosť. Vytvára to základ pre

zdravé stravovanie a ekologické myslenie a zároveň rozvíja hmatovú gnózu.

Divadelná zóna: Vyhradený vonkajší priestor s pódium a sedením podporuje umelecké sklony detí. Účasť na prerozprávání rozprávok a dialógov podporuje rozvoj reči.

Multisenzorická záhrada, ktorá nanovo definuje vzdelávacie priestory, podporuje komplexný rast, podporuje rôznorodé interakcie a získavanie zručností a zároveň vytvára prostredie jednoty a porozumenia.

Vplyv: Ročne tieto služby využíva približne 300 detí. Výsledky, ktoré možno pozorovať pri uspokojovaní zmyslových potrieb detí, sú:

- U detí sa znižuje "potreba" sebastimulácie a sebapoškodzovania; zlepšuje sa kvalita pozornosti a vzniká snaha o účasť na aktivitách a učení; dosahuje sa samostatnosť vo funkčných činnostiach; stimulujú sa spontánne prejavy nových zručností a schopností; zlepšujú sa sociálne interakcie a komunikácia; znižuje sa strach a úzkosť; zlepšuje sa ich odolnosť, schopnosť vyrovnáť sa s rušivými vplyvmi a prispôbiť sa zmenám; vytvárajú sa podmienky pre spontánne prejavy emócií
- radosť, zábava.
- Rodičom a dospelým pracujúcim s deťmi pomáha pochopiť správanie a potreby dieťaťa, znížiť úzkosť, stres a trénovať trpezlivosť.

Záver: Tím pravidelne zvyšuje svoju kvalifikáciu prostredníctvom interných a externých školení a zdieľa svoje skúsenosti s učiteľmi, študentmi a odborníkmi pracujúcimi v oblasti predškolskej výchovy a vzdelávania a poskytujúcimi sociálne a špeciálne služby.

Kontakt: Karin dom, Sofia, Bulharsko

Web: <https://karindom.org/>

Svetla Todorova, pedagóg, e-mail: stodorova@karindom.org

DOBRÝ ŠTART - ČESKÁ REPUBLIKA

Metodika "Dobrý štart" je zameraná na rozvoj sociálnych a emocionálnych kompetencií detí v predškolskom veku.

Cieľové skupiny:	deti; rodičia; učitelia/škoolitelia
Zameranie:	školenie zamestnancov; metodika

Ciele: Metodika Dobrý štart:

- Je inkluzívna. Zahŕňa všetky deti v triede, v ktorej sú deti z rôznych kultúrnych prostredí, znevýhodnených sociálnych prostredí, a deti s poruchami správania.
- Poskytuje poradenstvo učiteľom a rodičom. Predstavuje metódy a stratégie, ako podporovať sociálny a emocionálny rozvoj detí a ako riešiť problémové situácie.
- Je založená na dôkazoch. Táto metodika je celosvetovo testovaná vyše 30 rokov a preukázalo sa, že má pozitívny vplyv na komunikáciu medzi deťmi a učiteľmi a v rodine.
- Je založená na spolupráci s rodičmi. Metodika Dobrý štart bola vyvinutá pre rodičov a sociálnych pracovníkov.

Hlavné témy:

- Budovanie pozitívnych vzťahov medzi učiteľmi a rodičmi.
- Budovanie pozitívnych vzťahov s deťmi.

- Podpora pozitívneho správania: chválenie a kooperatívne učenie.
- Stratégie na riešenie negatívneho správania.
- Metódy na zvládanie negatívnych emócií.
- Výučba zvládania hnevu.
- Naučiť sa riešiť problémy.

Metodika: Metodika Dobrý štart sa uplatňuje na miestnej úrovni (o jej využitie môžu požiadať konkrétne škôlky a školy). Metodika využíva bábky, obrázky; boli vydané metodické materiály pre rodičov a učiteľov. Schola Empirica organizuje školenia a poskytuje podporu učiteľom, ktorí si túto metodiku osvoja.

Vplyv: Metodika Dobrý štart je založená na dôkazoch. Schola Empirica zaviedla metodiku Dobrý štart v českých materských školách v roku 2011. Odvtedy bolo vyškolených viac ako 300 učiteľov a metódy sa zavádzajú vo viac ako 100 predškolských zariadeniach v celej Českej republike.

Kontakt:

Schola Empirica, Praha, Česká republika

Webová stránka: <http://www.scholaempirica.org/>

Kontaktná osoba: Egle Havrdová, riaditeľka, havrdova@scholaempirica.org

Škola priateľská k jazykom víta a oceňuje všetky jazyky, ktorými hovoria žiaci, zamestnanci a rodičia.

Cieľové skupiny: Škola priateľská k jazykom (LFS) je prístup v smere zdola nahor, ktorý zahŕňa celú školskú komunitu.

Zameranie: Inovatívne postupy zamerané na zlepšenie rozmanitosti a rovnosti. LFS je značka a globálna sieť medzinárodných, súkromných a verejných základných a stredných škôl.

Ciele: LFS spolu založili Ellen-Rose Kambel (riaditeľka nadácie Rutu) a Emmanuelle Le Pichon-Vorstman (docentka, OISE, University of Toronto). LFS je iniciatívou nadácie Rutu Foundation for Intercultural Multilingual Education, neziskovej organizácie so sídlom v Amsterdame. LFS si predstavuje svet, v ktorom majú všetky deti prístup k jazykovo priateľskému vzdelávaciemu prostrediu, kde sa cítia akceptované a oceňované za to, kým sú, a kde deti môžu hovoriť svojím materinským jazykom.

Metodika: Vzdelávacie inštitúcie LFS uplatňujú prispôsobivú a pragmatickú jazykovú stratégiu, ktorú spoločne vypracovali všetky zainteresované strany v škole. Tento plán je starostlivo prispôsobený špecifickým potrebám školy, pričom hlavným cieľom je podporiť inkluzívne a jazykovo priaznivé vzdelávacie prostredie pre všetkých žiakov. V tomto rámci sa školy LFS formálne zaväzujú, že nebudú trestať žiakov za používanie ich materinského jazyka v škole ani ich od neho odrádzať. Týmto inštitúciám sa poskytuje dvojročné obdobie na vypracovanie, zdokonalenie a revíziu ich jazykového plánu, pričom sa zdokonaľuje jeho účinnosť

prostredníctvom praktického testovania a potrebných úprav. Okrem toho pedagógovia s nadšením prijímajú používanie materinského jazyka študentov v triede a oceňujú jazykové kompetencie rovnako ako znalosť primárneho jazyka školy, ktorým je často angličtina. Tým, že sa školy stanú súčasťou siete LFS, získajú prístup ku globálnej komunite podobne zmýšľajúcich inštitúcií, pedagógov a odborníkov. Táto živá sieť uľahčuje výmenu nápadov, videí a najnovších objavov vo výskume. Pravidelné konferencie, ktoré zvoláva LFS, poskytujú učiteľom a zamestnancom neoceniteľnú príležitosť na spoločné vzdelávanie, čím podporujú prostredie zdieľaných vedomostí a poznatkov.

Vplyv: V 12 certifikovaných LFS je zapísaných viac ako 3 000 študentov. Súčasťou procesu sú deti, učitelia, ďalší zamestnanci škôl a rodičia.

Svedectvá: Riaditeľ školy: Zvýšilo sa zapojenie rodičov. Zdá sa, že študenti sú šťastnejší a nadšenejší. Jasný plán pomohol učiteľom vytvoriť jednotnú víziu. Škola: Deti vyžarujú viac sebadôvery, keď môžu používať svoj vlastný jazyk, sú zvedavejšie na iné jazyky a uvedomujú si, že aj ostatní žiaci doma hovoria inými jazykmi. Žiaci sú tiež sebedomejšie, keď sa uznáva ich prvý jazyk (jazyky).

Záver: Hlavným prínosom pre školy, ktoré sa chcú stať súčasťou iniciatívy LFS, je vypracovanie konkrétneho plánu na začlenenie všetkých jazykov, kultúrnych prostredí a identít svojich žiakov, ako aj ich rodičov/opatrovateľov. Keďže neexistuje žiadny plán, čo musia školy robiť, školy si vypracujú vlastný plán podľa vlastných potrieb. To znamená, že aj malé kroky (ako napríklad vyzvanie rodičov, aby napísali želanie pre svoje deti v ich rodnom jazyku, alebo zhotovili uvítací nápis na dverách) okamžite vytvárajú pocit spolupatričnosti a jednoty. A tip na úspech od jednej z LFS inštitúcií: "Začnite malými krokmi a začne to rásť samo! Nakoniec si každý uvedomí, ako môže posilniť postavenie všetkých detí."

Kontakt: Webová stránka: <https://languagefriendlyschool.org/>

Kontaktná osoba: Ellen-Rose Kambel, riaditeľka nadácie Rutu; info@languagefriendlyschool.org

Oceňovanie jedinečnosti každého dieťaťa a rodiny nad rámec sociálneho a kultúrneho prostredia	
Cieľové skupiny:	deti; rodičia; učitelia/školitelia; lídri VSRD
Zameranie:	odborná príprava zamestnancov, osobitné ustanovenia na zlepšenie rovnosti v oblasti rozmanitosti vo VSRD - kampane, zavedené inovatívne služby/nástroje, tvorba kurzov, opatrenia na zlepšenie poskytovania služieb
<p>Ciele: Verejná materská škola Ringaraja v obci Dobropolje, Slovinsko, pôsobí pod verejnou vzdelávacou inštitúciou Osnovna Šola Dobropolje a prijíma deti od 11 mesiacov do 6 rokov. Podľa dostupných údajov je do materskej školy zapísaných/začlenených 94 % všetkých detí vo veku 3-6 rokov a 70 % všetkých detí vo veku 1-3 roky v rámci obce Dobropolje.</p> <p>Materská škola stelesňuje rozmanitosť prostredníctvom detí, rodičov a odborníkov z rôznych sociálnych a kultúrnych prostredí. Táto inkluzívnosť presahuje konvenčné hranice, uznáva a oslavuje odlišnosť každej rodiny. Partnerstvo sa pestuje na základe hodnôt a presvedčení rodín.</p> <p>Táto materská škola vyniká tým, že zahŕňa rôznorodosť, vrátane rodín rôzneho zloženia, detí utečencov a migrantov, rómskych detí, detí so špeciálnymi potrebami a ďalších. Je to v súlade s ich víziou podporovať pohodu, integráciu prírody, tvorivosť, empatiu a vzdelávanie v ranom detstve v pútavom prostredí.</p> <p>Metodika: Materská škola Ringaraja sa riadi národným kurikulumom ako základným rámcom. Možnosť prispôsobovania učebných osnov umožňuje integráciu alternatívnych pedagogických</p>	

postupov a táto flexibilita viedla k tomu, že materská škola Ringaraja prijala v roku 2009 metodiku Step by Step. Postupom času sa táto metodika stala základom ich prístupu. V súlade s požiadavkami detí zamestnanci neustále hodnotia ich silné stránky a oblasti, v ktorých by mali rásť. Odhodlanie rozvíjať sa ukazuje aj v tom, že svoje pedagogické zručnosti neustále posilňujú rôznymi odbornými školeniami.

V posledných rokoch sa kladie osobitný dôraz na inkluzívnosť, demokratické hodnoty a prijímanie rozmanitosti prostredníctvom iniciatív odborného rozvoja. Neochvejné odhodlanie materskej školy usilovať sa o dokonalosť, sa odráža v ich komplexnom prístupe: neustálom rozvoji, monitorovaní a vytváraní odborných učiacich sa komunit, koučingu a supervízii. Pevne veria, že kľúč k realizácii výnimočných programov spočíva v neustálom raste, introspekcii, hodnotení a aktívnej účasti všetkých zúčastnených strán.

Pozoruhodným príkladom tejto filozofie je ich nedávna iniciatíva na vypracovanie dlhodobej stratégie a vízie, do ktorej sa zapojili rodičia, učitelia, miestna komunita a odborníci na rozvoj detí v ranom veku. Tento proces spolupráce zdôrazňuje ich presvedčenie, že účinná výchova, rozvoj a vzdelávanie detí si vyžadujú spoločné zapojenie rôznych zúčastnených strán.

Vplyv: Hodnotenie každodennej praxe, programov, prístupov, techník a nástrojov predstavuje v materskej škole Ringaraja základ pre plánovanie. V priebehu priebežného profesijného rozvoja si odborní zamestnanci v materskej škole osvojili zručnosti v hodnotení svojej praxe a stali sa kritickými odbornými kolegami pre svojich kolegov. Prostredníctvom pozorovania, monitorovania a vzájomnej odbornej podpory a učenia sa materská škola hodnotí a reflektuje svoje programy a prístupy s cieľom zlepšiť prax a dosiahnuť vysokokvalitné štandardy predškolského zariadenia, ktoré sa riadi princípmi demokratických hodnôt, rozmanitosti a inklúzie. Do procesu reflexie, hodnotenia a plánovania sú okrem odborníkov a expertov zapojení aj rodičia, rodiny a miestna komunita.

Záver: Prínosom zamerania sa na rozmanitosť je, že tím okolo dieťaťa rastie odborne aj osobnostne, čo prispieva k tomu, že každé dieťa a každá rodina môže vyjadriť svoje potreby, zapojiť sa a participovať. V tomto duchu riaditeľka MŠ Ringaraja odpovedala na otázku, ako by

mala vyzerat materska škola podporujuca rozmanitosť: *"...presne ako tá naša! Otvorená, pozitívna, srdečná, rešpektujúca a inovatívna"*

Kontakt:

Materská škola Ringaraja, Osnovna šola Dobropolje

Webová stránka: www.osdobropolje.si/ringaraja/

Kontaktná osoba: Cvetka Košir, riaditeľka materskej školy

RIGHTS RESPECTING SCHOOLS (ŠKOLY REŠPEKTUJÚCE PRÁVA) - SPOJENÉ

KRÁLOVSTVO

Ocenenie Rights Respecting Schools (UNICEF UK) spolupracuje s poskytovateľmi predškolského vzdelávania a starostlivosťi s cieľom vytvoriť bezpečné a inšpiratívne miesta na učenie, kde sú deti rešpektované, kde sa rozvíja ich talent a kde môžu prosperovať.

Cieľové skupiny:	Deti, učitelia, lídri VSRD
Zameranie:	osobitné ustanovenia na zlepšenie rovnosti v oblasti rozmanitosti vo VSRD - kampane, zavedené inovatívne služby/nástroje, tvorba kurzov, opatrenia na zlepšenie poskytovania služieb

Ciele: Program, ktorý sa spustil v roku 2006, odmeňuje poskytovateľov vzdelávania vrátane tých, ktorí sa venujú predškolskému vzdelávaniu a výchove, ktorí uznávajú práva detí a podporujú povedomie o týchto právach medzi deťmi, ktoré vzdelávajú a o ktoré sa starajú. Poskytovatelia VSRD by sa mali usilovať o začlenenie týchto práv do svojej každodennej praxe, aby mali deti čo najlepšiu šancu viesť šťastný a zdravý život a stať sa zodpovednými a aktívnymi občanmi.

Metodika: Ocenenie "Školy rešpektujúce práva", inšpirované Dohovorom OSN o právach dieťaťa (UNCRC), je ocenením vzdelávacích inštitúcií, ktoré tieto práva uplatňujú v praxi. Riaditeľka programu Frances Bestleyová pri prispôsobovaní tohto prístupu oblasti VSRD zdôrazňuje podstatu tohto úsilia a poznamenáva, že hoci sa VSRD zameriava viac na dieťa ako na učebné

osnovy, paralely sú významné. V rámci predškolského vzdelávania a starostlivosti sa dôraz presúva na podporu porozumenia Dohovoru zo strany dospelých a na to, aby vedeli hovoriť o daných konceptoch veku primeraným spôsobom. Deti dokážu napríklad hovoriť o svojich právach na bezpečie, učenie sa, hru, meno a ďalších. Hodnotitelia posudzujú interakcie odborníkov v oblasti VSRD s malými deťmi. Poskytovateľom sa udeľuje bronzové, strieborné alebo zlaté ocenenie na základe ich integrácie zásad UNCRC. Pedagógovia sa postupne zdokonaľujú vo svojej praxi a ocenenie platí tri roky, po ktorých musia byť opätovne akreditovaní.

Vplyv: Od roku 2021 navštevuje viac ako 1,6 milióna detí v Spojenom kráľovstve školu, ktorá rešpektuje práva, a takmer 5 000 škôl v Spojenom kráľovstve prechádza ocenením od bronzovej po zlatú akreditáciu. Ako zdôrazňuje riaditeľ programu, "existuje veľa dôkazov o tom, že uvedomovanie si odlišnosti sa začína pomerne skoro [u detí], takže je potrebné sa na to zamerať v predškolskom vzdelávaní a výchove". Preto ocenenie umožňuje lídrom VSRD zabezpečiť, aby vytvárali prostredie, v ktorom sa rešpektujú práva každého bez ohľadu na počiatočné vnímané rozdiely.

Záver: Deti sú šťastnejšie, zdravšie, cítia sa bezpečnejšie, majú lepšie vzťahy a sú aktívnejšie, keď sa rešpektujú ich práva. Poskytovatelia VSRD majú tendenciu uplatňovať prístup k učeniu zameraný na dieťa. UNCRC sa zameriava na to, aby boli deti na prvom mieste a aby sa na veci nahliadalo z pohľadu dieťaťa. Poskytovatelia VSRD majú preto dobrú pozíciu na to, aby ovplyvňovali deti v ich zariadeniach a podporovali ich v uznávaní a rešpektovaní práv ostatných. Niektoré práva sú však veľmi komplikované a môže sa zdať, že je ťažké ich sprostredkovať mladším deťom. Poskytovateľom VSRD sa odporúča, aby sa zamerali na témy, ktoré budú mať pre deti v danom veku najväčší zmysel. Rôznym otázkam sa možno venovať v rôznom čase. Ako uviedol učiteľ uvedený na webovej stránke ocenenia: "Práva sú kontextom pre celú našu prácu - poskytujú rámec pre celú skladačku".

Kontakt:

Rights Respecting Schools (UNICEF UK), Londýn, Spojené kráľovstvo

<https://www.unicef.org.uk/rights-respecting-schools/the-rrsa/>

Frances Bestley - programová riaditeľka, francesb@unicef.org.uk

Organizácia Schools Out UK v spolupráci s organizáciou [Proud Trust](#) pripravila sériu učebných plánov, ktoré predstavujú témy LGBTQ spôsobom primeraným veku detí navštevujúcich predškolské zariadenia.

Cieľové skupiny:

deti; rodičia; učitelia/škoolitelia; lídri VSRD

Zameranie:

odborná príprava zamestnancov, osobitné ustanovenia na zlepšenie rovnosti v oblasti rozmanitosti vo VSRD - kampane, zavedené inovatívne služby/nástroje, tvorba kurzov, opatrenia na zlepšenie poskytovania služieb

Ciele: Od roku 1974 sa organizácia Schools Out UK venuje podpore rovnosti, bezpečnosti a zviditeľňovaniu rôznorodého spektra lesbičiek, gejov, bisexuálnych a transrodových osôb. V súčasnosti v Spojenom kráľovstve neexistuje žiadna iná organizácia s takým širokým a zásadným cieľom pre túto živú a rôznorodú komunitu.

Metodika: Boli vytvorené zdroje pre triedy, ktoré umožňujú poskytovateľom služieb predškolského vzdelávania a starostlivosti ľahko začleniť témy súvisiace s rozmanitosťou do

každodenného vzdelávania. Jeden z učebných plánov sa zdanlivo zameriava na farby, ale čo je dôležité, slúži ako základ na prelomenie rodových stereotypov, napr. modrá pre chlapcov a ružová pre dievčatá. Ďalší učebný plán oboznamuje malé deti s rôznymi druhmi rodín a rodinných štruktúr. Tento zdroj sa zameriava na stereotypy a mylné predstavy, ale zaoberá sa aj diskrimináciou a podporuje prijatie a pochopenie voči rôznym rodinám bez ohľadu na kultúru alebo vieru, sexuálnu orientáciu/ rodičov rovnakého pohlavia, rasu, pestúnstvo/adopciu atď.

Vplyv: Organizácia Schools OUT UK sa aktívne zapája do výskumu, diskusií a zlepšovania učebných osnov v oblasti LGBTQ. Spolupracuje s ministerstvom školstva, OFSTED, Komisiou pre rovnosť a ľudské práva, miestnymi orgánmi, akadémiami, učiteľskými odbormi a ďalšími relevantnými zainteresovanými stranami v oblasti vzdelávania. Výsledkom je, že vzdelávacie zdroje, ktoré sú tu prezentované, majú značný vplyv a schopnosť spôsobiť revolúciu v poskytovaní VSRD v celej krajine.

Záver: Vytvorené učebné plány sú pre poskytovateľov VSRD výzvou na prehodnotenie ich súčasných prístupov k začleňovaniu rovnosti a rozmanitosti do ich rutinných činností. Sue Sandersová, predsedníčka organizácie Schools Out UK a tvorkyňa Mesiaca histórie LGBTQ, zaviedla termín "usualising", aby spochybnila problematickú povahu konvenčnej predstavy o "normálnosti" a jej spájanie s atribútmi, ako je svetlá pokožka, heterosexuality a bežné schopnosti. Učebné plány uvedené na webovej stránke so zdrojmi pre triedy sa týkajú usualizácie, t. j. plynulého začlenenia tém LGBTQ do kurikula.

Kontakt:

Schools Out UK, Londýn, Spojené kráľovstvo

<http://www.schools-out.org.uk/>

Sue Sanders - predsedníčka, chairs@schools-out.org.uk

VZDELÁVANIE K SOCIÁLNEJ SPRAVODLIVOSTI - TEORETICKÝ ÚVOD

VÝBER Z RELEVANTNÝCH LITERÁRNYCH ZDROJOV

Sociálna spravodlivosť

Termín "sociálna spravodlivosť" prvýkrát použil v roku 1840 sicílsky kňaz Luigi Taparelli d'Azeglio, a jeho význam odhalil Antonio Rosmini-Serbatini (1848) v diele *La Costituzione Civile Secondo la Giustizia Sociale* (Novak 2000). Následne John Stuart Mill (1806 - 1873) dal tomuto antropomorfnému prístupu k sociálnej spravodlivosti takmer všemocný status vo svojej knihe *Utilitarizmus, sloboda a zastupiteľská vláda* (1960: 57 - 58):

... mali by sme sa rovnako dobre správať ku všetkým, ktorí si to od nás rovnako zaslúžili, a že spoločnosť by sa mala rovnako dobre správať ku všetkým, ktorí si to od nej rovnako zaslúžili, to znamená, ktorí si to zaslúžili absolútne rovnako. Toto je najvyšší abstraktný štandard sociálnej a distribučnej spravodlivosti, ku ktorému by sa mali v čo najväčšej miere približovať všetky inštitúcie a úsilie všetkých cnostných občanov (pozri Zajda, Majhovič, Rust, 2006).

Podľa **Hyttena a Betteza** (2011) filozofi vzdelávania vychádzali z viacerých klasických filozofických diskusií o spravodlivosti a aplikovali ich na súčasné situácie vo vzdelávaní. Uvažovali napríklad o tom, ako nám Kantov kategorický imperatív, Millov utilitarizmus alebo Rawlsova pôvodná pozícia môžu pomôcť vymyslieť kritériá na hodnotenie alebo posudzovanie toho, či sú vzdelávacie politiky a postupy spravodlivé. Rizvi (1998) v tomto duchu identifikuje tri široké filozofické tradície uvažovania o sociálnej spravodlivosti: liberálny individualizmus, trhový individualizmus a sociálnodemokratický prístup. Liberálny individualizmus, ktorý vychádza najmä z Rawlsa, vyzdvihuje férovosť ako ústredný prvok spravodlivosti. V liberálnom individualistickom pohľade vstupujú do hry dva Rawlsove princípy (1972). Po prvé, každý človek má právo na čo najväčšiu slobodu, ak ostatní majú rovnakú slobodu. Po druhé, spoločenské statky by sa mali rozdeľovať čo najrovnomernejšie, pričom nerovnosti by sa mali rozdeľovať tak, aby z nich mali prospech najmenej privilegovaní členovia spoločnosti. Takmer diametrálne odlišný od Rawlsa je trhovo individualistický pohľad na spravodlivosť, ktorý zdôrazňuje, že ľudia majú nárok vo vzťahu k svojmu úsiliu. Rizvi na podporu tohto pohľadu na sociálnu spravodlivosť cituje Nozickovu prácu

(1976), podľa ktorej sa spravodlivosť meria spravodlivými východiskovými podmienkami. Rizvi (1998) píše, že v tejto perspektíve je "dôležitá spravodlivosť súťaže - teda spôsob, akým sa súťaž uskutočnila, a nie jej výsledok". Sociálnodemokratická perspektíva, ktorá do veľkej miery vychádza z Marxa, uvažuje o spravodlivosti vo vzťahu k potrebám rôznych jednotlivcov, pričom zdôrazňuje viac kolektivistickú alebo kooperatívnu víziu spoločnosti.

Myšlienka sociálnej spravodlivosti nemá jediný základný význam - je zakotvená v diskurzoch, ktoré sú historicky konštituované a ktoré sú miestom konfliktných a rozdielných politických snáh. Tento problém možno vidieť aj v tom, že pedagógovia zápasia so sociálnou spravodlivosťou, keď sa snažia uviesť záväzok k tejto myšlienke do praxe (Rizvi, 1998).

Vzdelávanie k sociálnej spravodlivosti

Existuje viacero diskurzov, z ktorých pedagógovia vychádzajú, keď sa hlásia k sociálnej spravodlivosti. Patrí medzi ne demokratické vzdelávanie, kritická pedagogika, multikulturalizmus, postštrukturalizmus, feminizmus, queer teória, antiopresívne vzdelávanie, kultúrne štúdiá, postkolonializmus, globalizácia a kritická teória rasy. Hoci sa tieto diskurzy často prekrývajú a sú navzájom prepojené, nie vždy je to tak a sila, ktorá by mohla vyplynúť z dialógu medzi zdanlivo spoločnými víziami, môže byť ohrozená. Preto sa zdá byť užitočné jasnejšie ozrejmiť, čo máme na mysli, keď sa hlásime k orientácii na sociálnu spravodlivosť, najmä preto, aby sme mohli nájsť miesta, kde presvedčenia, teórie a nástroje, ktoré zdieľame, môžu byť využité pre silnejšiu a v konečnom dôsledku vplyvnejšiu víziu vzdelávania k sociálnej spravodlivosti - takú, ktorá môže lepšie čeliť problematickému rastu konzervatívnych, neoliberalných a podľa mnohých nespravodlivých hnutí vo vzdelávaní (**Hytten, Bettez, 2011**). Definícia vzdelávania v oblasti sociálnej spravodlivosti zahŕňa interdisciplinárny koncepčný rámec na analýzu rôznych foriem útlaku a ich vzájomného ovplyvňovania, ako aj súbor interaktívnych, zážitkových pedagogických zásad a metód/praktík. Termín "útlak" používame namiesto pojmov diskriminácia, predsudky, predpojatosť alebo bigotnosť, aby sme zdôraznili všadeprítomnú povahu sociálnej nerovnosti, ktorá je pretkaná celými sociálnymi inštitúciami, ako aj zakorenená vo vedomí jednotlivcov. Koncepčný rámec a pedagogický prístup vzdelávania v oblasti sociálnej spravodlivosti poskytujú

nástroje na skúmanie toho, ako útlak pôsobí v spoločenskom systéme aj v osobnom živote jednotlivcov z rôznych komúnít.

Cieľom vzdelávania v oblasti sociálnej spravodlivosti je umožniť jednotlivcom rozvíjať kritické analytické nástroje potrebné na pochopenie štrukturálnych znakov útlaku a ich vlastnej socializácie v rámci utláčateľských systémov. Cieľom vzdelávania v oblasti sociálnej spravodlivosti je pomôcť účastníkom rozvíjať povedomie, vedomosti a postupy na skúmanie otázok spravodlivosti/ nespravodlivosti v ich osobnom živote, komunitách, inštitúciách a širšej spoločnosti. Jeho cieľom je tiež prepojiť analýzu s činmi; pomôcť účastníkom rozvinúť zmysel pre konanie a odhodlanie, ako aj zručnosti a nástroje na spoluprácu s ostatnými s cieľom prerušiť a zmeniť utláčateľské vzorce a správanie v sebe samých a v inštitúciách a komunitách, ktorých sú súčasťou (**Adams, Maurianne a kol.**, 2016).

Pedagogické zásady výchovy k sociálnej spravodlivosti sú nasledovné (Adams, Maurianne et al, 2016):

Zásada 1: Vytvoriť a udržiavať priateľské a inkluzívne prostredie pre učenie sa v oblasti sociálnej spravodlivosti založené na jasných normách a usmerneniach, na ktorých sa zhodla celá učiacia sa komunita.

Zásada 2: Pomôžte účastníkom uvedomiť si ich vlastné viacnásobné postavenie v rámci systémov nerovnosti, aby pochopili, ako útlak funguje na viacerých úrovniach.

Zásada 3: Predvídať, uznať a vyvážiť emocionálne a kognitívne zložky učenia sa v oblasti sociálnej spravodlivosti.

Zásada 4: Využite vedomosti a skúsenosti účastníkov a medziskupinovú dynamiku v na ilustráciu a diskusiu o obsahu sociálnej spravodlivosti.

Zásada 5: Podporujte aktívne zapojenie sa do problematiky a spoluprácu medzi účastníkmi.

Zásada 6: Podporujte a vyhodnocujte osobné uvedomenie, získavanie vedomostí a zručností a procesy plánovania činnosti na dosiahnutie zmeny.

Zásada 1: "To prvé, s čím sa účastníci stretnú vo dverách", bude formovať ich počiatočné dojmy a úroveň pohodlia v rámci vzdelávania v oblasti sociálnej spravodlivosti (VSS). Preto je dôležité, ako začnete, a môže to zahŕňať vstupné aktivity na prelomenie ľadov, predstavenie sa a zavedenie noriem a usmernení pre učiacu sa komunitu.

Zásada 2: Kľúčovou zložkou pedagogiky sociálnej spravodlivosti je, aby účastníci skúmali svoje sociálne identity a socializačné skúsenosti. Ich identity a skúsenosti ako členov konkrétnych sociálnych skupín sú optikou, cez ktorú si vytvárajú zmysel života a sveta. Účastníci môžu mať hlboko premyslené niektoré aspekty svojej identity, ale iné nie. Je dôležité, aby účastníci skúmali, ako ich sociálne identity a kultúrne zázemie ovplyvňujú ich pohľad na svet a prežívanú realitu. Zdieľanie vlastných príbehov a počúvanie príbehov iných sú účinnými spôsobmi, ako účastníkom pomôcť zamyslieť sa nad vlastnými skúsenosťami a všimnúť si spoločné črty a rozdiely s ostatnými, ktorí majú podobné a odlišné sociálne identity.

Zásada 3: Učenie sa o sociálnej spravodlivosti je emocionálne a kognitívne náročné, pretože od účastníkov vyžaduje nielen skúmanie nových myšlienok a obsahu, ktoré môžu byť v rozpore s ich predpokladmi o svete, ale tiež ich žiada, aby preskúmali svoju vlastnú socializáciu a účasť na udržiavaní nespravodlivosti. Nejde o "neutrálne" témy. Facilitátori musia očakávať a pripraviť sa na celý rad intelektuálnych a afektívnych reakcií, ktoré sa bežne objavujú.

Zásada 4: Obsah vzdelávania v oblasti sociálnej spravodlivosti nepochádza len z "vonkajšieho prostredia" prostredníctvom čítania, médií a hosťujúcich rečníkov, ale vzniká aj v samotnej skupine. Aktivity sú vytvorené a zámerne štruktúrované tak, aby účastníci nielen uvažovali o svojich vlastných skúsenostiach, ale aj počúvali o skúsenostiach iných a učili sa z nich. Účastníci si môžu rozšíriť svoj referenčný rámec a prehĺbiť svoje vedomosti vďaka tomu, že si vypočujú myšlienky, názory a prežitú realitu ostatných členov skupiny.

Zásada 5: Pedagogika výchovy k sociálnej spravodlivosti je pedagogikou činnosti, ktorá je zasadená do viacerých sociálnych kontextov (obsah, učiacu sa komunitu, ja vo vzťahu k iným). Existuje obrovské množstvo pedagogickej literatúry o aktívnom učení sa, ktorá sa zaoberá tým, ako vytvárať skupiny, štruktúrovať úlohy, uľahčovať spoluprácu, používať techniky diskusie v malých alebo veľkých skupinách a štruktúrovať dialóg alebo diskusiu, hranie rolí alebo simulácie, kooperatívne alebo kolaboratívne projekty a podporovať učenie.

Zásada 6: Ciele vzdelávania a hodnotenie musia byť zosúladené v každom vzdelávacom procese, bez ohľadu na to, či ide o neformálny alebo formálny seminár alebo stretnutie. Či už je hodnotenie vyjadrené prostredníctvom povzbudenie alebo známok, prípadne ich kombináciou, vysiela jasný signál o tom, čo sa oceňuje a uznáva. Ak máme "hovoriť" o cieľoch vzdelávania, musíme tiež uznať pokrok v informovanosti, pripravenosti a zručnostiach účastníkov pri vytváraní zmien (Adams, Maurianne a kol., 2016).

Zakotvené v ďalších zásadách vytvorených **Özlemom Sensoyom a Robinom DiAngelom** (2014):

- všetci ľudia sú jednotlivci, ale sme aj členmi sociálne vytvorených skupín.
- spoločnosť je rozvrstvená a sociálne skupiny sú hodnotené nerovnako;
- sociálne skupiny, ktoré sú viac cenené, majú väčší prístup k zdrojom a tento prístup je štruktúrovaný v inštitúciách a kultúrnych normách;
- sociálna nespravodlivosť je skutočná a existuje aj dnes;
- vzťahy nerovnej moci sa neustále uplatňujú na makro- (individuálnej) aj makro- (štruktúrálnej) úrovni;
- všetci sme socializovaní, aby sme sa podieľali na týchto vzťahoch;
- tí, ktorí sa hlásia k sociálnej spravodlivosti, musia na základe toho strategicky konať tak, aby spochybňovali sociálnu nespravodlivosť;
- táto činnosť si vyžaduje záväzok k trvalému a celoživotnému procesu,

Pedagógovia sociálnej spravodlivosti vedú deti/študentov k záväzkom minimálne v troch oblastiach.

Po prvé, pedagógovia sociálnej spravodlivosti vedú študentov ku kritickej analýze prezentácie bežných poznatkov ako neutrálnych, univerzálnych a objektívnych.

Po druhé, pedagógovia sociálnej spravodlivosti vedú študentov ku kritickej sebareflexii ich vlastnej socializácie do štruktúrovaných vzťahov útlaku a privilégií. Môžu to robiť prostredníctvom populárnych cvičení sociálnej spravodlivosti, ako sú napríklad Moja kultúrna truhlica, Správaj sa ako muž/ Správaj sa ako žena a Krok vpred/ Krok vzad.

Po tretie, pedagógovia sociálnej spravodlivosti vedú študentov k rozvoju zručností, ktoré im umožňujú vidieť, analyzovať a spochybňovať vzťahy útlaku a privilégií. Mnohí pedagógovia napríklad povzbudzujú svojich študentov, aby sa zúčastňovali na kultúrnych podujatiach, pracovali s prípadovými štúdiami a vymýšľali stratégie spolupráce s mládežou na projektoch sociálnej spravodlivosti v ich školách a komunitách.

Jednou z kľúčových stratégií dominancie v mainstreamovej spoločnosti je normalizácia konkrétneho poznania ako univerzálneho a platného pre všetkých. Kritickí pedagógovia sociálnej spravodlivosti však chápu, že poznanie je zakorenené v špecifických pozíciách a záujmoch a je nimi formované, inými slovami, poznanie je *sociálne konštruované*. Tieto pozície sa navyše konštituujú prostredníctvom mocenských vzťahov. Zviditeľnenie týchto špecifických záujmov je hlavným cieľom vzdelávania v oblasti sociálnej spravodlivosti. Na tento účel sa pedagógovia snažia odhaliť hodnoty a záujmy obsiahnuté v dominantných znalostných tvrdeniach a vyzdvihnúť alternatívne znalostné tvrdenia. Význam sa konštruje prostredníctvom príbehov, ktoré rozprávame a ktoré sa rozprávajú; hodnotu pripisujeme tým, že ju pomenujeme, a rovnako hlboko tým, že ju nepomenujeme. Vzhľadom na to mnohí pedagógovia sociálnej spravodlivosti pozývajú rečníkov z menšinových skupín, aby sa podelili o skúsenosti, ktoré sú v bežnej triede zvyčajne marginalizované.

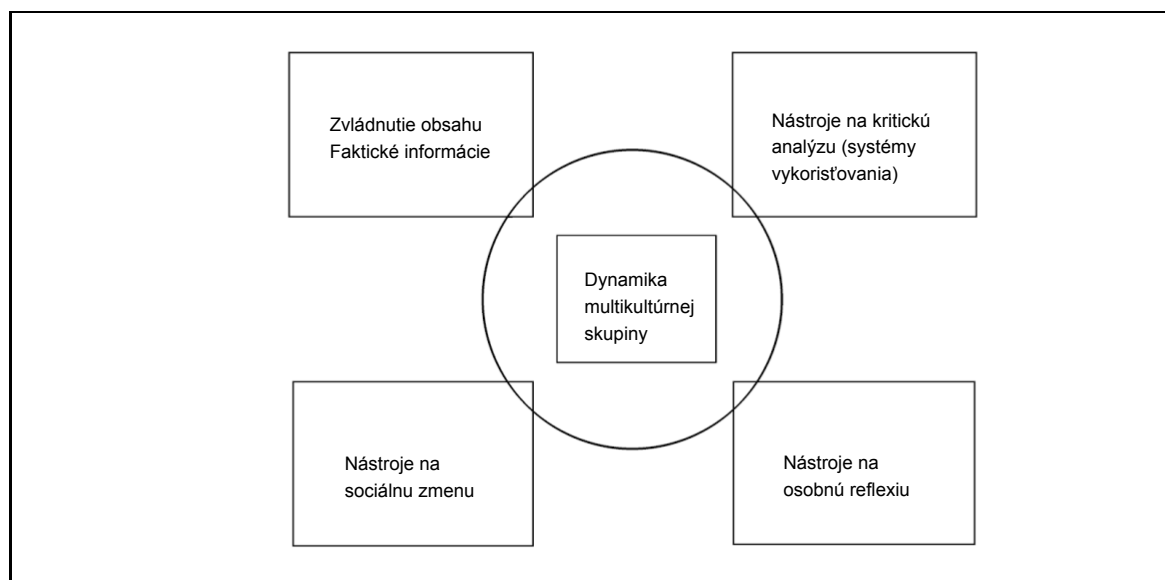
Pochopenie konceptu pozicionality je špecifickým rozmerom chápania poznania ako sociálne konštruovaného. V praxi sociálnej spravodlivosti je koncept pozicionality tvrdením, že všetky vedomosti sú čiastočnými vedomosťami a vznikajú zo siete kultúrnych hodnôt, presvedčení, skúseností a sociálnych pozícií. To, kým človek je (ako poznávajúci), je teda úzko spojené so socializáciou tejto osoby do matrice skupinových pozícií (vrátane rasy, triedy, pohlavia a sexuality). Nácvič vnímania poznania prostredníctvom konceptu pozicionality je preto kľúčovým pedagogickým cieľom v triede sociálnej spravodlivosti.

V triede sociálnej spravodlivosti sa mnohí pedagógovia snažia vytvoriť nielen demokratický, ale aj "bezpečný" priestor. Podľa známej príručky Adamsovej, Bellovej a Griffinovej (1997) o vzdelávaní k sociálnej spravodlivosti "vytvorenie bezpečného prostredia, v ktorom môžu žiaci diskutovať o myšlienkach, zdieľať pocity a skúsenosti a vyzývať seba i ostatných, aby prehodnotili svoje názory a presvedčenia, je jednou zo základných povinností facilitátora" (s. 283).

Marchesani a Adamsová (1992) uvádzajú štyri dimenzie, ktoré je potrebné zohľadniť pri riešení rozmanitosti a rovnosti v triede: 1) Učiteľ/učiteľ, 2) študenti, 3) učebné osnovy a 4) pedagogika. Stručne povedané, tieto štyri dimenzie sa zaoberajú týmito otázkami: "Kto sme my ako pedagógovia/inštruktori?" "Kto sú naši študenti?" "Čo učíme?" a "Ako to učíme?" K týmto štyrom rozmerom pridávame ešte jeden: 5) klímu triedy a skupinovú dynamiku, ktorá ovplyvňuje a je ovplyvnená všetkými štyrmi ostatnými dimenziami: "Ako klíma a interakcie v triede ovplyvňujú učenie?" (Bell, Goodman a Ouellett, 2016).

Podľa Heather W. Hackman (2005) možno prístup sociálnej spravodlivosti charakterizovať piatimi základnými zložkami:

- Zvládnutie obsahu
- Nástroje na kritickú analýzu
- Nástroje na sociálnu zmenu
- Nástroje na osobnú reflexiu
- Povedomie o multikultúrnej skupinovej dynamike.

Zvládnutie obsahu je dôležitým aspektom vzdelávania v oblasti sociálnej spravodlivosti a pozostáva z troch hlavných oblastí: faktografické informácie, historická kontextualizácia a analýza

obsahu na makroúrovni. Zvládnutie obsahu je prvou zložkou efektívneho vzdelávania v oblasti sociálnej spravodlivosti, pretože získavanie informácií je nevyhnutným základom pre učenie. Bez komplexných zdrojov informácií sa žiaci nemôžu podieľať na pozitívnej, aktívnej sociálnej zmene. Zvládnutie obsahu zahŕňa porozumenie študentov na mikroúrovni aj makroúrovni. Po prvé, ako uvádzajú nespočetní autori v oblasti multikultúrnej výchovy aj výchovy k sociálnej spravodlivosti, študenti potrebujú informácie, ktoré sú spojené s ich životom a ktoré im pomáhajú pochopiť dôsledky na makroúrovni.

Pojem kritické myslenie sa vo vzdelávaní začal používať tak často, že stratil svoj význam. Premýšľanie o probléme nie je ekvivalentom *kritického* myslenia, ktoré si vyžaduje: (1) sústredenie sa na informácie z viacerých, nedominantných perspektív a vnímanie týchto perspektív ako nezávisle platných, a nie ako doplnok k dominantnej, hegemonickej perspektíve; (2) decentralizáciu analytického rámca študentov a otvorenie ich mysle širšiemu spektru skúseností; (3) analýzu účinkov moci a útlaku; a (4) pátranie po tom, aké alternatívy existujú vzhľadom na súčasný, dominantný pohľad na realitu tohto problému. Prvé dva body sú obzvlášť dôležité v tom zmysle, že ak kriticky analyzujem iné kultúrne perspektívy, pričom nikdy neopustím bezpečie a pohodlie svojej vlastnej, nerobím nič iné, len opätovne potvrdzujem status "iného" alebo "exotického iného" týchto skupín a udržiavam dehumanizáciu týchto skupín. Kritické myslenie je teda proces, v ktorom zohľadňujeme perspektívu, pozíciu, moc a možnosti vzhľadom na obsah.

Nástroje na konanie a sociálnu zmenu, sú veľmi dôležité, aby pomohli študentom prejsť od cynizmu a zúfalstva k nádeji a možnostiam. Po oboznámení sa s problematikou útlaku a privilégií sa členovia dominantnej skupiny môžu cítiť uväznení v realite svojich privilégií a členovia podriadenej skupiny môžu znovu prežívať frustráciu z útlaku. Učenie o otázkach útlaku bez poskytnutia nástrojov sociálnej akcie pre študentov v konečnom dôsledku vytvára v triede atmosféru, v ktorej chýba nádej a tvorivá energia.

Osobná reflexia pripomína učiteľom, aby kriticky uvažovali o sebe a o svojich osobných vlastnostiach, ktoré sú základom ich praxe. Priebežná sebareflexia tiež pripomína pedagógom, že vždy je čo zvažovať, a pomáha im udržať si myseľ otvorenú pre ďalšie možnosti. Učiteľia sa môžu

zamyslieť nad takými otázkami, ako napr.: Odkiaľ mám tieto informácie? Prečo si to myslím? Viem to s istotou, alebo je to len stará myšlienka mylne považovaná za fakt?

Piaty prvok efektívneho vyučovania sociálnej spravodlivosti zahŕňa pochopenie skupinovej dynamiky v triede a sociálne konštruovaných identít učiteľa a žiakov. Uvedomenie si tejto dynamiky určuje, ako budú pedagógovia sociálnej spravodlivosti pristupovať k predchádzajúcim štyrom dynamikám, a tým ovplyvňuje účinnosť ich realizácie. Vytváranie učebného prostredia zameraného na žiaka je vyzdvihované ako základný prvok dobrého vyučovania niektorými z najlepších mysliteľov v oblasti multikultúrnej výchovy a výchovy k sociálnej spravodlivosti (Ayers, 1998; Gay, 2000; Nieto, 2000; Shor, 1992), a predsa, ak pedagóg neberie do úvahy skupinovú dynamiku, pretože sa týka sociálnych identít a multikultúrnych perspektív, nevyužíva skutočný potenciál vyučovania zameraného na žiaka a výchovy k sociálnej spravodlivosti.

Literatúra

ADAMS, MAURIANNE ET AL. (2016). *TEACHING FOR DIVERSITY AND SOCIAL JUSTICE*. LONDON, UK: ROUTLEDGE.

Goodman, J., Ouellett, L. M. (1997). Design and Facilitation. In Adams, M., Bell, L. A., & Griffin, P. (Eds.): *Teaching for diversity and social justice: A sourcebook*. New York, NY: Routledge.

Heather W. Hackman, W. H. (2005). Five Essential Components for Social Justice Education. In *Equity & Excellence in Education*, 38: 103–109.

Hytten, K., Bettez, S. C. (2011). Understanding Education for Social Justice. *Educational Foundations*, v25 n1-2 p7-24 Win-Spr 2011.

Kemmis, S., Weeks, P. (Eds.). (2002) *Action research in practice: Partnerships for social justice in education*. London, UK: Routledge.

Marchesani, L., & Adams, M. (1992). Dynamics of diversity in the teaching-learning process: A faculty development model for analysis and action. In M. Adams (Ed.): *Promoting diversity in college classrooms: Innovative responses for the curriculum, faculty, and institutions* (pp. 9-19). New Directions for Teaching and Learning, No. 52. San Francisco: Jossey-Bass.

Novak, M. (2000). Defining Social Justice. *First Things* 108 (December): 11-13.

<http://www.firstthings.com/ftissues/ft0012/opinion/novak/html> .

Nozick, R. (1976). *Anarchy, state and utopia*. Oxford, UK: Blackwell.

Rawls, J. (1972). *A theory of justice*. Oxford, UK: Clarendon Press.

Rizvi, F. (1998). Some thoughts on contemporary theories of social justice. In B. Atweh, S.

Sensoy, Ö., DiAngelo, R. (2014). Respect Differences? Challenging the Common Guidelines in Social Justice Education. *Democracy and Education*, Vol. 22, No 2.

Zajda, J., Majhovich, S. & Rust, V. (2006). Introduction: Education and Social Justice. *Review of Education*, 52:9 22 9 Springer.

METODIKA VZDELÁVANIA K SOCIÁLNEJ SPRAVODLIVOSTI - TRÉNINGOVÁ PRÍRUČKA

Aktívne počúvanie (Príbeh môjho mena)

Ciele

Účastníci sa naučia praktizovať aktívne počúvanie. Účastníci sa navzájom lepšie spoznajú.

Opis

Aktívne počúvanie je technika, ktorá pomáha účastníkom skutočne počúvať jeden druhého. V každodennej komunikácii sa ľudia často navzájom prerušujú v domnienke, že to pomáha plynulosti komunikácie. Prerušovanie často vychádza z toho, že sa viac zaujímame o to, čo máme na mysli my, a nie o to, čo chce povedať ten druhý. Vďaka tejto zručnosti sa človek môže naučiť aktívne počúvať.

1. Rozdeľte účastníkov do dvojíc. Vysvetlite pravidlo: poslucháč nemôže hovoriť, ale musí prejavovať aktívny záujem o to, čo druhá osoba hovorí, pomocou reči tela.
2. Jeden z účastníkov bude hovoriť 2 minúty a druhý účastník bude počúvať. Potom sa vymenia a na ďalšie 2 minúty sa ten, kto hovoril, stane poslucháčom a poslucháč bude rozprávať.
3. Povedzte im, že ticho je v poriadku. Keď rozprávate, potrebujete aj čas na premýšľanie, takže bude ticho. Poslucháč bude ticho, bude čakať a nebude prejavovať netrpezlivosť.

Témy:

- *Príbeh vášho mena*
- *Váš najlepší okamih minulého leta*
- *Vaša najväčšia výzva v práci v tomto roku*

Po skončení práce vo dvojiciach venujte nejaký čas de-briefingu. Opýtajte sa ľudí: ako sa cítili, čo bolo pre nich ťažké, ak niečo bolo ťažké, a ako by mohli tento proces využiť v medzikultúrnej komunikácii. Porozprávajte sa o tom, čo znamená prerušenie, kedy pomáha a kedy blokuje hovoriaceho.

Tipy pre trénera:

Dajte hlasný a zreteľný signál, keď si majú účastníci vymeniť role. Online: Použite oddelené miestnosti (breakout rooms) a 2 minúty signalizujte správou alebo zvukom. Offline: Uistite sa, že dvojice sú od seba oddelené. Nech si ľudia odsunú stoličky od stolov a posadia sa tvármi k sebe.

Pozitívne klebety

Je to veľmi silná aktivita, ktorá na začiatku stretnutia dodá účastníkom veľa sebadôvery a energie na prácu v tímoch.

Ciele

Poskytnúť účastníkom pozitívnu spätnú väzbu bez toho, aby museli poznať druhú stranu.

Opis

1. Povedzte účastníkom, že budú pracovať v trojiciach. Rozdeľte ich náhodne.
2. Offline: trojice sedia na stoličkách v tvare trojuholníka. Online: trojice rozdeľte do oddelených miestností.
3. Vysvetlite účastníkom pravidlá: Uskutočnia sa 3 kolá. V každom kole budú 2 účastníci 2 minúty hovoriť POZITÍVNE veci o treťom účastníkovi, ktorý ich počúva a vníma ich pozitívne názory/odkazy/hypotézy.
4. Je veľmi dôležité, aby ste dodržiavali čas a signalizovali čas, kedy sa majú účastníci vymeniť.

Tipy pre školiteľa

Výborne to funguje aj u ľudí, ktorí sa nikdy predtým nestretli. Je však dôležité, aby ste cvičenie zaradili po niekoľkých aktivitách, aby účastníci už mali nejakú predstavu o ostatných účastníkoch.

Cibuľa identity

Kedy cvičenie použiť? Keď začínate hovoriť o kultúrnej identite a medzikultúrnych konfliktoch.

Pedagogické ciele: Ak človek pochopí príčiny kultúrnych rozdielov, ľahšie prijme veci, ktoré naňho môžu na prvý pohľad pôsobiť zvlášťne alebo ktoré je preňho ťažké pochopiť.

Úplný opis činnosti:

1. Školiteľ rozdá všetkým účastníkom 4 farebné papiere veľkosti A5 (žltý, zelený, modrý, červený).
2. Povie účastníkom:
 - a. "Papiere musíte pod seba umiestniť v nasledujúcom poradí. Na vrch žltý, pod neho zelený, pod neho modrý a pod neho červený."
 - b. "Budem vám klásť otázky a vy budete musieť napísať odpovede na určený farebný papier. Poviem vám, ktorá otázka patrí na ktorý papier. Je dôležité napísať prvú vec, ktorá vám napadne, príliš nad tým nerozmýšľajte. Ak vám niečo nie je jasné, môžete sa pýtať, ale o svojich odpovediach nediskutujte s ostatnými. Pracujte samostatne."
 - c. "Je dôležité vedieť, že neskôr bude vaše odpovede čítať ešte jedna osoba, preto na to pri písaní odpovedí myslite. Na konci stretnutia dostanete svoje odpovede späť. Na papiere nepíšete svoje meno."
3. Prečítajte skupine otázky v nasledujúcom poradí:

1 - žltý papier

Ako sa radi obliekate?

Akú hudbu preferujete?

Aký druh jedla uprednostňujete?

Uvedte jednu zo svojich vlastností, ktorú by na vás mohli spoznať ostatní.

2 - zelený papier

Čo si okamžite všimnete na druhých?

Čo sa vám na iných páči najviac?

O čom sa radi rozprávate s priateľmi?

Čo robíte, keď sa stretnete s priateľmi?

3 - modrý papier

Uvedte tri svoje dobré návyky.

Uvedte tri svoje zlovyky.

Aké by bolo vaše vysnívané zamestnanie?

Kde si predstavujete seba samého o päť rokov?

4 - červený papier

V čo veríte?

Aké sú vaše 3 základné hodnoty?

Čo by ste nikdy neurobili?

4. Povedzte účastníkom (a znázornite to pomocou 4 farebných papierov)

"Ak ste pripravení, vezmite si červený papier. Skrčte ho do guľôčky. Ak máte červenú guľu pripravenú, vezmite modrý papier, vložte doň červený a opäť ho skrčte do väčšej gule. Ak máte modrú guľu pripravenú, vezmite zelený papier, vložte ju doňho a papiere pokrčte. Nakoniec vezmite žltý papier a proces zopakujte. Na konci budete mať veľkú žltú guľu."

5. Teraz pozbierajte všetky gule od účastníkov a vložte ich do misy alebo krabice. Povedzte účastníkom.

"Prosím, vezmite si každý jednu guľu. Najprv skontrolujte, či je vaša alebo nie. Nečítajte ju, len ju rýchlo skontrolujte. Ak je vaša, vráťte ju späť a vezmite si ďalšiu. Vašou úlohou bude nájsť majiteľa loptičky. Vyhnite sa tipovaniu. Najprv si prečítajte odpovede na žltom papieri. Ak si neviete rady, môžete si prečítať zelený papier a tak ďalej. Ak ste si majiteľom istí alebo takmer istí, oslovte osobu, o ktorej si myslíte, že odpovede napísala. Ak ste mali pravdu a našli ste správnu osobu, môžete sa jej spýtať, či si môžete prečítať všetky papiere. Ak ste skončili, vráťte, prosím, guľu jej majiteľovi."

6. Počkajte, kým sa každá guľa vráti späť k majiteľovi a účastníci si posadajú. Ak niekto nevie nájsť autora odpovedí, zdôraznite, že nejde o víťazstvo.

Vyhodnotenie: Aký to bol pocit postupovať podľa pokynov? Na ktoré otázky bolo ľahké/ťažké odpovedať? Prečo? Čo vám pomohlo nájsť majiteľa gule? O čo podľa vás išlo? Pripomínalo vám to niečo? Čo? Pripomína to cibuľu. Predstavuje našu osobnosť po vrstvách. Čo si myslíte, že tieto vrstvy predstavujú?

Existujú rôzne vrstvy nášho ja, našej osobnosti. Existujú viditeľné a neviditeľné črty. Ak si spomeniete na prečítané odpovede, boli veci, na ktoré máte veľmi odlišný alebo veľmi podobný názor?

Myslíte si, že vám toto cvičenie pomohlo pochopiť niečo o sebe alebo o iných?

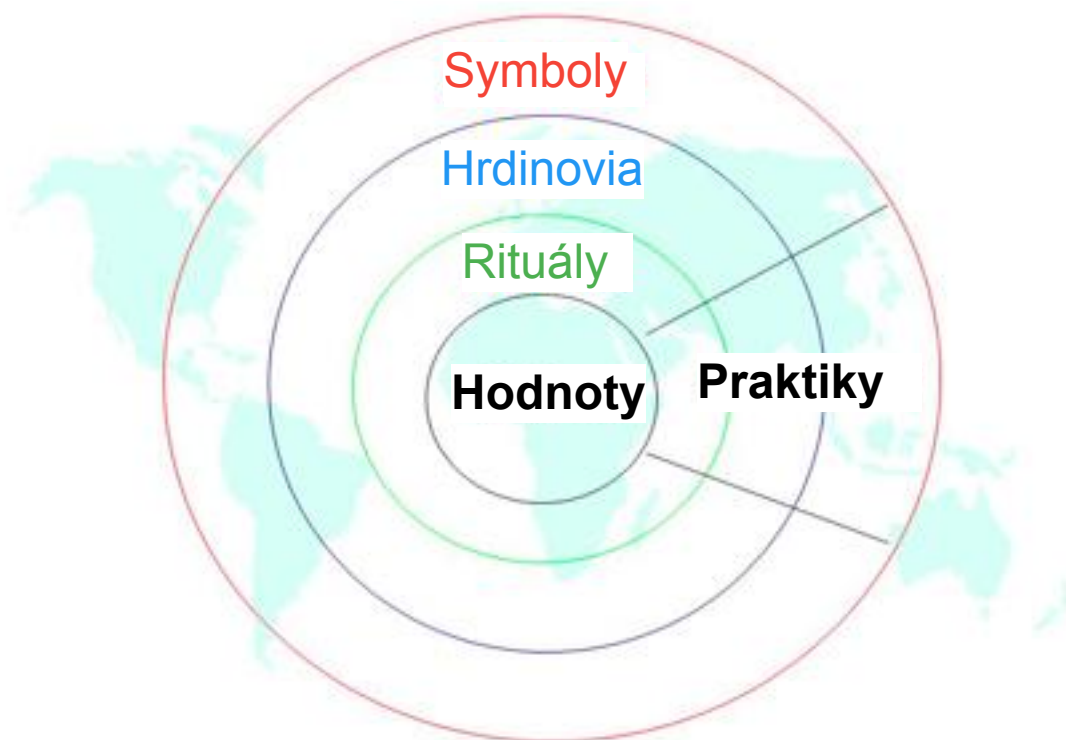
Kultúrna cibuľa:

Skúste si kultúru predstaviť ako cibuľu osobnosti. Kultúry majú aj viditeľné a neviditeľné črty/aspekty. Viditeľné, ako napríklad oblečenie, predmety, budovy - tie tvoria vonkajšiu vrstvu cibule. A neviditeľné veci sú hodnoty, ktoré pochopíme, až keď lepšie spoznáme druhého človeka. Je dôležité zdôrazniť, že vnútorné a vonkajšie vrstvy sa navzájom ovplyvňujú: myšlienky, presvedčenia, poverby určujú to, aké jedlo jeme, aké oblečenie nosíme, v akých budovách bývame.

V niektorých situáciách sa môžete cítiť nepríjemne, keď zažívate alebo čelíte nejakému zvyku, správaniu a vlastnosti. Je ťažké pochopiť alebo prijať či tolerovať tieto rozdiely. Tieto situácie

často prežívame alebo dekódujeme ako konflikty, hoci sú jednoducho iné, než na aké sme zvyknutí.

Prejavy kultúry: rôzne úrovne

Source: G. Hofstede

Jelly Baby (Želatínové bábätka)

Ciele

Tento grafický návrh vám dáva príležitosť zmapovať pocity/myšlienky účastníkov na určité témy.

Opis

1. Ukážte účastníkom strom Jelly Baby. Vid' obr. na nasledujúcej strane.
2. Požiadajte účastníkov, aby vyfarbili obrázok, ktorý najlepšie znázorňuje ich názor na danú tému.
3. Nechajte ich vysvetliť svoje rozhodnutia.

Ďalšie príklady:

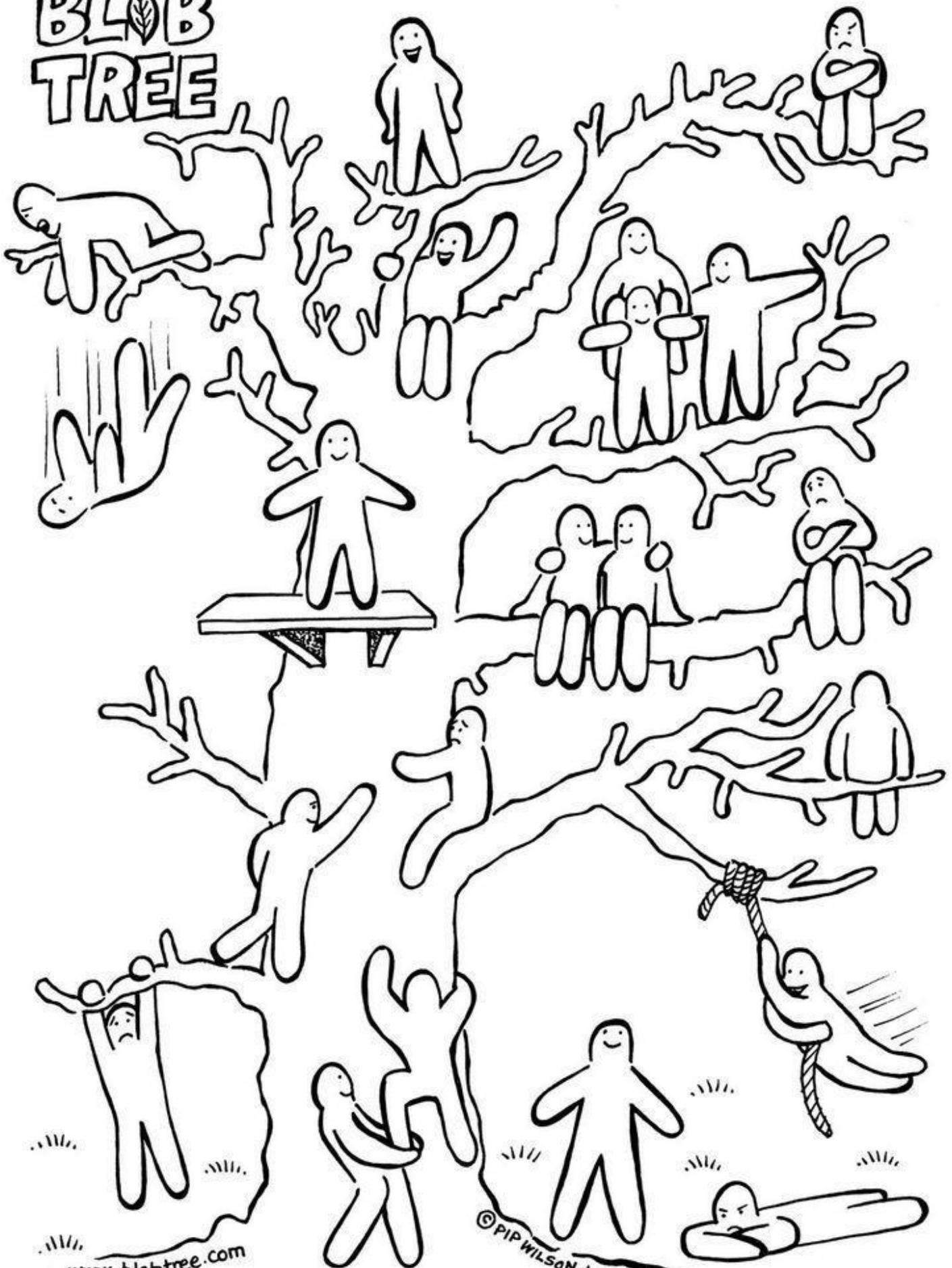
Tipy pre trénera:

Pri vedení tejto aktivity online použite obrázok, na ktorom má každá postavička na sebe napísané číslo. Požiadajte účastníkov, aby svoje číslo napísali do poľa chatu.

Zdroj:

Pip Wilson a Ian Long 2018, The Big Book of Blob Trees, vydavateľstvo Routledge.

BLOB TREE

www.blobtree.com

© PIP WILSON + IAN LONG 2005

Leila a Mohamed

Trvanie: 60 minút

Kedy cvičenie použiť? Keď začínate hovoriť o predsudkoch a stereotypoch

Pedagogické ciele: Účastníci pochopia, ako hranice a informácie rámčujú naše myšlienky, čo môže viesť k predsudkom a stereotypom.

Potrebné materiály: text, flipchart, fixka

Úplný opis činnosti:

Táto aktivita pomáha účastníkom pochopiť ich vlastné stereotypy a možnosti nesprávnej komunikácie v medzikultúrnom prostredí. Táto aktivita si vyžaduje skupinovú prácu.

Pokyny pre trénera:

1. Povedzte účastníkom, že im dvakrát prečítate príbeh. Príbeh je vhodné ilustrovať tak, že na flipchartový papier nakreslíte rieku s krokodílmi a tvármi postáv.

Níl je dlhá rieka, ktorá tečie na sever. Žije v nej veľa krokodílov a vedie cez ňu len niekoľko mostov. LEILA žije na brehu rieky. LEILA je sedemnásťročné dievča, ktoré je zúfalo zamilované do MOHAMEDA, ktorý žije na opačnom brehu Nílu. LEILA je rozhodnutá navštíviť svoju lásku, a preto ide za AHMEDOM a požiada ho, aby ju odviezol na opačnú stranu rieky. Hoci AHMED má čas a má loď, aj tak LEILU cez rieku neprevezie. LEILA sa nevzdáva, ide za TARIKOM a požiada ho, aby ju previezol na opačnú stranu rieky. TARIK súhlasí, ale urobí to až na druhý deň ráno, a žiada, aby LEILA strávila noc s ním. A tak sa aj stalo. LEILA chcela za každú cenu navštíviť MOHAMEDA, a tak strávila noc s TARIKOM a ráno ju TARIK vzal na opačnú stranu rieky. LEILA vletela do náručia

svojej lásky, ktorej povedala, aké ťažkosti musela podstúpiť, aby sa k nemu dostala. MOHAMED poslal LEILU preč. LEILA nešťastne kráčala po brehu Nílu a bojovala so slzami, až kým náhodou nenarazila na DZSAFARA. DZSAFAR sa jej spýtal, čo ju trápi, a LEILA mu vyrozprávala svoj príbeh. DZSAFAR pristúpil k MOHAMEDOVI a bez jediného slova ho dvakrát silno udrel do tváre.

2. Povedzte účastníkom, nech si každý z nich vytvorí vlastný rebríček uvedených postáv.
3. Povedzte účastníkom: Máte päť bodov (1 až 5) a päť znakov. Svojej obľúbenej postave dajte najvyššie skóre, ktoré je päť. Svojej najmenej obľúbenej postave dajte skóre 1. Ohodnoťte každú postavu.
4. Rozdeľte sa do malých skupín. Každá skupina sa dohodne na spoločnom hodnotení na základe toho, čo počula. Na splnenie tejto úlohy dajte účastníkom približne 10 minút.
5. Nakreslite tabuľku na flipchart. Požiadajte každú skupinu, aby povedala svoje hodnotenie, a opýtajte sa ich, prečo hodnotili postavy tak, ako hodnotili.

	Leila	Mohamed	Ahmed	Tarik	Dzafar
Skupina 1 (príklad)	5	1	3	2	4
Skupina 2					
Skupina 3					
Skupina 4					
Spoločné skóre =					

6. Potom prečítajte skupine "niektoré nové podrobnosti", ktoré sa objavili v súvislosti s príbehom Leily:

LEILA je 17-ročná žiačka gymnázia a MOHAMED je jej učiteľ, ktorý je šťastne ženatý. Na tej istej strednej škole učí aj AHMED. MOHAMED je jeho kolega. TARIK je LEILIN starý otec, ktorý sa už dlho nestretol so svojou obľúbenou vnučkou, s ktorou sa celú noc rozprával pri čaji. DZSAFAR je psychopatický vrah. Bolo šťastím, že MOHAMEDOVI uštedril len pár faciek.

Vyhodnotenie:

Opýtajte sa účastníkov na ich reakcie na to, čo práve počuli. Čo nám to hovorí o tom, ako si vytvárame úsudky? Na záver sa porozprávajte o hraniciach, ktoré máme v našich vlastných kultúrnych referenčných rámcoch.

Prenájom môjho bytu

Trvanie: 60 minút

Kedy cvičenie použiť? Keď začínate hovoriť o "medzikultúrnych zručnostiach" a kultúrnych predsudkoch.

Cieľ/ciele vzdelávania: Účastníci pochopia vplyv predsudkov a stereotypov v bežnom živote a ako môžeme rozvíjať naše medzikultúrne kompetencie.

Potrebné materiály: Flipchart, fixka

Úplný opis činnosti:

1. Povedzte účastníkom, že sa s nimi podelíte o príbeh. "Predstavte si, že ste si našetrili nejaké peniaze a kúpili ste si dom. Investovali ste posledné peniaze a sami ste opravili strechu a vymaľovali steny. Po dokončení domu chcete prenajímať horný byt."
2. Povedzte účastníkom, že je päť záujemcov o prenájom vášho bytu (napíšte ich aj na flipchartový papier, aby to všetci videli).
 - Budhistická komunita (10 členov, budú ju využívať na svoje praktiky a meditáciu).
 - Rodina migrantov zo Sýrie (rodičia s tromi deťmi), otec pracuje v stánku s rýchlym občerstvením.
 - 3 študenti z Iránu, ktorí študujú na Lekárskej fakulte.
 - Homosexuálny pár známy z médií.
 - Mladý pár s dieťaťom, otec si hľadá prácu.
3. Povedzte účastníkom, že si každý z nich vytvorí vlastný rebríček daných postáv. *"Máte päť hodnotení (1 až 5) a päť uchádzačov. Zoradte uchádzačov podľa toho, komu by ste byt prenajali najradšej. Svoju obľúbenému uchádzačovi dajte najvyššie hodnotenie päť z piatich. Svoju najmenej obľúbenému uchádzačovi dajte skóre 1. Zaradte každého uchádzača."*

4. Rozdeľte sa do malých skupín. Každá skupina sa dohodne na spoločnom hodnotení na základe toho, čo počula. Na splnenie tejto úlohy dajte účastníkom približne 10 minút. Požiadajte ich, aby napísali PRE a PROTI a spôsob, akým dospeli k dohode.

5. Nakreslite tabuľku na flipchart. Požiadajte každú skupinu, aby povedala svoje hodnotenie, a opýtajte sa ich, prečo hodnotili postavy tak, ako hodnotili.

Vyhodnotenie:

Poukážte na to, ako stereotypy ovplyvňujú naše každodenné rozhodnutia a ako z nich vzniká diskriminácia. Ukončite cvičenie rozprávaním o tom, ako nám rozvíjanie medzikultúrnych kompetencií pomáha rozhodovať sa na základe skutočných faktov, a nie predsudkov.

^[1] Zdroj: Education for Social Justice. Training Manual. (2003) International Step by Step Association

Stretnutie troch kultúr

Trvanie: 30 minút

Kedy cvičenie použiť? Keď začínate hovoriť o stretnutí s "odlišnosťou" a o kultúrne citlivých témach.

Cieľ/ciele vzdelávania: Táto aktivita pomáha ľuďom uvidieť, ako sa pozorujú rozdiely a ako robíme úsudky na základe toho, čo pozorujeme a čomu nerozumieme.

Potrebné materiály: Zvonček alebo píšťalka, nálepky v 3 farbách, 3 pravidlá napísané na papieri

Úplný opis činnosti:

1. Náhodne rozdeľte skupinu na 3 podskupiny.
2. Každú skupinu pomenujte podľa jednej z farieb (červená, žltá, zelená) a požiadajte ju, aby si svoju farebnú nálepku nalepila na viditeľné miesto, aby ju ostatní mohli identifikovať.
3. Požiadajte každú skupinu, aby išla do rohu miestnosti, čo najďalej od ostatných skupín.
4. Povedzte účastníkom: "*Každá skupina predstavuje kultúru, ktorá má svoje špecifické pravidlá správania. Dám vám text, ktorý vysvetľuje pravidlá správania pre vašu kultúru.*" Každéj skupine rozdajte pravidlá napísané na papieri tak, aby ich ostatní nevideli ani nepočuli, a požiadajte ich, aby si ich zapamätali.

Pravidlá správania pre kultúru Zelených

Pohybujú sa pomaly. Keď dostanú otázku, napočítajú do 6 a ustúpia o 2 kroky, predtým než niečo povedia. Na otázku "Ako sa máš?" si zakryjú oči rukami. Pri zvuku zvončeka (píšťalky) si rukami zakryjú uši.

Pravidlá správania pre kultúru Červených

Hovoria nahlas, používajú veľké gestá a často prerušujú ostatných. Počas rozhovoru sa radi dotýkajú ramien druhého. Hneď ako niekoho stretnú, pýtajú sa: "Ako sa máš?". Pri zvuku zvončeka (píšťalky) sa natiahnu ("pozdrav slnka").

Pravidlá správania pre kultúru Žltých

Hovoria ticho, často sa pýtajú: "Ako sa máš?" "Odkiaľ si?" Udržiavajú si polmetrovú vzdialenosť od svojho partnera (ustupujú). Pri zvuku zvončeka (píšťalky) sa uklonia.

5. Po tom, čo si členovia skupiny zapamätali pravidlá skupiny, povedzte im: "Musíte sa držať pravidiel svojej kultúry, nech sa deje čokoľvek. Pýtajte sa ostatných na čokoľvek, čo si prajete - na čokoľvek, čo vás zaujíma - ale zároveň musíte dodržiavať pravidlá svojej kultúry. Voľne sa prechádzajte a rozprávajte sa o čomkoľvek chcete."
6. Teraz začnite hru, požiadajte účastníkov, aby sa pohybovali po miestnosti. Ľudia zo všetkých troch kultúr sa pôjdu prejsť, aby spoznali ostatných.
7. Aktivita zvyčajne trvá 3 až 5 minút, ale v závislosti od vášho usúdenia môže byť dlhšia. Približne každých 30 sekúnd zazvoňte na zvonček (alebo zapískajte). Keď máte pocit, že účastníci vystupujú zo svojich úloh, hru ukončite.
6. Požiadajte účastníkov, aby sa vrátili do svojej skupiny a zapísali si dojmy z ostatných dvoch skupín, s ktorými sa stretli. Požiadajte ich, aby pomenovali ostatné kultúry.

7. Dajte skupinám čas na prácu. Potom sa všetci stretnú vo veľkej skupine.
8. Každá skupina porozpráva o iných kultúrach a zapíše kľúčové body na tabuľu.
9. Porozprávajte sa s účastníkmi o tom, ako dospeli k záverom o ostatných skupinách. "Na základe čoho ste vyvodili závery?" "Aký ste mali pocit z toho, čo ostatné skupiny povedali o vašej kultúre?"

Vyhodnotenie:

Zdôraznite, že stereotypy vznikajú na základe určitej pravdy, okolo ktorej sa vytvárajú zovšeobecnenia. Prostredníctvom interpretácie a zovšeobecňovania právd sa vytvárajú stereotypy. Zdôraznite rozdiel medzi pozorovaním a interpretáciou. Predstavte pojem pozitívny stereotyp.

Predstavte kontext "kultúrne citlivých oblastí", ktoré sú často príčinou medzikultúrnych nedorozumení. Nechajte účastníkov podeliť sa o svoje medzikultúrne skúsenosti a pomenovať kultúrne citlivé oblasti. Niektoré príklady:

- komunikačné štýly
- neverbálna komunikácia, prejavovanie emócií, osobný priestor
- oblečenie, dochvilnosť a formálnosť
- náboženstvo, trieda, etnický pôvod a **rod**
- rodinné roly
- stravovacie návyky

Citrónová krajina

Trvanie: 60 minút

Kedy cvičenie použiť? Keď začínate hovoriť o rizikách v procese integrácie a interkulturality.

Cieľ/ciele vzdelávania: Účastníci pochopia problematiku dynamiky menšiny a väčšiny a rôzne potreby, ktoré sú spojené s procesom integrácie a interkulturalizmu.

Potrebné materiály: Rôzne druhy ovocia a zeleniny, flipchartový papier, fixky

Na túto aktivitu si musíte pripraviť citróny (jeden pre každú skupinu), ako aj iné ovocie a zeleninu (jeden kus pre každú skupinu). Môže ísť o pomaranč, jablko, banán, grapefruit, repu, cibuľu, papriku atď.

Úplný opis činnosti:

1. Požiadajte účastníkov, aby vytvorili skupiny po 4-5 a každej skupine dajte 1 citrón.
2. Požiadajte účastníkov o brainstorming o vlastnostiach ich citrónov. Povedzte účastníkom:
 - *"Toto je váš citrón, ktorý reprezentuje vašu krajinu."*
 - *"Pozorne si preštudujte svoj citrón a **pomenujte** svoju krajinu."*
 - *"Zobierajte hlavné **charakteristiky** vašej krajiny (vláda a politika, hospodárstvo, demografia, kultúra atď.), aby ste ich mohli prezentovať ostatným skupinám."*
 - *"Potom venujte niekoľko minút vytvoreniu **piesne**, básne alebo motta, ktoré oslavuje vašu krajinu."*

3. Teraz nech každá skupina predstaví svoju krajinu a zaspieva svoju pieseň alebo čokoľvek, čo si vybrala, ostatným skupinám.

4. Potom povedzte skupine:

- *"V krajine citrónov sa veci menia. Jedného dňa sa objaví nové ovocie alebo zelenina. [Každéj skupine dajte iné ovocie alebo zeleninu.]"*
- *"Vy ste Najvyššia rada vašej Citrónovej krajiny a musíte sa rozhodnúť, či toto nové ovocie/zeleninu prijmete do svojej krajiny, alebo nie."*
- *"Napíšte svoje dôvody pre a proti prijatiu nového ovocia/zeleniny na papier do tabuľky."*
- *"Po uvedení argumentov pre a proti nám oznámte svoje rozhodnutie, či ste rozhodli nové ovocie či zeleninu prijať alebo odmietnuť."*

5. Každá skupina podá správu. Prečítajte dôvody pre a proti prijatiu novoprišelca a na záver ich rozhodnutie.

Vyhodnotenie:

Poukážte na konflikt potrieb (napr. chceme sa otvoriť a zachovať si svoju autenticitu a identitu). Môžete zdôrazniť, ako sa homogénne skupiny obávajú zmeny, ktorú prináša novosť (noví ľudia, nové zvyky, nové vlastnosti). Vyzvite účastníkov, aby sa zamysleli nad tým, ako by sa dali zosúladiť rôzne potreby, ako by sa dal prekonať paradox aspoň dvoch rovnako dôležitých, ale protichodných potrieb. Možno budete musieť uviesť príklady.

Hra na návštevníkov

Trvanie: 30 minút

Kedy cvičenie použiť? Keď začínate hovoriť o medzikultúrnych kompetenciách

Cieľ/ciele vzdelávania: Účastníci pochopia, aké sú problémy pri komunikácii s inými kultúrami. Cieľom aktivity je ukázať, že to, čo je normálne v jednej kultúre, nemusí byť normálne v inej kultúre.

Potrebné materiály: žiadne

Úplný opis činnosti:

1. Pred začatím aktivity vyberte 2 dobrovoľníkov zo skupiny, ktorí budú návštevníkmi, a zvyšok skupiny bude hostiteľskou skupinou.
2. Pošlite skupinu návštevníkov von z miestnosti a povedzte im, že o chvíľu im poviete, čo majú robiť.
3. Keď návštevníci odídu, povedzte hostiteľom, že ich čoskoro navštívia návštevníci. Úlohou hostiteľskej skupiny je privítať návštevníkov a ako prirodzene zvedaví ľudia im položiť niekoľko otázok o tom, odkiaľ sú, prečo sú tu, ako dlho sa zdržia a o kultúre krajiny, z ktorej pochádzajú. Najmä by sa mali snažiť zistiť čo najviac o ich kultúrnych zvykoch, obyčajoch a správanií.
4. Hostitelia majú jedno pravidlo. Môžu klást' len uzavreté otázky, na ktoré sa dá odpovedať len "áno" alebo "nie". Takže "Pochádzate z niektorej európskej krajiny?" je dobrá otázka, ale "Odkiaľ ste?" nie. Nechajte hostiteľskú skupinu, aby si naplánovala stratégiu a pripravila otázky.

5. Vyjdite von z miestnosti a informujte návštevníkov. Vysvetlite im, že dostanú veľa takých otázok, na ktoré môžu odpovedať len slovom "áno" alebo "nie" alebo musia **zmeniť** pravidlá komunikácie, ktoré pre návštevníkov platia. Na stanovenie komunikačného pravidla je potrebné, aby polovica hostiteľskej skupiny mala jednu vec spoločnú, ale odlišnú od druhej polovice (napríklad nosenie okuliarov, športovej obuvi, svetlej košele, nohavíc, krátkych vlasov atď.)

PRAVIDLO 1. Hostelia sa rozdelia, napríklad návštevník A vždy odpovie na otázku, ak ju položí niekto, kto nosí okuliare (alebo má športové topánky atď.), a návštevník B vždy odpovie na otázku, ak ju položí niekto, kto okuliare nenasí.

*PRAVIDLO 2. Ak sa ľudia pri kladení otázky usmievajú (**nie** sú vážni), treba im vždy odpovedať "áno", bez ohľadu na to, o akú otázku ide. Ak sa ľudia neusmievajú (sú vážni), keď kladú otázku, musí sa im vždy dať odpoveď "nie", bez ohľadu na to, o akú otázku ide.*

6. Simulácia by mala trvať približne 10 minút. Spočiatku to pôjde dobre, ale po chvíli si hostiteľská skupina začne uvedomovať, že niečo nie je v poriadku - návštevníci dávajú zdanlivo protichodné odpovede. Potom sa môžu pokúsiť prísť na "pravidlá" návštevníkov, ale málokedy sa im to podarí. Keď hostiteľskej skupine dôjdu otázky a môže sa začať nudiť alebo byť frustrovaný, zastavte aktivitu.

Vyhodnotenie:

Zhrňte simuláciu a položte hostiteľskej skupine tieto otázky:

Ako ste sa počas aktivity cítili?

Pravdepodobne povedia niečo ako "frustrovaný", "v rozpakoch", "zmätený" atď. Napíšte **ich odpovede** na flipchart.

Aký názor ste si vytvorili o návštevníkoch?

Pravdepodobne povedia niečo ako "nepriateľskí", "nenápomocní", "nedôslední" atď. **Odpovede** napíšte na flipchart.

Potom požiadajte návštevníkov, aby vysvetlili svoje pravidlá. Ozve sa všeobecný smiech nad tým, aké to bolo všetko jednoduché. Povedzte hostiteľom, že na začiatku predpokladali, že keďže návštevníci vyzerajú ako oni, očakávajú, že sa budú správať ako oni a na otázky budú odpovedať "normálne", podľa pravidiel hostiteľa. Návštevníci však mali iné pravidlá. V skutočnosti všetci vnímame a vytvárame si dojmy o iných kultúrach filtrovaním toho, čo pozorujeme, cez náš vlastný kultúrny filter a môžeme sa úplne mýliť. Môžeme si urobiť rýchly úsudok o ľuďoch na základe nesprávneho vnímania.

počiatočné dojmy môžu byť zavádzajúce

správanie môže byť interpretované rôzne

často sa uplatňujú rôzne pravidlá

čo je normálne pre nás, nemusí byť normálne pre iné kultúry

[1] Zdroj: Education for Social Justice. Training Manual. (2003) International Step by Step Association

[2] Zdroj: Education for Social Justice. Training Manual. (2003) International Step by Step Association

[3] Zdroj: LTS training and consulting: Developing intercultural training skills

VZDELÁVANIE K SOCIÁLNEJ SPRAVODLIVOSTI - MATERIÁLY PRE ÚČASTNÍKOV TRÉNINGU

Definícia sociálnej spravodlivosti ako uznanie toho, že:

- všetci ľudia sú jednotlivci, ale sme aj členmi sociálne vytvorených skupín;
- spoločnosť je rozvrstvená a sociálne skupiny sú hodnotené nerovnako;
- sociálne skupiny, ktoré sú viac cenené, majú väčší prístup k zdrojom a tento prístup je štruktúrovaný v inštitúciách a kultúrnych normách;
- sociálna nespravodlivosť je skutočná a existuje aj dnes;
- vzťahy nerovnej moci sa neustále uplatňujú na mikro (individuálnej) aj makro (štrukturálnej) úrovni;
- všetci sme socializovaní, aby sme sa podieľali na týchto vzťahoch;
- tí, ktorí sa hlásia k sociálnej spravodlivosti, musia strategicky konať na základe tohto tvrdenia tak, aby spochybňovali sociálnu nespravodlivosť;
- a táto činnosť si vyžaduje záväzok k trvalému a celoživotnému procesu.

(Sensoy, DiAngelo, 2014).

Čo to znamená, klásť v našom uvažovaní o vzdelávaní do popredia sociálnu spravodlivosť?

Pracujú s ňou:

- demokratické vzdelávanie,
- kritická pedagogika,
- multikulturalizmus,
- postštrukturalizmus,
- feminizmus,
- queer teória,
- antiopresívne vzdelávanie,
- kultúrne štúdie,
- postkolonializmus,
- globalizácia,
- kritická teória rasy

•

(Hyttén, Bettez, 2011)

Sedem zručností, postupov a dispozícií aktivistického vzdelávania v oblasti sociálnej spravodlivosti:

- (1) podpora prepojenia mysle a tela,
- (2) vedenie umnej facilitácie, ktorá podporuje kritické myslenie,
- (3) zapojenie sa do explicitných diskusií o moci, privilégiách a útlaku,
- (4) súcit so študentmi,
- (5) viera, že zmena smerom k sociálnej spravodlivosti je možná,
- (6) starostlivosť o seba,
- (7) budovanie kritických spoločenstiev

(Hytten, Bettez, 2008)

Päť základných vedomostných zložiek vzdelávania v oblasti sociálnej spravodlivosti:

- zvládnutie obsahu svojho odboru (vrátane znalosti faktografických informácií, schopnosti historickej kontextualizácie týchto informácií a schopnosti uvažovať o nich v mikro i makro súvislostiach),
- nástroje kritického myslenia a analýzy,
- nástroje na sociálnu zmenu a aktivizmus,
- nástroje na osobnú reflexiu (najmä o vlastnej moci a privilégiách),
- povedomie o multikultúrnej skupinovej dynamike

(Hackman, 2005)

Pedagógovia v oblasti sociálnej spravodlivosti (Grant, Gillette, 2006):

- musia byť v triede kultúrne citliví,
- poznať samých seba a byť otvorení zmenám,
- mať dobre premyslenú filozofiu vzdelávania,
- mať značné znalosti o pedagogickom obsahu, udržiavať si multikultúrnu pedagogickú psychológiu,
- prepájať vzdelávanie učiteľov so svetom mimo školy,
- byť reflexívni,
- analyzovať údaje z výskumu, ktoré získali učitelia, a konať na ich základe,
- komunikovať a spolupracovať,
- budovať vzťahy,
- organizovať vzdelávacie prostredie.
- používať technológie ako nástroj vyučovania a učenia sa.

Vytvorenie demokratickej atmosféry, na ktorej sa podieľajú všetci (Adair a Howell, 2001).

- Namiesto zovšeobecňovania hovorte za seba - *používajte zámeno "ja"*.
- Rešpektujte rozdiely - *na názore každého záleží*.
- Spochybňujte myšlienky, nie ľudí.
- Buďte otvorení a zapojení - *buďte zodpovední za svoje vlastné učenie*.
- Nesúďte.
- Predpokladajte dobré úmysly.
- Neútočte na ľudí, ktorí s vami nesúhlasia.
- Správajte sa k druhým tak, ako by ste chceli, aby sa oni správali k vám.
- Neberte si veci osobne.
- Smejte sa s každým, ale nesmejte sa na nikom.

Pedagógovia sociálnej spravodlivosti vedú študentov k záväzkom minimálne v troch oblastiach:

Po prvé,

kritická analýza prezentácie hlavného prúdu poznania ako neutrálneho, univerzálneho a objektívneho.

Napríklad skúmanie rôznych opisov danej historickej udalosti (školské opisy verzus opisy v spravodajských médiách verzus opisy v popkultúre). Cieľom tejto analýzy je pochopiť, že poznanie je sociálne konštruované a nikdy nie je neutrálne alebo nezávislé od sociálneho kontextu, ktorý ho vytvoril.

Po druhé,

kritická sebareflexia vlastnej socializácie do štruktúrovaných vzťahov útlaku a privilégií. (správanie sa ako chlapec/dievča). Tieto cvičenia pomáhajú identifikovať ich umiestnenie v matici sociálnych skupín a posolstvá, ktoré prostredníctvom tohto umiestnenia prijímajú.

Po tretie,

rozvíjanie zručností, ktoré umožňujú vidieť, analyzovať a spochybňovať vzťahy útlaku a privilégií. Napríklad zúčastňovať sa na kultúrnych podujatiach, pracovať s prípadovými štúdiami a vymýšľať stratégie na prácu s mládežou na projektoch sociálnej spravodlivosti v ich školách a komunitách.

Pedagógovia musia viesť študentov k:

- konštruktívnemu zapojeniu alternatívnych perspektív,
- kritickému mysleniu,
- zvládnutiu viacerých perspektív,
- budovaniu vytrvalosti pri prenikaní do nových a náročných myšlienok,
- kladeniu kritických otázok,
- tolerancii nejednoznačnosti,
- uvedomovaniu si mocenských vzťahov a uprednostňovaniu spolupráce pred súťažou.

Pedagógovia sociálnej spravodlivosti

1

- Snažte sa o intelektuálnu pokoru.
- Buďte ochotní popasovať sa s náročnými myšlienkami.
- Rozlišujte medzi názorom, ktorý zdieľajú všetci, a informovaným poznaním, ktoré vychádza z trvalých skúseností, štúdia a praxe.
- Svoje názory vyjadrujte mierne a s pokorou.
- Zanechajte osobné anekdotické dôkazy a pozrite sa na širšie zákonitosti na úrovni skupiny.
- Všímajte si svoje vlastné obranné reakcie a pokúste sa ich využiť skôr ako vstupné body na získanie hlbšieho sebapoznania než ako dôvod na uzavretie sa.

2

- Uvedomte si, ako vaša vlastná sociálna pozícia (napr. rasa, trieda, pohlavie, sexualita, schopnosti) ovplyvňuje **váš pohľad** a reakcie na vášho **školiťeľa** a tých, ktorých prácu študujete v **tomto** kurze.
- Rozlišujte medzi bezpečím a pohodlím.
- Akceptujte nepohodlie ako nevyhnutné pre rast sociálnej spravodlivosti.
- Identifikujte **hranice vášho poznania a posúvajte ich**.
- Napríklad vždy, keď si pomyslíte, *to už viem*, spýtajte sa sami seba: *Ako to môžem prehliť? Alebo: Ako v praxi uplatňujem to, čo už viem?*

Zásady kultúrnej citlivého vyučovania podľa Vicky Hargreaves

1

Reflexia seba samého a vlastnej kultúry

- **Zamyslite sa nad** konkrétnymi bodmi rozhodovania alebo vyučovacími postupmi a interakciami s rôznymi rodinami, ktoré považujete za náročné alebo nepríjemné, aby ste odhalili skryté hodnoty a presvedčenia.
- **Zvážte**, akým spôsobom sú vaše postupy a rutiny ovplyvnené dominantnými kultúrnymi postupmi, najmä pokiaľ ide o stravovanie, spánok, toaletu, komunikáciu, čítanie a hru.
- **Všimnite si**, ako pedagogické a byrokratické postupy, napríklad oceňovanie nezávislosti detí (ktoré označuje niektoré deti za núdzne alebo nedostatočné) alebo predstavy o partnerstve rodičov (ktoré nie je v niektorých rodinách vhodné alebo jednoduché), uprednostňujú niektoré rodiny pred inými, a kriticky preskúmajte, či je potrebné prispôbiť váš pohľad na "kvalitné" vzdelávanie v ranom detstve tak, aby zahŕňal rôzne perspektívy.

2

Reflexia iných kultúr

- **Rozvíjajte** svoje medzikultúrne kompetencie tým, že sa ponoríte do skutočných životných skúseností, aby ste si vytvorili vzťahy a hlboké

porozumenie, a využite každú príležitosť zapojiť sa do rodinných a komunitných podujatí.

- **Zistite** špecifické postupy, názory a presvedčenie rodín a snažte sa ich pochopiť.
- **Oceňujte** rôzne spôsoby nazerania na vývoj detí, čo neznamená, že sa vzdáte svojich vlastných názorov a postupov, ale že rozšírite svoje vedomosti a myslenie, aby ste boli otvorení možnostiam, ktoré nemusia byť nevyhnutne nezlučiteľné s tými vašimi.
- **Využite** mnohovýznamovosť a perspektívy rodín z menších, ktoré vám pomôžu dekonštruovať prax a kriticky spochybníť status quo a dlhodobé pedagogické postupy a presvedčenia.

3

Rozvíjanie pozitívnych postojov k rozmanitosti

- **Rozvíjajte** pozitívne prostredie, ktoré je inkluzívne, bezpečné, starostlivé a rešpektujúce, kde sa odlišnosť považuje za normálnu a kde sú všetky deti a rodiny bezpodmienečne akceptované.
- **Zavádzajte** hodnoty, ako je ústretovosť, láskavosť, pohostinnosť, starostlivosť a zodpovednosť za druhých a úcta, a denne ich posilňujte: napríklad učiteľ môže stáť pri dverách, keď rodiny prichádzajú a keď odchádzajú, aby zabezpečil interakciu s každou rodinou na privítanie a rozlúčku.
- **Zdieľajte** presvedčenie, že všetky deti môžu uspieť, a vnímajte úspech ako komplexný fenomén vzhľadom na rôznorodosť detí a rodín.

Práca s rodinami ako cenný zdroj

- **Podporujte** konverzáciu a dialóg prostredníctvom starostlivého využitia času a priestoru a množstva šálok čaju alebo kávy. Dajte rodinám najavo, že im naozaj chcete porozumieť, a sústreďte sa skôr na prijímanie a uznávanie perspektív rodín než na premietanie vlastných myšlienok alebo snahu interpretovať situáciu z vlastného kultúrneho, filozofického a pedagogického hľadiska.
- **Zapojte sa** do diskusie o hodnotách, podelte sa o svoje vlastné skúsenosti, presvedčenia a hodnoty a povzbudte rodiny, aby hovorili o svojich vlastných hodnotách, pričom ako základ rozhovoru môžete využiť všeobecné poznatky o kultúre rodiny. Zapojte hodnoty rodín do učebných osnov a prerokúvajte s nimi ciele, pedagogické postupy a programy. Snažte sa o paralelnú analýzu rôznych pohľadov, ktorá každému z nich prizná hodnotu, a nie o snahu zlúčiť menšinové názory s dominantnou kultúrou alebo vybrať "ten najlepší" spôsob.
- **Uznajte a riešte** kultúrne nerovnosti a znevýhodnenia. Uvedomujte si bežné oblasti nesúladu a snažte sa aktívne identifikovať kritické problémy rodín. Vytvárajte príležitosti na diskusiu o nich spôsobom, ktorý je úctivý, neodsudzujúci a participatívny.
- **Povzbudzujte** rodiny, aby v prostredí zohrávali aktívnu úlohu. Netlačte na rodiny, aby zdieľali alebo predvádzali aspekty svojej kultúry, ale zamerajte sa na oceňovanie kultúrnych praktík menšinových rodín a budovanie dôvery u rodiny, aby sa o svoje praktiky podelili s komunitou zariadenia.

- **Povzbudzujte** rodiny k účasti na vytváraní poznatkov o deťoch a na rozhodovaní o učení a rozvoji detí prostredníctvom rozhovorov alebo anotácií v elektronickom portfóliu.

5

Pozorovanie a analýza

- **Strávte** čas pozorovaním toho, čo rodiny robia a ako o tom hovoria, ako aj toho, kto sú deti, ako myslia, čo si cenia a čo všetko dokážu.
- **Reagujte** na rozhovory iniciované deťmi a pýtajte sa detí na ich rodiny, čo robili cez víkend a čo ich zaujíma. Všímajte si spôsoby, akými deti komunikujú: zvážte, ako používajú alebo nepoužívajú humor, aký majú vzťah k iným ľuďom, ako pristupujú k novým úlohám a ako reagujú na pochvalu.
- **Všímajte si**, či deti vyjadrujú svoje pracovné teórie o svojej kultúre, identite a jazyku, a zámerne plánujte rozhovory a provokácie, aby ste deti povzbudili k zdieľaniu ich myšlienok.
- Pri pozorovaní detí **premýšľajte** nad témami moci a nerovnosti. Všímajte si napríklad vzorce interakcií, ktoré naznačujú sociálne vylúčenie a spôsoby, akými deti používajú kultúrne odlišné materiály.

Reakcie

- **Vytvárajte** také vzdelávacie skúsenosti, ktoré deti stavajú do pozície expertov v súvislosti s ich konkrétnymi záujmami a zdrojmi vedomostí z domova a umožňujú im využívať známe stratégie učenia. Prijímajte pedagogické rozhodnutia, ktoré vyhovujú konkrétnym charakteristikám a preferenciám detí pri učení, a nie všeobecnému ideálu.
- **Oceňujte** hravé spôsoby poznávania a bytia s cieľom posilniť jazyk, hru a nápady detí a vytvoriť im priestor na skúmanie ich domácich a komunitných fondov vedomostí.
- **Ponúknite** rôzne príležitosti na učenie vrátane učenia sa pozorovaním, skúšaním vecí na vlastnú päsť alebo s partnerom či skupinou. Podporujte vlastné stratégie detí na zvládanie interakcií a činností v prostredí a podporujte používanie kultúrnych stratégií (ako je domáci jazyk, sociálne rozhodnutia, napríklad vysoká úcta k učiteľom, rodičovské postupy a postoje k učeniu, napríklad vytrvalosť a odhodlanie), ako aj interakcie a vzťahy s rovesníkmi a učiteľmi s podobným kultúrnym a jazykovým zázemím.
- **Citlivo vyjednávajte** o rutinej starostlivosti a v interakciách s deťmi používajte kultúrne známy jazyk a kultúrne normy, napríklad používajte humor alebo priame požiadavky ("Obleč si kabát!") namiesto nepriamych ("Myslíš, že by si si mohol obliecť kabát?").

- **Vnímajte** všetky aspekty učebných osnov vrátane myšlienok v hre a skúmaní zameraných na dieťa ako otvorené výzvam a prepracovaniu a nájdite relevantné, miestne koncepcie pre citlivé učebné osnovy a hodnotenie.
- Explicitne **sa pýtajte** na prípady rasizmu a kultúrnych stereotypov a zapojte zvedavosť detí prostredníctvom skupinového dialógu, riešenia problémov a skúmania, pokiaľ ide o sociálne a kultúrne rozdiely a podobnosti.

7

Získavanie zdrojov

- **Pozvite** rodiny do zariadenia a prispôsobte pre ne možnosti na zapojenie sa. Vyhľadajte v komunite ľudí, ktorí by deti učili o inej kultúre alebo jazyku, ale nestanovujte hranice toho, čím môže návštevník prispieť, a snažte sa budovať skôr trvalé a vzájomné vzťahy než jednorazové podujatia.
- Ak máte menšinové kultúrne zázemie, **implementujte** vlastné kultúrne zdroje do programu zariadenia.
- **Dávajte si pozor**, aby ste neoslavovali povrchné rozdiely (napríklad výber potravín), a hľadajte hlbšie zdroje, ktoré podporujú fondy vedomostí detí a rodín.
- **Zamestnávajte** personál z rôznych kultúrnych prostredí, a najmä personál, ktorý má podobné kultúrne zázemie ako rodiny, ktoré navštevujú vaše zariadenie. Podporujte deti, aby používali svoj materinský jazyk v komunikácii s učiteľmi a medzi sebou navzájom, zároveň sa zámerne učte frázy od detí,

aby ste mohli počas vyučovania stavať na ich jazykových zručnostiach.

Povzbudzujte deti, aby sa navzájom učili svoje materinské jazyky.

- **Ponúknite** deťom otvorené a manipulatívne materiály, aby mohli vytvárať a vyjadrovať významy vlastným spôsobom.

Literatúra

Cooper, M., & Hedges, H. (2014). Beyond participation: What we learned from Hunter about collaboration with Pasifika children and families. *Contemporary Issues in Early Childhood, 15*(2), 165-75.

Durand, T. M. (2010). Celebrating diversity in early care and education settings: Moving beyond the margins. *Early Child Development and Care, 180* (7), 835-48. doi: 10.1080/03004430802466226

Mitchell, L., Bateman, A., & Ouko, A. (2015). *Teaching and learning in culturally diverse early childhood settings*. Hamilton, NZ: Wilf Malcolm Institute of Educational Research.

VZDELÁVANIE V OBLASTI SOCIÁLNEJ SPRAVODLIVOSTI PODĽA MADELEINE DOBSON

1

Sociálna spravodlivosť sa vo vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve často uplatňuje ako vízia a filozofia, ktorá môže byť hnacím motorom pedagogických prístupov. Ústredným prvkom je zameranie na vytváranie spravodlivejšieho a etickejšieho priestoru, na ktorom sa môžu podieľať všetky deti a kde sa deti môžu vzťahovať k sebe navzájom a k svojim komunitám premysleným a súcitným spôsobom. Keď sa zaoberáme sociálnou spravodlivosťou v ranom veku, často sa snažíme skúmať otázky a myšlienky týkajúce sa pohlavia, sexuality, rasy, kultúry a nášho životného prostredia.

Sociálna spravodlivosť súvisí s víziou rovnosti pre všetkých. Kľúčové je pochopenie toho, ako rôzni ľudia a komunity vnímajú svet, najmä s ohľadom na aspekty identity (ako je pohlavie, sexualita, rasa, etnická príslušnosť, zdravotné postihnutie, vek, miesto), ako sa tieto aspekty prelínajú a vzájomne ovplyvňujú a aké sú skúsenosti s privilégiami a marginalizáciou.

2

Vzdelávanie k sociálnej spravodlivosti zahŕňa zmysluplné pochopenie detí, ich identity a života, ktorý vedú. To zahŕňa uznanie kultúr detí a zapojenie sa do kultúrnej citlivej pedagogiky, ktorá môže integrovať kritické prístupy k rôznym

textom, multikultúrnu literatúru a prostredie bohaté na tlačené materiály, v ktorých je zastúpená rozmanitosť.

Dôležité pre realizáciu vízie sociálnej spravodlivosti v predškolskej výchove je aj rozvoj zmysluplného pochopenia vplyvu traumy na deti, rodiny a komunity. Trauma môže mať významný vplyv na ľudí počas celého ich života. Môže ísť o nepriaznivé zážitky z detstva (Adverse Childhood Experiences - ACE) alebo udalosti, ako je zneužívanie, zanedbávanie alebo prírodné katastrofy, ktoré môžu byť prežité individuálne alebo kolektívne (COVID-19).

Intersekcionalita: Prepojenie alebo priesečník rôznych aspektov identity človeka, ako je rod, sexualita, rasa, etnická príslušnosť, znevýhodnenie/zdravotné postihnutie. Skúmanie identity cez intersekcionalnú optiku pomáha pochopiť viacnásobné a prekrývajúce sa faktory, ktoré môžu vytvárať znevýhodnenie, marginalizáciu alebo privilégiá pre rôznych ľudí a komunity.

Marginalizácia: Marginalizácia sa týka vylučujúceho sociálneho postavenia a obmedzovania alebo odopierania práv, postavenia, prístupu, príležitostí a/alebo zdrojov konkrétnym ľuďom alebo skupinám. Môže sa týkať aspektov identity alebo životnej skúsenosti osoby.

Privilégium: Sociálne privilégiá sa vzťahujú na výhody a moc, ktoré sa poskytujú určitým ľuďom alebo skupinám na základe ich identity alebo postavenia v spoločnosti.

Literatúra

Chapman, R. (2022.) Moving beyond 'gender-neutral': creating gender expansive environments in early childhood education. *Gender and Education*, 34(1),16.

<http://doi.org/10.1080/09540253.2021.1902485>

Hargraves, V. (2019). Principles for culturally responsive teaching in early childhood education.

<https://theeducationhub.org.nz/principles-for-culturally-responsive-teaching-in-early-childhood-education/>

Lee, S., Adair, J. K., Payne, K. A. & Barry, D. (2021). Revisioning fairness as social justice in Early Childhood Education. *Early Childhood Education Journal*. <https://doi.org/10.1007/s10643-021-01233-x>

Martin, K., & Berger, E. (2022). Childhood trauma and its impact. <https://theeducationhub.org.nz/childhood-trauma-and-its-impact-2>

Sinclair, K. (2021). Disrupting normalised discourses: Ways of knowing, being and doing cultural competence. *The Australian Journal of Indigenous Education*, 50(1), 203-211.

<http://doi.org/10.1017/jie.2018.23>

VZDELÁVANIE K SOCIÁLNEJ SPRAVODLIVOSTI - AKTIVITY PRE DETI

DETI:

- *Rady rozprávajú.*
- *Rady sa dotýkajú, ohmatávajú a manipulujú s predmetmi.*
- *Sú egocentrické.*
- *Hrajú sa vedľa seba skôr, ako sa začínú hrať s partnerom.*
- *Majú rady fantáziu.*
- *Milujú pochvalu, pozitívne posilňovanie.*
- *Napodobňujú a modelujú správanie.*
- *Rozprávajú spontánne.*
- *Chcú byť vypočuté.*
- *Majú rady možnosti voľby a situácie, ktoré môžu kontrolovať.*
- *Chcú sa deliť.*
- *Sú úprimné.*

DISKUSIA V KOMUNITNOM KRUHU

- *Dnes bude dobrý deň, pretože...*
- *Viem, že ma niekto miluje, keď...*
- *Aká je vaša obľúbená rozprávka? Prečo?*
- *Ak by hokejka nebola hokejkou, čím iným by mohla byť?*
- *Aké by bolo dobré meno pre nového dinosaura? Spevákosaurus?*
- *Čo si myslíte, že by som mal/-a dať svojej manželke/manželovi k narodeninám?*
- *Cítim sa skvele, keď...*
- *Cítim sa nahnevane, keď...*
- *Cítim sa ospalo, keď...*
- *Moja mama si myslí, že som...*
- *Môj otec si myslí, že som...*
- *Moja obľúbená hračka je...*
- *Moje obľúbené jedlo je...*
- *Najradšej sa zdržiavam...*

DVAJA NA PASTELKU

1. Požiadajte deti, aby vytvorili dvojice. Každé dvojici dajte jednu pastelku a jeden kus štvorčekového papiera.
2. Vysvetlite, že obaja partneri budú súčasne držať pastelku a spoločne kresliť obrázok, počas toho, ako bude hrať troj- alebo štvorminútová pieseň. Povedzte deťom, že kamaráti z dvojice sa nesmú vopred dohodnúť, aký obrázok budú spoločne kresliť, a počas kreslenia sa nesmú medzi sebou rozprávať.

Otázky na zamyslenie

1. Obsah/myšlienky: Čo ste nakreslili? Čo to predstavuje?
2. Sociálne: Bolo ťažké nerozprávať sa s partnerom? Ako vám táto aktivita pomohla spoznať partnera? Ako ste sa rozhodli, kto bude viesť a kto nasledovať?
3. Osobné: Zistili ste o sebe niečo nové?

SKUPINOVÝ PORTRÉT

1. Rozdeľte deti do skupín.
2. Vysvetlite deťom, že každá skupina nakreslí autoportrét a portrét bude obsahovať kresbu od každého člena skupiny.
3. Požiadajte skupinky, aby si vzali materiály a našli si priestor na prácu.
4. Diskutujte o možných prekážkach, ktoré by mohli nastať, a o tom, ako sa im vyhnúť.
5. Každý člen skupiny požiada jedného ďalšieho člena, aby nakreslil jeho podobizeň.
6. "Umelci" nakreslia svoje modely ceruzkami.
7. Po dokončení portrétov "umelci" skontrolujú, či ich subjekty chcú niečo doplniť alebo opraviť.
8. Na opravy použijú fixky.
9. Keď sú portréty všetkých členov skupiny hotové, skupina sa rozhodne, ako ich predstaví zvyšku triedy.

Otázky na zamyslenie

Obsah/myslenie: Prečo bolo ľahké/ťažké nakresliť skupinový portrét?

Sociálne: Akú spoluprácu si vyžadovala táto úloha? Ako dobre sa vám spolupracovalo?

Osobné: Ako ste sa cítili, keď ste dokončili portrét? Ako ste sa cítili, keď ste videli vlastný portrét?

OTÁZKY NA ZAMYSLENIE

OBSAH/MYSLENIE - zameraný na obsah aktivity a na zručnosti myslenia, ktoré boli použité pri práci s obsahom - fakty, pojmy a informácie.

KOLABORATÍVNE/SOCIÁLNE - zamerané na interakciu, ktorá sa odohráva v rámci učebnej skupiny, a na zručnosti spolupráce, ktoré boli použité.

OSOBNÉ - zamerané na to, čo sa jednotlivec naučil alebo pocítil.

PRÍKLAD

1.

OBSAH: *Ktoré ovocie si vaša skupina dala do šalátu? Povedzte, aké bolo.*

ZAMYSLENIE: *Čo ste museli urobiť, aby pripravili rôzne druhy ovocia na šalát?*

2.

SPOLUPRÁCA: *Čo urobila vaša skupina, keď niektorí ľudia začali čerešne jesť namiesto toho, aby ich dali do šalátu?*

3.

OSOBNÉ: *Čo ste sa naučili? Prečo sa vám to páčilo?*

VÝROBA MASIEK

(2020 Anti-Defamation League, www.adl.org/education)

Pri výrobe a nosení masiek sa môžete s deťmi začať rozprávať o identite, prejavovaní rešpektu voči iným a o vplyve stereotypov a predsudkov na medziľudskú komunikáciu, keď má niekto na sebe masku. Pri spoločnej výrobe masiek sa môžete porozprávať o tom, že maska môže odrážať niečo dôležité o vašej identite, a to buď prostredníctvom dizajnu látky, alebo kresieb, obrázkov a slov, ktoré na masku pridáte.

S deťmi sa môžete porozprávať o tom, ako sa masky používajú na vyjadrovanie predsudkov a nenávisťi a ako môžu určité druhy masiek a kostýmov šíriť stereotypy a predsudky. Je tiež dôležité zamyslieť sa nad tým, prečo môžu mať niektoré skupiny (napr. Rómovia) obavy z nosenia masiek kvôli stereotypom, ktoré o nich majú ostatní.

Diskusia

- Ako môžete použiť svoju masku na vyjadrenie niektorého aspektu svojej identity?
- Ako môžeme nadviazať kontakty s ľuďmi, keď vychádzame do sveta v maskách, ktoré zakrývajú časť našej tváre?
- Ako prispievajú stereotypy o Rómoch (alebo iných menšinách) k strachu, ktorý môžu mať z nosenia masiek na verejnosti?

SYMBOLY REŠPEKTU A INKLÚZIE

(2020 Anti-Defamation League, www.adl.org/education)

Symbole vidíme každý deň - sú všade na budovách, na ulici, na školských dvoroch, v telefónoch a v digitálnom priestore. Symbole vyjadrujú myšlienky, vlastnosti, pocity, predmety, názory a presvedčenia. Žiaľ, symboly sa používajú aj na šírenie predsudkov a nenávisti. Preskúmajte myšlienku, že symboly môžu byť pozitívne (emotikon fúkania bozku), neutrálne (logo Instagramu) alebo negatívne (svastika). Urobte brainstorming symbolov, ktoré vyjadrujú pozitívne hodnoty a pojmy, ako sú rešpekt, rozmanitosť, inklúzia, láska, prijatie a priateľstvo. Potom pomocou výtvarných materiálov alebo na internete vytvorte symboly, ktoré tieto vlastnosti reprezentujú. Projekt ukončíte určením spôsobov, ako sa o vytvorené symboly podeliť so žiakmi.

Diskusia

- Prečo sú symboly dôležité?
- Aké symboly ste si všimli a sú pozitívne, negatívne alebo neutrálne?
- Ako môžu symboly rešpektu a inklúzie zmeniť vašu komunitu a širšiu spoločnosť?

AUTOPORTRÉTY

(2020 Anti-Defamation League, www.adl.org/education)

Vytváranie autoportrétov je príležitosťou zamyslieť sa nad fyzickými aspektmi našej identity. Na vytvorenie individuálnych alebo rodinných portrétov použite farby, fixky, farebné ceruzky alebo pastelky. Uistite sa, že vaše výtvarné potreby odrážajú rozmanitosť farieb, odtieňov a farieb pleti, ktoré predstavujú rozmanitosť ľudí. Pred vytvorením autoportrétov začnite rozhovor o rôznych aspektoch našej fyzickej identity. Môžete sa sústrediť na svoje tváre alebo sa pozrieť na svoje tváre a telá spoločne. Povzbudte deti, aby sa pozreli do zrkadla a opísali tvar svojej tváre; farbu a odtieň pleti; tvar a farbu očí; farbu, štruktúru, dĺžku vlasov a účes; tvar nosa; a ďalšie charakteristiky, ako sú materské znamienka, pehy, okuliare, strojček atď. Potom vytvorte autoportréty s použitím všetkých informácií, ktoré ste práve získali.

Diskusia

- Čo si všímate na svojom autoportréte?
- Ako váš autoportrét odráža aspekty vašej identity z hľadiska rasy, etnickej príslušnosti a iných charakteristík identity?
- V čom sa podobáte a v čom sa líšite od ľudí z vašej rodiny, priateľov a spolužiakov?

CITRÓNOVÁ KÔRA

SUSAN VERNEROVÁ

Ide o jednoduchú aktivitu, pri ktorej budete potrebovať jeden citrón pre každého člena triedy.

Každému dieťaťu dajte citrón a povedzte mu, aby sa zoznámilo so svojím citrónom tým, že ho bude pozorne sledovať. Porozprávajte sa o rôznych prídavných menách, ktoré by ste mohli použiť na opis citrónov. Potom zozbierajte od všetkých citróny, dajte ich do spoločnej misky a požiadajte deti, aby našli ten svoj. Nemali by mať veľký problém nájsť citrón, ktorý mali predtým.

Na druhý deň pred príchodom žiakov do triedy ošúpte všetky citróny a opäť ich dajte do jednej misky. Potom požiadajte deti, aby našli citrón, ktorý mali včera. Teraz, keď sú bez kôry, žiaci nebudú môcť určiť, ktorý citrón bol ich.

Keď sa žiaci vzdajú snahy nájsť svoj citrón, porozprávajte sa s nimi o tom, že citróny sú ako ľudia. Každý z nás má na povrchu veci, ktoré nás odlišujú a ktoré ostatní ľudia vidia už len pri pohľade na nás. Keď sa však pozrieme za vonkajší obal, vo vnútri sme všetci rovnakí. Ak chcete, vyzvite žiakov, aby napísali, kedy niekoho posudzovali na základe toho, ako vyzeral, alebo kedy niekto posudzoval ich na základe vzhľadu.

NEROVNOSŤ V TRIEDE

SUSAN VERNER

Pri tejto praktickej aktivite žiaci uvidia, ako prístup k rôznym zdrojom ovplyvňuje ich potenciál.

Rozdeľte triedu na polovicu. Jednej polovici dajte kvalitný výtvarný materiál, ako sú ostré nožnice, obojstranné ceruzky, pastelky, trblietky, lepidlo a akékoľvek iné pomôcky, ktoré máte po ruke. Druhej skupine dajte len obyčajný biely papier a niekoľko nevýrazných pasteliek. Potom požiadajte, aby každý vyrobil čo najkrajšiu bábiku. Ak chcete, nechajte žiakov dokončiť úlohu znova s druhou sadou materiálov. Keď žiaci skončia, vystavte rôzne bábiky. Poukážte na to, že niektorí žiaci mali lepšie pomôcky a ako im tieto pomôcky umožnili vytvoriť kvalitnejšie projekty. Potom sa porozprávajte o tom, ako môže chudoba ovplyvniť potenciál detí na celom svete. Aktivitu ukončite brainstormingom so žiakmi o tom, ako môžu pracovať na znížení vplyvu chudoby na deti na celom svete.

PRÍBUZNÍ

MARY BISHOP

RODOKMEŇ

Budete potrebovať veľký rodokmeň, ktorý zobrazuje matku, otca, sestry, bratov, starých rodičov, deti, vnúčatá, tety, strýkov a bratrancov. Pri každej vetve by mal byť obrázok a malo by tam byť jasne napísané, o koho ide. Rodokmeň budete musieť prechádzať pomaly a zreteľne a priebežne ho kontrolovať, aby ste sa uistili, že si žiaci osvojili výslovnosť a význam slov.

Vytvorte pracovný list, ktorý bude zmenšenou verziou rodokmeňa, ktorý ste prezentovali pri poslednej aktivite, s obrázkami, ale názvy nechajte nevyplnené. Všetky názvy dajte na samostatnú stranu. Požiadajte žiakov, aby názvy vystrihli a umiestnili ich na správne miesta. Požiadajte žiakov, aby dobrovoľne prečítali názvy a zopakovali si tak výslovnosť slov v rodokmeni.

RÔZNI ČLENOVIA RODINY

Táto aktivita pomôže žiakom naučiť sa rôzne názvy alebo pomenovania, ktoré sa môžu používať pre osoby v rodine. Napríklad babička sa môže volať: babi, babička, omama, starká,...

Vaše zoznamy sa budú líšiť v závislosti od miesta, kde žijete. Začnite tým, že vysvetlíte, že existuje veľa mien pre rôznych členov rodiny. Vytvorte niekoľko stĺpcov: po jednom pre matku, otca, babičku, dedka a akéhokoľvek iného člena rodiny, ktorého budete uvádzať. Ukážte žiakom alternatívne názvy na kartičkách a

nechajte ich hádať, do ktorého stĺpca patria, a podľa potreby ich opravte. Diskutujte o tom priebežne pri ich umiestňovaní. Potom kartičky odoberte a nechajte žiakov, aby ich sami umiestnili do správnych stĺpcov.

Tituly ako macocha a svokor sú potrebné pri každodennej konverzácii. Znovu prezentujte túto slovnú zásobu s rodokmeňom. Môžete im ukázať vzťahy na strome a označiť ich. Potom odstráňte názvy a nechajte žiakov, aby sa ich pokúsili umiestniť na správne miesta. Toto môže byť tiež skvelá príležitosť na zopakovanie si pôvodnej slovnej zásoby z rodostromu.

RÔZNI ČLENOVIA RODINY 2

Vyberte desať detí (alebo vhodnejší počet podľa veľkosti triedy), ktorí sa na aktivite zúčastnia. Rozdeľte ich do dvoch skupín po piatich. Nech každá skupina pomenuje svoj tím. Pripravte si otázky, odpoveďami na ktoré budú slovné spojenia z rodokmeňa, a zvonček alebo niečo iné, čo vydáva hlasný zvuk pre každý tím. Pri každej otázke k vám príde jeden člen z každého tímu. Vy položíte otázku a ten, kto prvý zazvoní na svoj zvonček, odpovie. Ak má pravdu, tím tohto súťažiaceho získava bod. Ak sa mýli, dostane šancu odpovedať protihráč. Vyhráva tím, ktorý ako prvý získa desať bodov. V tejto hre sa môže prejavíť súťaživosť a je pre žiakov zábavná.

RÔZNI ČLENOVIA RODINY 3

Postavte sa s triedou do kruhu. Na túto hru budete potrebovať veľkú loptu. Začnite tým, že povieť názov člena rodiny a hodíte loptu niektorému žiakovi. Hneď ako ju chytí, musí tento žiak povedať iný titul člena rodiny a potom okamžite hodiť loptu inému žiakovi. Ten ju zase musí hodiť inému žiakovi, ktorý povie ďalší titul člena

rodiny. Takto sa pokračuje dovtedy, kým niektorý žiak nechytí loptu a nedokáže si hneď spomenúť na názov člena rodiny, a vtedy je tento žiak "vyradený". Musí opustiť kruh. Takto sa pokračuje v rýchlom tempe, až kým nezostane len jeden účastník. Tento je víťazom. Túto rýchlu hru si užívajú žiaci všetkých vekových kategórií.

RÔZNI ČLENOVIA RODINY 4

Pri tejto hre sedí jeden žiak na stoličke čelom k tabuli a druhý sedí na stoličke priamo za ním. Ostatní sa pozerajú, kým na nich nepríde rad. Prvému žiakovi ukážete obrázok a názov člena rodiny a tento žiak musí druhému žiakovi opísať člena rodiny bez uvedenia jeho názvu. Ak prvý žiak omylom pomenuje titul, vypadáva a na jeho miesto si sadne ďalší žiak z triedy a opisuje. Keď žiak otočený chrbtom k triede uhádne názov, sadne si na horúce miesto k tabuli a vyberie sa iný žiak, ktorý bude hádať. Táto hra je veľmi zábavná a umožňuje študentom pri opise využiť jazykové zručnosti z predchádzajúcich hodín.

TOTO JE NÁŠ DOM

Zadajte žiakom na úlohu, aby si prečítali alebo im prečítajte knihu "*Toto je náš dom*" od Michaela Rosena. V tejto knihe George, hlavný hrdina, vytvorí kartónovú škatuľu. Keď prídu iné deti a pokúšajú sa v nej hrať, George ich odmieta pre ich vonkajšie vlastnosti. Príbeh učí žiakov, že každý vyzerá inak a je zraňujúce, keď sa s inými zaobchádza zle, pretože sú napríklad dievča, majú ryšavé vlasy atď. Požiadajte deti, aby si vytvorili vlastnú "kartónovú škatuľu", a nechajte každého, aby do nej vošiel.

KOLÁŽ OBÁV

Žiaci vytvoria výtvarné dielo, v ktorom skombinujú rôzne obrazy, aby vyjadrili otázky rozmanitosti alebo sociálnej spravodlivosti, problémy alebo témy súvisiace s ústredným textom.

Koláž je silný vizuálny umelecký prostriedok, prostredníctvom ktorého môžu žiaci vyjadriť svoje myšlienky, porozumenie a pocity.

1. Zozbierajte časopisy, noviny, katalógy a iné recyklované obrázky, ktoré môžete použiť.
2. Podelte sa so žiakmi o príklady koláží a definujte ich.
3. Upravte vzor na vizuálny kontrolný zoznam. Predtým, ako žiaci začnú pracovať, na jeho základe definujte očakávania a zložky efektívnych koláží.
4. Ústne oboznámte študentov s prípravnými krokmi. Poučte ich o procese mapovania krokov potrebných na prípravu koláží.
5. Ako trieda urobte brainstorming možného obsahu koláží. Zopakujte si témy a námety. Zostavte zoznam obáv a nápadov žiakov na mieste viditeľnom pre celú triedu.
6. Rozdajte žiakom materiály. Povzbudte ich, aby experimentovali s kombinovaním rôznych obrázkov. Pomôžte veľmi malým žiakom vystrihnúť požadované obrázky.

7. Okrem recyklovaných materiálov môžu žiaci pridať aj vlastné ilustrácie, aby zdôraznili otázky sociálnej spravodlivosti, boja proti predsudkom alebo rozmanitosť. Žiaci môžu do koláže zahrnúť aj možné riešenia alebo predstavy o zmenách, ktoré sa týkajú ich problémov.
8. Dajte žiakom pokyn, aby svoje dielo opísali slovami.
9. Pozvite návštevníkov na prechádzku galériou, aby si koláže prezreli. Zvážte možnosť pozvať:
 - A. rodiny
 - B. ostatné triedy
 - C. iné ročníky
 - D. členov širšej školskej komunity.
10. Vyzvite návštevníkov, aby napísali svoje komentáre, súvislosti a otázky pre umelcov na samolepiace papieriky a nechali ich v triede.
11. Ak je to pre deti v poriadku, zvážte aj vystavenie portrétov mimo triedy, aby mohli ich práce vidieť aj ostatní členovia školskej komunity.
12. Vedzte diskusiu v triede. Medzi možné témy patria:
 1. Zamyslenie sa nad procesom tvorby koláže.
 2. Opis toho, ako ich koláž súvisí s ústrednými témami textu.
 3. Úvaha o tom, ako môže ich koláž ovplyvniť komunitu.
 4. Predstavenie si možných riešení problémov.

Táto úloha umožňuje mladým študentom vyjadriť svoje myšlienky a pocity o dôležitých otázkach sociálnej spravodlivosti. Vizuálna zložka úlohy umožňuje

každému žiakovi preskúmať silnú kombináciu obrázkov a myšlienok. Žiaci a členovia školskej komunity môžu vzájomným pozorovaním svojich prác získať hlbší pohľad na problémy, na ktorých žiakom záleží.

ZÁSADY VHODNÉ PRE DETI

OD LALEÑA GARCIA

13 ZÁSAD PRE DETI OD LALEŇI GARCIE

Zásada	Opis
Retroaktívna spravodlivosť	Vieme, že ak niekomu ublížime, musíme mu pomôcť, aby sa cítil lepšie. Nemôžeme len povedať, že je mi to ľúto, a odísť. Vieme tiež, že je dôležité, aby sa deti dokázali inokedy rozhodnúť lepšie, a úlohou dospelých je pomôcť im lepšie sa rozhodnúť a dať im na to príležitosť.
Empatia	Je veľmi dôležité myslieť na to, ako sa cítia iní ľudia, pretože rôzni ľudia majú rôzne pocity. Niekedy pomáha premýšľať o tom, ako by ste sa cítili, keby sa vám stalo to isté, čo vášmu priateľovi.
Láskyplná angažovanosť	Je veľmi dôležité, aby ste si boli istí, že sa vždy snažíme byť spravodliví a mierumilovní, končíme s láskou k iným ľuďom (zaobchádzame s inými ľuďmi). Radi to neustále praktizujeme, vieme, že sa v tom môžeme stále zlepšovať.
Rozmanitosť	Rôzni ľudia robia rôzne veci a majú rôzne pocity. Je veľmi dôležité, aby sme v našej komunite mali veľa rôznych typov ľudí a aby sa všetci cítili bezpečne.
Globalizmus	Globalizmus znamená, že myslíme na všetkých ľuďoch na celom svete a premýšľame o tom, ako zachovať spravodlivosť všade na svete.
Kolektívna hodnota	Každý je dôležitý a má právo byť v bezpečí a šťastný.
Medzigeneračný	Je dôležité, aby sme mali priestory, kde sa môžu stretávať ľudia rôzneho veku a navzájom sa od seba učiť. Iný spôsob, ako to povedať, je medzigeneračný.

ROZHOVORY S MALÝMI DEŤMI O HLAVNÝCH ZÁSADÁCH HNUZIA ZA ŽIVOTY ČERNOCHOV

UPRAVENÉ NA EURÓPSKE PODMIENKY

Keď premýšľame o diskusii o veľkých myšlienkach s malými ľuďmi, berieme do úvahy jazyk primeraný veku, aby naši študenti alebo deti dokázali pochopiť koncepty, ktoré im predstavujeme, a začleniť tieto myšlienky a jazyk do svojho vlastného myslenia a rozhovorov.

Vždy, keď je to možné, nadviažte na skúsenosti detí v triede, doma alebo vo svete.

Restoratívna spravodlivosť je záväzok budovať milovanú a milujúcu komunitu, ktorá je udržateľná a rastie.

Vieme, že ak niekomu zbúrame niečo, čo si postavil z kociek, musíme mu to pomôcť znovu postaviť, nedá sa len povedať: "Prepáč," a odísť. Vieme tiež, že je dôležité, aby sa deti dokázali inokedy rozhodnúť lepšie, a úlohou dospelých je pomôcť im lepšie sa rozhodnúť a dať im na to príležitosť. Iný spôsob, ako to povedať, je restoratívny prístup.

Empatia je schopnosť človeka nadviazať kontakt s druhými prostredníctvom budovania vzťahov založených na vzájomnej dôvere a porozumení.

Je veľmi dôležité myslieť na to, ako sa cítia iní ľudia, pretože rôzni ľudia majú rôzne pocity. Niekedy pomôže premýšľať o tom, ako by ste sa cítili, keby sa to isté, čo sa stalo vášmu priateľovi, stalo vám. Iný spôsob, ako to povedať, je empatia.

Milujúca angažovanosť je záväzok praktizovať spravodlivosť, oslobodenie a mier.

Je veľmi dôležité, aby sme sa vždy snažili byť spravodliví a mierumilovní a aby sme sa k druhým ľuďom správali s láskou. Musíme to neustále praktizovať, aby sme sa v tom stále zlepšovali. Iný spôsob, ako to nazvať, je láskyplná angažovanosť.

Rozmanitosť je oslavou a uznaním rozdielov a spoločných znakov rôznych kultúr.

Rôzni ľudia robia rôzne veci a majú rôzne pocity. Je veľmi dôležité, aby sme v našej komunite mali veľa rôznych typov ľudí a aby sa všetci cítili bezpečne. Iný spôsob, ako to nazvať, je rozmanitosť.

Globalizmus je naša schopnosť vidieť, ako sme ovplyvnení alebo privilegovaní v rámci globálnej rodiny, ktorá existuje na celom svete v rôznych regiónoch.

Globalizmus znamená, že myslíme na všetkých ľudí na celom svete a premýšľame o tom, ako zachovať spravodlivosť všade na svete.

Kolektívna hodnota znamená, že záleží na živote všetkých ľudí bez ohľadu na ich skutočnú alebo domnelú sexuálnu identitu, rodovú identitu, vyjadrenie rodu, ekonomický status, schopnosti, zdravotné postihnutie, náboženské presvedčenie alebo vieru, imigračný status alebo miesto pobytu.

Každý je dôležitý a má právo byť v bezpečí a šťastný. Iný spôsob, ako to nazvať, je kolektívna hodnota.

Medzigeneračný priestor je priestor bez ageizmu, kde sa môžeme učiť jeden od druhého.

Je dôležité, aby sme mali priestory, kde sa môžu stretávať ľudia rôzneho veku a navzájom sa od seba učiť. Iný spôsob, ako to nazvať, je medzigeneračný priestor.

KULTÚRNE NORMY

SUSAN VERNER

Môžete **diskutovať o kultúre rodín.**

Kto zvyčajne žije v jednom dome? Kde býva novomanželský pár? Koľko detí je typické mať vo vašej kultúre? V čom sa odlišne zaobchádza so staršími členmi rodiny ako s mladšími? Sú s určitými rodinnými rolami spojené nejaké povinnosti? (napr. najstarší syn alebo dcéra) Kto sa stará o členov rodiny, keď sa o seba nedokážu postarať? Toto všetko sú skvelé otázky na diskusiu, ktoré vašich študentov donútia rozprávať sa celé hodiny. Diskusie budú obzvlášť poučné, ak vašu triedu tvoria študenti z rôznych kultúr.

Inšpiratívne postupy pre vzdelávanie k sociálnej spravodlivosti v ranom detstve z Európy

"PRIMA INFANZIA SOCIAL CLUB" - TALIANSKO

"Nehľadáme láskavosť, ale možnosti pre všetky deti" (citát F.V.)

Cieľové skupiny: Zraniteľné domácnosti s deťmi vo veku 0-6 rokov, ktoré sú vylúčené zo školy a sociálnej pomoci, a osamelé ženy bez rodinných sietí, obeť násilia, obchodovania s ľuďmi, obyvatelia obsadených budov a migranti.

Zameranie: Neformálne vzdelávacie cesty pre deti vo veku 0-6 rokov s cieľom bojovať proti vzdelávacej, sociálnej a ekonomickej chudobe zraniteľných domácností, s aktívnou účasťou matiek a podporou v prístupe k formálnemu vzdelávaniu.

Ciele: projekt financuje sociálny podnik CON I BAMBINI a spustil sa v roku 2018, v súčasnosti ho realizuje súkromno-verejné partnerstvo (univerzity, organizácie sociálnej ekonomiky, verejné školy atď.). Cieľom je bojovať proti vzdelávacej, sociálnej a ekonomickej chudobe zraniteľných domácností s deťmi vo veku 0 - 6 rokov, ktoré sú vylúčené zo školského vzdelávania a sociálnej pomoci. Zámerom intervencie je tiež podporiť matky s cieľom uľahčiť ich začlenenie do sociálneho a pracovného kontextu a ponúknuť im možnosti odbornej prípravy. Okrem toho sa v rámci projektu budú poskytovať priestory na detské hry a vzdelávacie, športové a kultúrne aktivity.

Metodika: Iniciatíva sa realizuje vo štvrti Esquilino v Ríme. V rámci projektu vznikol klub

pre deti od 0 do 6 rokov, bol založený psycho-pedagogický tím zameraný na aktivizáciu ciest sebaposlilnenia pre matky, sociálny divadelný súbor a cesta inklúzie detí v škole. Nakoniec sa podarilo spustiť aj vzdelávací kurz o rodičovstve a posilňovaní mäkkých zručností a o aktivitách zameraných na zosúladienie predškolského a mimoškolského života pre deti vo veku 3 - 6 rokov.

Hlavné výzvy, ktorým projekt čelí: chudoba v oblasti vzdelávania a neznalosť práv detí zo strany rodín; byrokracia; digitálna priepasť (napr. pri registrácii na prístup k verejným vzdelávacím službám)..

Vplyv: Doteraz sa intervencie zúčastnilo približne 180 maloletých detí (0-6 rokov) a 105 žien, najmä osamelých žien bez rodinnej siete, obetí násilia, obyvateľov okupovaných budov a migrantov. Monitorovaním vplyvu projektu bol poverený jeden z partnerov projektu.

Záver: Návrh: aktivizácia procesov komunitnej starostlivosti, zapojenie formálnych a neformálnych aktérov a zainteresovaných strán vrátane rodičov do definovania a realizácie aktivít.

Kontakt:

Organizácia, mesto, krajina: Associazione "Genitori Scuola Di Donato", Rím (IT)

Webové stránky: <http://www.genitorididonato.it/>,

<https://www.facebook.com/primainfanziasocialclub/> a

<https://percorsiconibambini.it/primainfanziasc/scheda-progetto/>

Kontaktná osoba: Francesca Valenza, prezidentka valenza.francesca@gmail.com a primainfanziasc@gmail.com

"S.P.E.R.A. PROJECT - OPEN EDUCATIONAL AND RECREATIONAL SPACES" -

TALIANSKO

Foto:

SPERA chce reagovať na potrebu pomoci rodinám, ktoré žijú v nestabilných a zraniteľných oblastiach a vykazujú zjavné ťažkosti pri zabezpečovaní primeranej starostlivosti o psychoafektívny vývoj malých detí.

Cieľové skupiny:	<p>Priami príjemcovia: deti vo veku 0-6 rokov, ktoré žijú v nestabilných oblastiach regiónu Kampánia - Mercato San Severino (Sa), Ponticelli (Na), Forcella (Na) a Scampia (Na).</p> <p>Nepriami príjemcovia: dospelí a komunita; preto sú intervencie zamerané aj na posilnenie postavenia rodičov a neformálnej siete okolo nich.</p>
Zameranie:	<p>Načúvanie hlasu náročných oblastí, podpora príležitostí na posilnenie rodičovských zručností a psychoafektívnej pohody detí.</p>

Ciele: Táto iniciatíva je výsledkom spoločného úsilia a pedagogickej taktiky viacerých organizácií tretieho sektora, ktoré sa snažia o rozsiahlu a úzku spoluprácu s miestnymi komunitami. Jej cieľom je riešiť potreby rodín žijúcich v zraniteľných a nestabilných oblastiach, ktoré čelia značným výzvam pri poskytovaní primeranej podpory pri emocionálnom a psychickom vývoji malých detí. Tieto výzvy vyplývajú z nedostatku zdrojov pre rodičov a prekážok v prístupe k základným službám.

Metodika: Projekt sa realizuje na regionálnej úrovni a zahŕňa 4 rôzne reality a 2 rôzne provincie (Neapol a Salerno). Ponúka 3 makrotypy služieb vďaka spolupráci medzi súkromnými sociálnymi subjektmi a inštitúciami (najmä školami, väznicami, farnosťami):

- 1) Podpora rodičovstva prostredníctvom poskytovania priestorov na zdieľanie a vzdelávanie (formálne a neformálne), ktoré podporujú harmonický rast dieťaťa;
- 2) Rôzne vzdelávacie a rekreačné zážitky v kontakte s prírodou, ktoré sa majú prežívať aj s významnými rodičmi/dospelými;
- 3) Intervencie boli koncipované v logike komunitnej starostlivosti, pri ktorej sa podporujú družobné a komunitné iniciatívy.

Vplyv: Projekt je aktívny dodnes a využíva: - monitorovacie karty aktivít, na ktorých sa zaznamenáva typ aktivity a počet účastníkov; - hodnotiace dotazníky.

O projekte bolo natočené video svedectvo opierajúce sa o skúsenosti prevádzkovateľov a rodičov a pripravuje sa pracovný zošit so súhrnom kvantitatívnych a kvalitatívnych údajov o projekte.

Záver: S cieľom prevziať globálnu zodpovednosť za rodiny a ich deti sa podporujú rôzne formy účasti na vytváraní spoločných identít a zodpovednosti, čím sa posilňuje vzťahová štruktúra a využíva sociálny kapitál obsiahnutý v sieti.

Kontakt:

Organizácia, mesto, krajina:

Istituto Suore delle Poverelle, Largo Aldo Capitini,16, 80145 (Neapol)

Tel. 338.6486071

Webová stránka: <https://percorsiconibambini.it/spera/>

Kontaktná osoba: Mariapaola Ramaglia, komunikačná manažérka projektu S.P.E.R.A.,
spera@istitutopalazzolo.it

"ASSOCIAZIONE GENITORI SCUOLA DI DONATO" - TALIANSKO

Foto:

"Združenie je medzikultúrne, nejde mu o obyčajnú inklúziu, ale o skutočnú integráciu všetkých detí a ich rodín. Žijeme z bohatstva, ktoré nám dáva rozmanitosť aj vďaka aktívnej úlohe rodičov pri plánovaní vzdelávania." (citát M.Z.)

Cieľové skupiny:	0-3 jasle 3-6 materská škola, interná časť "Maninovho inštitútu"
Zameranie:	Odborný rozvoj; služby na podporu sociálnej inklúzie a dostupnosti služieb predškolskej výchovy a vzdelávania - všetky kurzy sú počas celého dňa takmer zadarmo. Platené kurzy však predpokladajú aj niekoľko bezplatných vstupov.

Ciele: Toto združenie bolo založené pred 17 rokmi pod vizionárskym vedením profesora Bruna Cacca, keď škola vyzvala rodičov, aby sa zapojili do opravy suterénu školy. Od tohto kľúčového momentu združenie zapustilo korene a v súčasnosti má viac ako 300 členov a stále sídli v suteréne Istituto Comprensivo Manin. Jeho cieľom je oživiť komunitné priestory, podporovať spoločnú účasť detí a rodín a vytvoriť miestne centrum s dostupnými priestormi a miestnosťami, ktoré sú otvorené do 22.00 hod. Je to bezpečné a príjemné miesto.

Metodika: V rámci projektu je možné využívať služby, ktoré sú určené pre deti a mládež, ako je napr.: Pre deti od 3 rokov sa organizujú aj kurzy tanca, motoriky a zborového spevu. Aktivity sa konajú na úrovni štvrte a ich príjemcovia pochádzajú aj z iných škôl. Na kurzy prichádzajú rodiny z

celého Ríma (napr. Nigérijčania, Filipínci, Bengálci). Majú tu možnosť zostať a hrať sa na dvore a v herni so špecializovanými animátormi. V sobotu sa koná obľúbený kurz arabčiny pre rodiny z arabskej komunity, ktoré sa chcú naučiť taliančinu, zatiaľ čo ich deti sa učia arabčinu. Je to však kurz otvorený pre obyvateľstvo zo širšieho okolia.

Vplyv: v súčasnosti je v centre prihlásených 300 rodín; kurzov sa zúčastňuje približne 500 ľudí ročne.

Záver: Podobne zmýšľajúce organizácie by mali prikladať väčší význam vytváraniu spoločných priestorov, pôsobiť aktívnejšie v rámci svojej lokality a byť bohatšie aj na vybavenie. Kľúčovým faktorom je zabezpečiť odbornú prípravu a zvyšovanie kvalifikácie zamestnancov zapojených do aktivít.

Kontakt:

Organizácia, mesto, krajina: ASSOCIAZIONE GENITORI SCUOLA DI DONATO, Rím, Taliansko

Webová stránka: www.genitorididonato.it

Kontaktná osoba: Maura Zacchi

"BAMBINI: DALLA PERIFERIA AL CENTRO" - TALIANSKO

Foto:

" Vďaka tejto iniciatíve sa vytvorila kapilárna sieť medzi rodinami, vzdelávacou komunitou a daným územím v prospech detí od 0 do 6 rokov, a to prostredníctvom podpory kvalitného verejno-súkromného partnerstva." (Sara Funaro - poslankyňa mestského zastupiteľstva vo Florencii (región Toskánsko, IT) a členka komisie pre vzdelávanie, vzdelávacie politiky a budovanie škôl ANCI - Národného združenia talianskych obcí

Cieľové skupiny:	Zraniteľné deti od 0 do 6 rokov a ich rodiny, konkrétne osamelí rodičia
Zameranie:	Posilnenie dostupnosti služieb predškolského vzdelávania a starostlivosti pre zraniteľné deti a ich rodiny; odborný rozvoj zamestnancov predškolského vzdelávania a starostlivosti; poskytovanie vysokokvalitných služieb a ich kalibrácia; komunitná starostlivosť.

Ciele: Cieľom projektu financovaného sociálnym podnikom Con I Bambini a realizovaného prostredníctvom verejno-súkromného partnerstva je vytvárať a posilňovať generatívne vzťahy prostredníctvom podpory spojenectva medzi rodinami a obcou, či štvrťou, kde žijú, ktoré sa považuje za základ skutočného vzdelávacieho spoločenstva.

Metodika: Projekt zahŕňa realizáciu 10 rôznych aktivít, ktoré sú zamerané na podporu materstva a rodičovstva, na aktiváciu experimentálnych služieb na zabezpečenie väčšej dostupnosti vzdelávacích služieb, na zlepšenie vzdelávacích služieb prostredníctvom zvyšovania kvalifikácie pedagógov experimentálnymi vzdelávacími kurzami, na zapojenie rodín (nielen cez ponuku experimentálnych služieb a informovanosťou o blahobyte, ale aj cez vytváranie príležitostí na

združovanie a socializáciu).

Vplyv: Do projektu je zapojených 67 zariadení vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve (30 pre deti vo veku 0-3 rokov a 37 pre deti vo veku 3-6 rokov) z 20 malých, stredných aj veľkých miest v ôsmich talianskych regiónoch. V zapojených zariadeniach bolo navrhnutých 10 rôznych služieb s cieľom rozšíriť možnosti cielených a inovatívnych intervencií určených pre približne 1 500 detí, 380 rodičov (konkrétne matiek) a mieste zastupiteľstvo.

Záver: Verejno-súkromné partnerstvo a zapojenie rôznorodých územných aktérov (od rodín po súkromné subjekty a verejné orgány) predstavujú pridanú hodnotu tejto iniciatívy. Dôkladné priebežné a následné monitorovanie jej účinnosti a významu umožnilo kalibrovať, posilniť a rozšíriť vplyv navrhovaných služieb, čo prispelo k vytvoreniu pevného základu pre jej udržateľnosť a potenciál jej ďalšieho rozšírenia v priebehu času. V súčasnosti konzorcium hľadá najmä ďalšie finančné prostriedky na udržanie činností v priestore Neo-Mamme ("nové matky").

Kontakt:

Organizácia, mesto, krajina: Opera Social Coop, Florencia, Taliansko

Webová stránka: <https://percorsiconibambini.it/bambinialcentro/scheda-progetto/>

Kontaktná osoba: Alfonso Dell'Orso, projektový manažér, e-mailová adresa:

bambinidallaperiferiaalcentro@conopera.it

AFLATOT - SLOVENSKO

Metodika AFLATOT pomáha deťom posilniť ich sociálne a ekonomické postavenie a inšpiruje ich, aby sa stali aktívnymi tvorcami spravodlivejšieho sveta. Zapája rodičov a pedagógov do používania inovatívnych vyučovacích metód zameraných na dieťa.

Cieľové skupiny:	Deti vo veku 3-6 rokov, rodičia, učitelia/odborníci/VSRD
Zameranie:	Sociálne a finančné vzdelávanie - inovatívne vyučovacie metódy. Tento projekt kombinuje vysokokvalitné vzdelávacie materiály s učením hrou a metódami aktívneho učenia, čím pomáha deťom rozvíjať proaktívne postoje, praktické zručnosti a hodnoty. Buduje pozitívne postoje k životnému prostrediu a podporuje rešpektovanie rodovej, náboženskej a kultúrnej rozmanitosti. Podporuje úlohu rodičov a rodín.

Ciele: Program Aflatot pre batolátá vo veku 3-6 rokov sa na Slovensku začal v roku 2015 a je súčasťou širšieho programu Aflatoun. Aflatoun International využíva model sociálnej franšízy na prepojenie a spoluprácu s organizáciami a vládnyimi inštitúciami na celom svete. Poslaním programu je zabezpečiť prístup k vysokokvalitnému, inkluzívnemu, na dieťa orientovanému sociálnemu a finančnému vzdelávaniu pre všetky deti a mladých ľudí, najmä pre tých najzraniteľnejších.

Metodika: Program je určený pre všetky deti bez ohľadu na ich vzdelávacie potreby. Metodiku

je možné prispôbiť rôznym prostrediam a vekovým kategóriám. Do programu sa zapájajú celé rodiny prostredníctvom úloh, na ktorých deti pracujú s rodičmi doma. Podporuje zapojenie rodičov do vzdelávania detí, posilňuje komunikáciu a pomáha vytvárať citové puto medzi nimi. Táto forma zapojenia zvyšuje záujem rodiny o spoluprácu so zariadeniami predškolskej výchovy a vzdelávania. Odstraňuje bariéry, ktoré existujú medzi domácim prostredím dieťaťa a odborníkmi v oblasti VSRD, a vytvára spojenectvo, ktoré je pre dieťa prospešné. Program podporuje používanie metód zameraných na dieťa. Realizuje sa v materských školách, základných školách a komunitných centrách a Ministerstvo školstva SR ho uznalo ako pozitívnu inováciu v oblasti sociálnej a finančnej gramotnosti, ktorá pomáha deťom vyrastať v aktívnych občanov.

Silné stránky: Program je založený na prístupe zameranom na dieťa, ktorý podporuje záujmy detí prostredníctvom zdieľania nápadov a iniciovania projektov a podporuje hravé učenie na podporu tvorivosti a riešenia problémov. Dôležitosť vzťahov sa zdôrazňuje v interakciách s rovesníkmi, pedagógmi a rodinami s cieľom naučiť deti rešpektu, empatii a prejavovaniu uznania. Prioritou je aj zapojenie rodiny, pričom integrované sociálne a finančné vzdelávanie v rámci programu ovplyvňuje sociálny a emocionálny rozvoj detí.

Vplyv: V roku 2019/20 sa na programe Aflatot zúčastnilo 10 zariadení a približne 700 detí a rodičov. Podobné čísla sa očakávajú aj v roku 2020/21, pričom sa zároveň posilní aktívna práca s rodinami. V roku 2020/21 Nadácia otvorenej spoločnosti uskutoční opätovné hodnotenie programu Aflatot na vzorke približne 300 detí. Deti dokážu lepšie vyjadrovať svoje emócie a zdravo zvládať svoje správanie, spolupracovať a byť úctivejšie. Učia sa samostatne myslieť a konať, sú zodpovednejšie a dokážu ísť za svojimi snami.

Kontakt:

Nadácia otvorenej spoločnosti Bratislava / Open Society Foundation / NOS-OSF, Bratislava, Slovačsko

Webová stránka: www.osf.sk, Kontaktná osoba: Erika Szabóová - projektová manažérka, e-mail: erika.szaboova@osf.sk

"MENEDEK" - MAĎARSKO

Maďarská asociácia pre migrantov

Cieľové skupiny: Deti migrantov

Zameranie: Podpora sociálnej spravodlivosti a integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín

Ciele: Menedék - Maďarská asociácia pre migrantov pomáha sociálnej integrácii prisťahovalcov prichádzajúcich do Maďarska a odchádzajúcich z Maďarska prostredníctvom súboru sociálnych, vzdelávacích a kultúrnych programov, ktoré sú založené na viac ako 20-ročných skúsenostiach. Je obzvlášť aktívna v oblasti integrácie detí migrantov.

Metodika: Asociácia Menedék je zodpovedná najmä za úspešnú integráciu detí migrantov. Nielen preto, že sú najzraniteľnejšie, ale aj preto, že postoj k nim určuje, do akej spoločnosti smerujeme. Pracujú s deťmi v troch rôznych životných situáciách: Pomáhajú deťom cudzincom žijúcim v ich krajine nájsť si svoje miesto v škole. V prijímacích centrách pre utečencov ponúkajú programy pre čakajúce rodiny, aby si trochu štruktúrovali svoje dni a aby deti dobehli školské učivo. V pracovných dňoch sociálni pracovníci organizujú školské predintegračné a komunitné programy pre maloletých bez sprievodu v detskom domove, ktorý sa stará o deti prichádzajúce bez rodičov.

Vplyv: Asociácia Menedek vyvinula komplexný systém služieb, ktorý podporil tisíce utečencov a iných cudzincov pri hľadaní nového domova v Maďarsku, pri hľadaní miesta v školách alebo pri návrate do ich domovskej krajiny.

Záver: Pri podpore prisťahovalcov a odborníkov je veľmi dôležité pomôcť väčšinovej spoločnosti stať sa otvorenejšou a vnímavejšou voči cudzincom, pretože to je nevyhnutné pre úspešnú integráciu migrantov.

Kontakt:

Webová stránka: <https://menedek.hu/en/activities/children>, telefón: +36204507245

CHILDREN'S RIGHTS UP! (PRÁVA DETÍ NAHOR!!) - SRBSKO

Napriek veľkému počtu detí a dospelých, ktorých sa tieto problémy týkajú, existuje len málo preventívnych programov a prostriedkov určených pre deti v predškolskom veku je ešte menej.

Cieľová skupina	Cieľovými skupinami sú učitelia v predškolských zariadeniach, deti vo veku 4 a 5 rokov a ich rodiny a prioritne sa realizuje v multikultúrnom prostredí, kde existujú rôzne rodinné štruktúry s rôznym náboženským a politickým presvedčením, rôznym sociálno-ekonomickým postavením alebo geografickým pôvodom.
Zameranie	Odborná príprava učiteľov, preventívny program

Ciele: Hlavným cieľom projektu CRUP! je vytvoriť účinný, realistický a kvalitný program prevencie sexuálneho zneužívania detí určený pre predškolské triedy, ktorý zohľadní všetky ich potreby. Na tento účel má projekt tieto ciele:

1. Zlepšiť získavanie kľúčových kompetencií u chlapcov a dievčat vo veku 4 a 5 rokov s dôrazom na sociálne kompetencie.
2. Podporovať sexuálnu výchovu chlapcov a dievčat vo veku 4 až 5 rokov prostredníctvom podpory zdravia.
3. Prekonať existujúce prekážky, ktoré kladú rodiny, odborníci a organizácie v rozvoji programov prevencie sexuálneho zneužívania detí v ranom veku.
4. Ponúknuť potrebné nástroje, aby učitelia mohli predchádzať a riešiť situácie sexuálneho zneužívania detí v triede.
5. Ponúknuť rodinám nástroje na prevenciu sexuálneho zneužívania detí z každodenného hľadiska prostredníctvom podpory zdravia a blaha dieťaťa.

Metodika: Projekt sa realizuje na medzinárodnej úrovni. Boli vypracované a do miestneho jazyka preložené materiály, uskutočnilo sa školenie budúcich školiteľov a následne boli títo školitelia podporení pri realizácii miestneho školenia pre všetkých zamestnancov v danom zariadení. Zorganizovali sa stretnutia s rodičmi, aby sa im predstavila téma a materiály. Medzi hlavné silné

stránky patrí dôležitosť témy, ktorú si uvedomujú učitelia aj rodičia. Výzvy a potenciálne obmedzenia sú rozpoznané v oblasti otvorenej diskusie o sexualite medzi dospelými aj medzi dospelými a deťmi.

Vplyv:

1) Vytvorenie teoreticko-praktického rámca o tom, ako predchádzať sexuálnemu zneužívaniu detí v ranom veku v kontexte školy a konkrétne v predškolských triedach.

2) Zlepšenie kľúčových kompetencií u chlapcov a dievčat vo veku 4 a 5 rokov s dôrazom na sociálne kompetencie s cieľom zlepšiť kvalitu života, pohodu a fyzické a psychické zdravie budúcich dospelých.

Na tento účel sa vypracované materiály zaoberali sexuálnym zneužívaním nielen z pohľadu obete, ale riešili aj otázky ako rovnosť, rešpekt, súkromie a súhlas, pričom tieto pojmy prispôbili veku detí.

3) Zahrnutie obsahu sexuálnej výchovy pre chlapcov a dievčatá vo veku od 4 a 5 rokov z hľadiska zdravia a tiež rozvinuté zručnosti na jeho prevenciu.

4) Prekonanie existujúcich prekážok rozvoja programov prevencie sexuálneho zneužívania detí v ranom veku. Na tento účel sa pri tvorbe preventívneho programu zohľadňovali rôzne náboženské, kultúrne a sociálne aspekty, pričom sa kládol dôraz na aspekty zdravia, prevencie, ochrany a práv detí. Program prevencie zahŕňa témy, ako je sexuálna výchova, kľúčové kompetencie na sociálnej úrovni a prevencia sexuálneho zneužívania detí v podmienkach širokej rozmanitosti náboženských a kultúrnych reálií. Vypracovali sa špecifické materiály pre rodiny a odborníkov, ktoré pomáhajú pochopiť prínos ochrany a prevencie.

5) Potrebné nástroje, aby učitelia mohli predchádzať a riešiť situácie sexuálneho zneužívania detí v triede. Program prevencie je navrhnutý tak, aby ho mohli učitelia predškolského vzdelávania samostatne realizovať. Online školenie, ktoré učiteľov naučí, že s pomocou materiálov dokážu v triede realizovať aktivity zamerané na prevenciu a ochranu uceleným, bezpečným a účinným spôsobom.

6) Nástroje zamerané na rodiny na prevenciu sexuálneho zneužívania detí v každodennom živote prostredníctvom podpory zdravia a blaha detí.

Záver: Učitelia aj členovia rodiny pochopili dôležitosť rozprávania sa o sexualite a správneho pomenovania intímnych partii, dôležitosť otvorenej diskusie a budovania dôvery. Na replikáciu v iných krajinách je potrebný len preklad, ak je jazyk odlišný od tých, v ktorých boli všetky materiály

vypracované.

Webová stránka: <https://school-education.ec.europa.eu/en/insights/news/childrens-rights-strategies-prevent-child-sexual-abuse> , <https://childrensrighsup.eu>

GENDERBEST - SRBSKO

Vzhľadom na pretrvávajúce rodové nerovnosti a stereotypy táto iniciatíva pomáha malým deťom rozvíjať rešpektovanie rodovej rovnosti a pomáha dievčatám najmä z marginalizovaných skupín získať ľahší a lepší prístup k digitálnym zariadeniam a naučiť ich používať digitálne nástroje.

Cieľová skupina	Odborníci v oblasti predškolskej výchovy a vzdelávania, manažment a pedagógovia
Zameranie	kontinuálny profesijný rozvoj)/ školenie zamestnancov; psychologické/mentorské/koučingové podporné služby, inovatívne nástroje, opatrenia na zlepšenie odborného prostredia

Ciele: Zameriavajú sa na zlepšenie monitorovania a (samo)hodnotenia inštitúcií a odborníkov v oblasti predškolskej výchovy a vzdelávania z hľadiska rodovej rovnosti. Hlavným cieľom je podporiť učiteľov a učiteľky v materských školách a zariadeniach ranej starostlivosti, riaditeľov a vedúcich pracovníkov materských škôl a iných poskytovateľov odbornej prípravy, aby zlepšili rodovú rovnosť a rovnosť v prístupe k digitálnym technológiám v zariadeniach ranej starostlivosti vo všetkých aspektoch, ktoré zabezpečujú inkluzívnu kvalitu ranej starostlivosti v súlade s odporúčaniami Rámca kvality EÚ, a zároveň im umožniť monitorovať a (samo)vyhodnocovať uplatňovanie rodového hľadiska v ranej starostlivosti v materských školách a zariadeniach ranej starostlivosti. Špecifické ciele sú: 1. Zlepšiť kompetencie odborníkov v predškolskom vzdelávaní a starostlivosti o deti a iných podporných pracovníkov v oblasti sebahodnotenia vlastných rodovo zaujatých predsudkov a diskriminačných postojov a praktík; 2. Vypracovať nástroje a príručky pre politiky a postupy znižujúce rozdiely v používaní digitálnych technológií v predškolskom vzdelávaní a starostlivosti o deti v 5 oblastiach kvality podľa odporúčaní Rámca kvality EÚ; 3. Vytvoriť a posilniť učiacu sa komunitu učiteľov, rodičov,

občianskej spoločnosti a iných zainteresovaných strán, ktorá dokáže efektívne monitorovať, (seba)hodnotiť rodové a rodovo podmienené používanie digitálnych technológií a plánovať opatrenia na ich zníženie.

Metodika: Pre každého učiteľa alebo rodiča bol vytvorený nástroj na sebahodnotenie, ktorý mu umožní posúdiť vlastné (ne)vedomé predsudky, predpojatosť alebo stereotypy týkajúce sa rodovej rovnosti a sociálneho začlenenia. Bola vypracovaná príručka na dosiahnutie štandardov kvality pri presadzovaní rodovej rovnosti v MŠ a ZRS, pričom sa zohľadnil rámec kvality EÚ a rôzne vnútroštátne normy v rôznych krajinách. Bola tiež vypracovaná Zbierka osvedčených postupov, ktorá má manažmentu a odborníkom v oblasti predškolského vzdelávania a starostlivosti poskytnúť nápady, ako zlepšiť rodovú rovnosť a aktívne rozvíjať rešpektovanie rodovej rovnosti u detí a v práci s ich rodičmi. Bola zorganizovaná odborná príprava pre školiteľov a neskôr sa uskutočnili miestne školenia v rôznych zariadeniach predškolského vzdelávania a starostlivosti.

Vplyv: Zvýšilo sa povedomie o rôznych situáciách, v ktorých sa s chlapcami a dievčatami nezaobchádza rovnako, kde osobné nevedomé predsudky popri tradičnom rodovom modeli bránia rodovej rovnosti v ranom veku. Rozvíjali sa zručnosti odborníkov v oblasti predškolskej výchovy a vzdelávania, aby vedome organizovali a realizovali aktivity a diskusie s deťmi a ich rodinami na podporu sociálnej spravodlivosti pre všetkých

Záver: Zdroje sú vyhotovené v anglickom, slovenskom, talianskom a srbskom jazyku, takže sa dajú ľahko replikovať. Nástroje na samohodnotenie sú vytvorené na autonómne použitie, nástroje na monitorovanie a hodnotenie zariadení predškolskej výchovy, ich usporiadanie, výber a používanie hračiek a digitálnych zdrojov vychádza aj z rámca kvality EÚ pre predškolskú výchovu a zahŕňa normy kvality platné na medzinárodnej úrovni, zatiaľ čo zbierka osvedčených postupov je užitočným zdrojom nápadov a návrhov pre akékoľvek zariadenie predškolskej výchovy kdekoľvek.

Webová stránka: <https://www.genderbest.eu/>

Kontaktná osoba/ e-mail: info@pomocdecy.org

PODPORA PRÍSTUPU PROSTREDNÍCTVOM ODSTRÁNENIA DANÍ - BULHARSKO

Presadzovanie stimulov pre obce v prospech zraniteľných rodín

Cieľové skupiny:	Deti zo zraniteľných skupín, rómske deti
Zameranie:	Poplatky za materské školy a finančné stimuly pre deti a rodiny v núdzi

Ciele: Dlhodobý konečný cieľ: Udržateľná stratégia na úrovni OP EÚ a na národnej a komunálnej úrovni na odstránenie finančných prekážok v oblasti predškolského vzdelávania a starostlivosti o deti zo zraniteľných sociálnych skupín v Bulharsku, s dominantnou pozornosťou venovanou rómskej populácii. Špecifické ciele projektu:

- Zvýšenie finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu na odstraňovanie finančných bariér v oblasti predškolského vzdelávania o 25 mil. leva ročne do roku 2019, čo vytvára príležitosť na odstránenie potreby spolufinancovania predškolského vzdelávania detí vo veku od 2 do 6 rokov
- Presvedčenie 3 bulharských obcí s významným počtom rómskej populácie, aby použili vlastné zdroje na predškolské vzdelávanie s cieľom odstrániť finančnú bariéru znížením finančnej účasti rodičov o 25 %.
- Budovanie zručností a vedomostí u rodičov z chudobných komunít, aby dokázali obhájiť svoje priority a potreby pred miestnymi orgánmi.
- Budovanie zručností a vedomostí na advokačnú činnosť u členov siete GI v prospech zmien v politikách sociálneho začlenenia na národnej a obecnej úrovni.

Metodika: Realizuje združenie Svet bez hraníc ako zvolený zástupca neformálnej siete "Pripravení do školy" (GU) spolu s ďalšími 17 MVO.

Vplyv: Čiastočne vďaka advokačnému úsiliu projektu boli poplatky za materské školy zahrnuté do nového rámca financovania, ktorý zaviedol operačný program "Veda a vzdelávanie pre inteligentný rast". V októbri 2018 sa začal program "Miestny rozvoj, znižovanie chudoby a zvýšené zapojenie zraniteľných skupín" s grantom EHP vo výške 16 miliónov leva na uľahčenie komplexných opatrení na zlepšenie prístupu rómskych detí k vzdelávaniu, zdravotným a sociálnym službám. Táto iniciatíva zahŕňa poplatky za materské školy ako oprávnený výdavok v rámci svojich ustanovení.

Výzvy na realizáciu:

- V hlavných mestských centrách je nedostatok miest v materských školách.
- Ministerstvo financií zatiaľ neposkytlo výslovnú a oficiálnu podporu zrušeniu poplatkov, a to ani pre všetky deti, ani osobitne pre deti vo veku 5 - 6 rokov.
- Neformálne zdroje naznačujú, že nadchádzajúci proces financovania v rámci operačného programu Veda a vzdelávanie pre inteligentný rast môže uprednostniť deti, ktoré nie sú spojené s materskou školou alebo obcou. Obávame sa, že tento prístup potenciálne vylúči z možnosti využívať program deti z menších obcí a deti, ktoré čelia ekonomickým ťažkostiam.

Svet bez hraníc, Stara Zagora, Bulharsko Webová stránka: <https://www.sviatbezgranici.org/>

Kontaktná osoba: Gancho Iliev, predseda predstavenstva - veselrom@abv.bg

KINDERDAM - BUDOVANIE DEMOKRATICKEJ SPOLOČNOSTI -

HOLANDSKO

Nie sú to veľké činy, ktoré nám umožňujú žiť v demokracii - malé, "obyčajné" veci zabezpečujú, že demokratická spoločnosť môže prosperovať.

Cieľové skupiny: Deti (0-12 rokov) a ich rodiny; vychovávatelia, pedagogickí tréneri, manažéri, rodičia, externé subjekty (školy, odborné centrá atď.).

Zameranie: Táto **inovatívna intervencia, ktorú** iniciovalo vedenie a zamestnanci KindeRdam, sa zameriava na vytvorenie demokratickej a inkluzívnej starostlivosti o deti v piatich krokoch: 1. Vykonanie inventúry toho, čo je potrebné v každodennej praxi, aby sa deti a odborníci cítili a fungovali lepšie; 2. Vykonanie praktického interného výskumu praxe s podporou rôznych akademických inštitúcií a iných odborníkov; 3. Vykonanie inventúry už dostupných materiálov; 4. Spolupráca s externými odbornými stranami; 5. Vypracovanie materiálov pre vychovávateľov, iných odborníkov a rodičov.

Cieľom tejto intervencie je vybudovať komunitu, v ktorej sa ľudia cítia navzájom prepojení bez ohľadu na ich pôvod, kultúru, farbu pleti alebo náboženstvo; podporovať malé deti v uplatňovaní demokratických hodnôt (zodpovednosť, starostlivosť o seba a ostatných a využívanie dialógu na hľadanie riešení); motivovať deti, aby sa navzájom spoznávali, zaujímali sa o seba a učili sa riešiť

rozdiely; a dosiahnuť, aby sa rodičia cítili vítaní a zapojení do dennej starostlivosti o svoje deti.

Metodika: Intervencia je založená na presvedčení, že zariadenia starostlivosti o deti sú miestom, kde sa deti stretávajú, kde sa venuje pozornosť ich potrebám a talentom, a že pozitívne interakcie dodávajú deťom väčšiu sebadôveru a prispievajú k budovaniu komunity.

Pri riešení problémov, ktoré si vyžadujú trvalé úsilie, je dobré začať ako projekt v súlade s politikou samosprávy. Kľúčovým prvkom intervencie je prístup založený na silných stránkach, ktorý sa odráža v úvahách o každodennej praxi kladením nasledujúcich otázok vybraným manažérom: Aké dobré postupy už existujú? Čo sa javí ako oblasti, ktoré je potrebné zlepšiť, pokiaľ ide o demokratické správanie sa detí a vychovávateľov? Ďalším dôležitým faktorom úspechu je vykonávanie výskumu na túto tému a spolupráca s akademickou obcou a odborníkmi. KindeRdam sa spolu s [Elly Singerovou](#) a [Anke van Keulenovou](#) podieľa na výskume rozmanitosti v starostlivosti o deti. Vychovávatelia v starostlivosti o deti skúmajú svoju prax, diskutujú o výsledkoch v tímoch a následne v nej robia úpravy. Najväčšou výzvou je vytrvať a pochopiť, že budovanie demokratickej komunity si vyžaduje pokusy, omyly a čas.

Vplyv: KindeRdam hodnotí pedagogickú kvalitu pomocou nástroja "[Pedagogische praktijk in Beeld \(PiB\)](#)", ktorý vyvinul KindeRdam a Holandský inštitút mládeže na základe overeného nástroja používaného inšpekciou starostlivosti o deti v Holandsku. Hlavným výsledkom je zatiaľ uvedomenie si pedagógov, odborníkov v oblasti starostlivosti o deti a rodičov, že je dôležité demokratickejšie spoločenstvo a zapájanie detí a že aj malé úpravy v praxi môžu viesť k väčšej prepojenosti a spravodlivosti.

Záver: Hoci je projekt len v polovici, prínos diskusií o demokratických interakciách a životnom prostredí je viditeľný. Odporúčanie zástupcov projektu znie: pri zavádzaní zmien vychádzajte z toho, čo už existuje (prístup založený na sile), zaujmite aktívny prístup (akčný výskum) a zapojte do dialógu všetkých aktérov vrátane detí.

Kontakt: Simon Hay, pedagóg, e-mail: s.hay@kinderdam.nl, webová stránka: www.kinderdam.nl